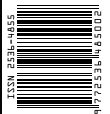

PLA+ FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

05

İzmir Büyükşehir Belediyesi
adına İmtiyaz Sahibi
Aziz KOCAOĞLU

Sorumlu Müdür
Ayşegül SABUKTAY AKTAŞ

Yayın Koordinatörü
Şervan ALPŞEN

Yayına Hazırlayan
Sarp KESKİNER

İçerik Editörleri
Elfin YÜKSEKTEPE BENGİSU
Borga KANTÜRK
Cenker EKEMEN
Onur KOCAER
Zeynep GÖNEN
Hale ERYILMAZ
Ebru ATILLA SAĞAY
Sarp KESKİNER
Gökçe SÜVARI

Redaktör
Hale ERYILMAZ

İçerik Asistanları
Ayşegül KAYCI
Hatice ÖZGİDEN
Nursaç SARGON

Grafik Tasarım ve Uygulama
Emre DUYGU

Kapak-İç Kapak Fotoğrafları
Gözde YENİPAZARLI DİNLER ©

Katkıda Bulunanlar

Justin GALEA, Annaliza BORG, Murat AKSU, Huriye GÖNCÜOĞLU, Fatih Doğan KALEM, Doruk GÜNEŞ, Uğur Şahin UMMAN, Ertekin AKPINAR, İlkyaz PORTAKALCIOĞLU, Enver TOPALOĞLU, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APIKAM), İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Danışma Kurulu üyeleri ve İzmirKültür Pla+formu Girişimi bileşenleri

Yönetim Yeri

İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ
Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR
Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10
kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org
Sertifika No: 22595

Basım Yeri

MEDIFORM AMBALAJ MATBAA SAN.TİC.LTD.ŞTİ. 1188/1 sk. No:1 / B Sarnıç, Gaziemir, İZMİR
Tel: +90 (232) 458 01 01 www.mediformmat.com/net Sertifika No: 18208

SAYI 5 / Birinci Baskı: Aralık 2016 . Baskı Adedi: 3000 ISSN 2536-4855

Ücretsiz dağıtılan PLA+FORM dergisi, bir İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi yayınıdır. Bu dergi, basın meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder.

Her hakkı saklıdır. Yazı, fotoğraf, çizim ve haritalar; yazılı izin alınmadan kullanılamaz. **Satılamaz.**

© İzmir Büyükşehir Belediyesi

ikpgplatform

issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7

İÇİNDEKİLER

PLA+
FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI
05

BASLARKEN

03

RÖPORTAJ

KARSTEN XUEREB: "TÜRKİYE VE MALTA ARASINDA GELİŞEREK ARTAN TİCARİ VE TURİSTİK İŞ BİRLİĞİNİN İZMİRLİLERİ VE VALLETTALILARI DAHA DA YAKINLAŞTIRACAĞINA İNANIYORUM" 04

İZMİRİM

AZİZ İMAMOĞLU: "İNSANLAR İZMİR'İ ARTIK BİR BAŞKA ÜLKE GİBİ GÖRÜYOR" 06

ERCAN KESAL: "GEÇMİŞ, GELECEKTEN KEHANETLER İÇEREN BİR YUMAKTIR" 09

PLA+FORUM

11

FİHRİST

AKDENİZ DAYANIŞMA KAMPI 27

ATÖLYE PARK 27

BELKİ KİTABEVİ 28

budalasultan / AÇIK STÜDYO 28

TEOS SANAT KAMPI 29

EKİN İDİMAN 29

FANZİN APARTMANI 30

KARŞI SANAT MERKEZİ 30

KARŞI BİSİKLET 31

BİSİKLETİZM - PINAR PİNZUTİ 31

BİZİM ÇOCUKLAR - ALEV DUMANOĞLU 32

ROKALEMON PERFORMANS SAHNESİ 32

İYATRO TERMİNAL 33

İYATROHANE 33

PORTFOLYO: SİNEM KARADUMAN

34

RÖPORTAJ

MAFFY FALAY: "ARMONİYİ YUTMAN LAZIM, İSMİN GİBİ BİLECEKSİN" 39

İZMİR'DEN

İZMİR'DE BAŞKA BİR OKUL MÜMKÜN! 43

DOĞA OKULU: "ÜZÜMÜNÜ YE, BAĞINI SOR" 45

PERMAKÜLTÜR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ / MUSTAFA BAKIR: "ELİMİZDEKİ BİRİKİMLE

TÜM EGE BÖLGESİ'NE ÖNEMLİ DEĞERLER KATABİLECEĞİMİZİ BİLİYORUZ" 48

SANAT YAZ OKULU / İŞİN ÖNOL: "ARTIK ELİMİZİ TAŞIN ALTINA KOYMA ZAMANI GELDİ" 50

İZMİR'DE SANATÇI VE MÜLTECİ OLMAK (2): NAGMA SARAÇ 53

KÜLTÜR 21 AVRUPA

PİLOT KENT İZMİR 55

BELLEK

ANDREW SIMES: "BİZİM ARAMIZDA AİLE RUHU VAR VE BUNU HİÇBİR ŞEY BOZAMAZ" 58

KIRK ÜÇ YILLIK BİR PROGRESSIVE ROCK MACERASI: 21. PERON 61

KIYI

EGE'NİN KADIN BALIKÇILARI 65

KARŞILIKLI KIYILARI BİRLEŞTİREN CESUR KULAÇ: SEDA KANSUK 67

AKDENİZ'DEN

İSKENDERİYE'DE ALTERNATİF BİR SANAT OKULU: MASS ALEXANDRIA 69

"NE DEVE NE KUŞ": REORIENT 70

AKDENİZ'İN ŞAİRLERİ SEÇKİSİ

72

Hıdırellezde Bayraklı sahiline “martafal”* atmaya giden,
şehrin tanınmış ailelerine mensup genç kızlar.
(Şık Kundura’nın sahibi Mustafa Şık’ın kızı ve İzmir’in sembolleşmiş noterlerinden
Nevin Ulusoy fotoğraftakilerden ikisidir.)

Ahmet Pirıştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM) Arşivi

*Dileklerin kabul olması için denize atılan çiçek, yüzük, yazılı kağıt parçaları.

BAŞLARKEN...

Pla+form, her yeni sayısında şehre ve kültüre dair farklı alanlara bakmaya çalışıyor. Bu ilkeden hareket ettikçe, içeriğimiz genişliyor. Müzik, futbol, su sporları, alternatif eğitim ve modelleri, ekoloji, sinema ve şiir, beşinci sayımızda öne çıkan temalar.

İzmirKültür Pla+formu Girişimi olarak, yaz sonrası dönemde İzmirKültür İletişim Toplantıları'nı düzenlemeye, böylece yeni bileşenlerimizle buluşmaya devam ettik. Ayrıca yurt dışından önemli konuklar ağırladık: Eylül ayında Fas'tan konuk ettiğimiz Racines Derneği Genel Müdürü El Mehdi Azdem ve Ekim ayında Tunus'tan konuk ettiğimiz Dream City'nin koordinatörü Sofiane Ouissi, İzmirli kültür üreticileriyle Mağrip coğrafyasına dair esin verici deneyimlerini paylaştı.

2018 yılında Avrupa Kültür Başkenti olmaya hazırlanan Malta, Valetta'nın izlediği stratejileri ve kültür politikasını Valetta 2018 Vakfı Genel Direktörü Dr. Karsten Xuereb ile konuştuk.

Disipliner forum serimize "Bağımsız Kültür Sanat Yayıncılığı" ve "Güncel Sanat" başlıklarıyla devam ettik. İzmirli kültür üreticilerinin, yayıncıların, güncel sanatçıların bu iki alana dair fikirlerine ve önerilerine "Pla+forum" bölümümüzde göz atabilirsiniz.

"İzmir'den" bölümünde "Başka Bir Okul Mümkün", "Sanat Yaz Okulu", "Permakültür Araştırma Enstitüsü" ve "Doğa Okulu" üzerine makaleler ve mülakatlar yer alıyor. Bu yapılar, bize başka bir dünya kurmanın mümkün olduğunu işaret ediyor. Bir önceki sayıda yer açtığımız "İzmir'de Sanatçı ve Mülteci" olmak serisine Suriyeli şair Nagma Saraj ile devam ediyoruz. Oyuncu, edebiyatçı Ercan Kesal ile gerçekleştirdiğimiz sohbet kent, bellek ve insan ilişkilerine baktık.

"Bellek" bölümünde Andrew Simes ile kurucusu olduğu Levant United futbol takımı üzerine söyleştik, İzmir'in Levanten kültürüne iki yüz yıllık aile geçmişi üzerinden baktık. 21. Peron'un kurucularından Andreas Wildermann'dan şehrin 1970'li yıllardaki müzik ortamını dinledik. "Kıyı" bölümündeyse, merceğimizi Ege'ye odaklayarak kadın balıkçıları ele aldık; kulaçlarıyla iki kıyıyı birleştirmeye devam eden Seda Kansuk ile söyleştik.

Sinema dünyamızın önde gelen kurgucularından Aziz İmamoğlu, bize İzmir'e dönüş hikâyesini anlatmakla yetinmedi; şehrin alternatif bir sinema merkezi olarak nasıl yapılabileceğine dair fikirlerini de paylaştı. Alaçatı'da yakaladığımız dünyaca ünlü caz müzisyeni Maffy Falay ise Kuşadası'nın ve İzmir'in 50'li yıllarına dair keyifli hikâyelerle çıkageldi.

"Akdeniz'den" bölümünde İskenderiye'deki "Mass Alexandria" sanat işliğine yer açtık. Ayrıca çok beğenerek takip ettiğimiz "Reorient" dergisinin kurucusu ve editörü Joobin Bekhrad ile söyleştik. Şair Enver Topaloğlu ise yirmi seçkilik "Akdeniz Şairleri" listesiyle karşınızda.

Keyifli okumalar diliyoruz.

VALLETTA 2018 VAKFI

Karsten Xuereb: “Türkiye ve Malta arasında gelişerek artan ticari ve turistik iş birliğinin İzmirli ve Vallettalıları daha da yakınlaştıracacağına inanıyorum”

RÖPORTAJ SARP KESKİNER

Akdeniz havzasının iki kadim liman kenti: Valletta ve İzmir. 2018’de Avrupa Kültür Başkenti olmaya hazırlanan Valletta’nın izlediği kültür politikasını, vizyonunu, benimsediği stratejileri ve şehrin İzmir ile kurduğu ilişkilerin geleceğini Valletta 2018 Vakfı Genel Direktörü Dr. Karsten Xuereb ile konuştuk.

Valletta’nın Akdeniz havzası içerisindeki pozisyonunu tarif eder misiniz?

Malta’nın başkenti Valletta, UNESCO Dünya Mirası’nın parçası olarak kabul edilmiş, özel bir şehir. Tarihsel açıdan bakarsak, Valletta’nın kuruluşunda iki eksenden söz edebiliriz: Öncelikle bir manastır – şehir. İkincisi, adanın birbirine zıt yakalarında kurulmuş iki liman dolayısıyla jeopolitik ve askeri açıdan tarih boyunca önemli bir üs olarak kabul görmüş. Şehir merkezinin kurulduğu dönemden bu yana, her iki limanı tahkim edecek şekilde genişleşip geliştiğini söyleyebiliriz.

Templier Şövalyeleri tarafından kurulmuş

şehir merkezi, zamanla Akdeniz havzasında stratejik açıdan önemli bir ticari odak hâline gelmiş. Valletta; kültürel açıdan Gozo ve Comino adalarını içine alan üçlü sistemin kültürel merkezi durumunda. Pek çok müzeye, tiyatroya, sanat merkezine ve kültürel girişime ev sahipliği yapıyor. Akdeniz havzasında yer alan ülkelerin buluşma noktası olarak da önemli bir pozisyona sahip. 2005 ve 2015’te Commonwealth Üyesi Ülkeler’in liderler toplantısına, yine 2015 yılında Uluslararası Valletta Göç Zirvesi’ne, 2016’da Anna Lindh Vakfı’nın Avro-Akdeniz Forumu’na ve IFACCA’nın yedinci Kültür Sanat Zirvesi’ne ev sahipliği yaptığının altını çizelim.

Akdeniz’in öncü şehirlerinden biri olarak, Valletta’nın kültürel alanda önüne koyduğu vizyonu açar mısınız?

Valletta’yı kültürel, sosyal ve ekonomik açıdan rejenere edecek projeleri öne koyuyoruz. Şehrin, farklı kültürlerle ve alt yapıları mensup toplumlar için sürekli devinen bir deneyim, paylaşım, diyalog merkezi olarak tarif edilmesini arzuluyoruz. Bu noktada katılımcılığı, çeşitliliği, çok

sesliliği korumayı ve teşvik etmeyi, toplumun her bireyi için yeni alanlar açmayı çok önemsiyoruz.

Kültür politikası bağlamında, Valletta'nın benimsediği yaklaşım hakkında neler söyleyebilirsiniz; şehri tarif ve lanse ederken, ne tür kültürel varlıkları nirengi noktası olarak alıyorsunuz?

Valletta 2018 Vakfı olarak, tüm kurumsal kültür aktörleriyle iş birliği içinde ilerlemeyi gözetiyoruz. Bu süreçte Malta Sanat Konseyi'nin yayınladığı 2011 tarihli "Ulusal Kültür Politikası" ve 2015 tarihli "Sanat İçin Stratejiler" başlıklı yönergelerine bağlı kalacak şekilde davranıyoruz. Kuratoryal açıdan ve destekleyeceğimiz projeleri seçerken, kültür aktörlerinin toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmesi adına, mükemmeliyeti sağlayacak ve ulaşılabilirliği artıracak koşulları yaratmaya öncelik tanıyoruz.

Kurumsal açıdan yapılanırken, katılımcılığı teşvik etmek adına nasıl bir örgütlenme modeli benimsediniz? Sosyal içerme ve kültürel aktivitelerin sürdürülebilirliği açısından ne tür yöntemler izliyorsunuz?

Valletta 2018 Vakfı; farklı zeminlerden gelen ve farklı alanlarda deneyim biriktirmiş aktörleri kapsayıcı biçimde içermeye özen gösteren bir yapı, çünkü göçmenlere, dezavantajlı gruplara, yaşlılara yönelik pek çok sosyal sorumluluk projesi yürütüyor. Bu projeleri yürütürken kültürel açıdan bütünselliği öne koyuyor. Katılımcılığı teşvik eden bu kültürel programlar, Malta ve Gozo özelinde ilerliyor. Daha geniş çaplı etkinlikler üzerinde de çalışıyoruz ve bu çalışmalarını yürütürken, ulaşılabilirliği sağlama, izleyici yaratma adına mobil olmaya, çevresel meseleleri merkeze koymaya gayret ediyoruz.

Akdeniz havzasının iki önemli liman şehri üzerinden bakacak olursak, Valletta ve İzmir'i keşiştiren nosyonlar neler olabilir?

İzmir ve Valletta ile beraber, başta Yunanistan ve Mısır olmak üzere istisnasız şekilde, Akdeniz ülkelerindeki tüm liman kentlerinin tarihin her aşamasında kültürel keşişim ve alışveriş alanında önemli roller oynadığının altını çizmek lâzım. Valletta; bilhassa çeşitliliğin ve fikir alışverişinin önemini lanse etmeyi hedefliyor. Bunu yaparken de denizci kökenlerine, tarihsel gerçeklere sadakati ön plana koyuyor. Bu açıdan, İzmir ile ortaklaştığımızı düşünüyorum.

İzmirlileri Maltalılarla yakınlaştıracak ne tür yollar ve yaklaşımlar söz konusu olabilir?

Tarih, her zaman için iyi bir başlangıç noktası fakat geleceğe bakmak, daha heyecan verici. Türkiye ve Malta arasında gelişerek artan ticari ve turistik işbirliğinin her iki liman kentinde yaşayan insanları, keşfedilecek yepyeni hikâyeler üzerinden daha da yakınlaştıracığına inanıyorum. ✨

valletta2018.org

FOTOĞRAF FATİH DOĞAN KALEM

Aziz İmamoğlu: “İnsanlar İzmir’i artık bir başka ülke gibi görüyor”

RÖPORTAJ CENKER EKEMEN

Uzun yıllar İstanbul’da film ve dizi sektöründe kurgu yönetmenliği yaptıktan sonra İzmir’e geri dönmüş bir sinemacı Aziz İmamoğlu. Küçükyaşı’da bir kahveye kurulduk; sinema sektörünün İstanbul’daki son durumu, neden İzmir’e geri döndüğü, İzmir’de sinema adına yapılabilecekler hakkında keyifle sohbet ettik.

Sohbete başlamadan önce, seni biraz tanıyabilir miyiz?

Zonguldak doğumluyum. Liseyi Zonguldak, Atatürk Anadolu Lisesi’nde okudum. 1998’de Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema – TV Bölümü’nde lisans eğitimi almak üzere İzmir’e geldim. Üniversite hayatımın son yıllarında aktif olarak sektörde çalışmaya başladım. 2001 yılının sonunda İstanbul’a yerleşmeye karar verdim ve gidiş o gidiş... “O Şimdi Asker” filminin setine gidip “ben geldim; bu işi yapmak istiyorum, bakmak istiyorum” dedim. Arkasından, aynı ekip ile beraber çektiğimiz “Asmalı Konak” dizisinin sinema filmi versiyonunda ve “Mustafa Hakkında

Her Şey” filminde kurgu asistanlığı yaptım. Kutluğ Ataman’ın “İki Genç Kız”, Serdar Akar’ın “Barda” filmleri; “Kurtlar Vadisi Irak”, “Son Osmanlı Yandım Ali” derken, 2006’yı bulduk. Arada başka işler de var ama onların ne olduğunu şimdi hatırlayamıyorum. Bu süreçte çokça reklâm ve belgesel çektim. Dizi işi bugünkü kadar yoğun değildi.

İstanbul’daki sinema ve dizi sektörüne baktığında, mevcut durumu nasıl görüyorsun?

Mevcut durumu çok iyi işler yapmak isteyen çok iyi insanlarla, çok da iyi işler yapmak istemeyen kötü niyetli insanların mücadelesi olarak tanımlıyorum. Bu iklimin

oluşmasında, şüphesiz ki ülkenin içinde bulunduğu koşullar ve yaşadığı ahlaki çöküntü büyük rol oynuyor. Finansal kısma gelecek olursak, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sağladığı fondan başka çalışır bir mekanizma yok. Bu yüzden her sinemacı öncelikle ve çaresizce bu fona saldırıyor. Destek alabilen şanslılar, ellerine geçen parayla film bitirmeye çalışıyor. Bu zor koşullar altında bir insanın hayâlini gerçekleştirebilmek, filme almak istediği hikâyeyi kendine özgü bir dille anlatabilmek için bu kadar eziyet çekmesi çok can sıkıcı. Hayâller bu kadar acı verici olmamalı.

Bir de sektör çok bilinçsiz gelişt ve kontrolsüz bir biçimde büyüdü. Çerçeveyi sadece sinema olarak düşünmemek lazım; bu işin reklâmı, dizisi, video klibi var. Devasa bir alandan bahsediyoruz. Bununla beraber, yeterli sayıda kalifiye insan yetişmedi; sektör de bu insanları yetiştirmeyi hiç mi hiç önemsemedi. Böylesine yoğun işleyen bir temponun düzgün bir biçimde sürebilmesi için ciddi anlamda kalifiye insan gücüne ihtiyaç var. Yalan yanlış bilgilerle yetişmiş bir sürü insanla doldu ortalık. İki iş önce bambaşka işler çıkaran biri, ardından suya sabuna dokunmayan işler yapmak zorunda kaldı. O kimselerin yetiştirdiği kişiler de bu kriterleri genelgeçer doğrular olarak kabul ederek işleri örmeye başlayınca, meslek ahlâkı yok oldu gitti. Setteki herkes sanatçı değil; bu işin içinde zanaatçılar, emekçiler de var. Asistanlık döneminde yalan yanlış işlerle uğraşmış kimseler, şimdi işin sanatsal kısmını yürütüyor.

Ayrıca sektör İstanbul'a doydu. Aynı insanlar, aynı oyuncular, aynı mekânlar... İstanbul çok büyük bir şehir ama her yerinde film çekiliyor diye bir şey yok. Hep birbirine benzer lokasyonlara set kuruluyor. Çalışanlar da işten zevk almaz hâle geldi. İşini sevmeyen insanlarla ağzına kadar doldu İstanbul. İzmir ise aç ve hevesli insanlarla dolu.

İzmir'e dönüp yerleşmeye nasıl karar verdin?

2006 yılında yarım bıraktığım okulu bitireyim diyerek İzmir'e döndüm, iki yıl kadar buralardaydım. Eşimle tanıştık; evlendik. Eşim İstanbul'a gidip geliyordu ama evimiz buradaydı. İşimi her bitirdiğimde çıkıp evime geliyordum. Bir yandan da nasıl temelli dönerim diye arayış içindeydim. 2014 yılında, Yaşar Üniversitesi'nde saat başına ücretle kurgu dersleri vermeye başlayınca kesin dönüş yapmaya karar verdim. Bu ücretli ders süreci yaklaşık bir yıl sürdü. O sıralarda bir iki film işi geldi. BKM oyuncularının ve Ata Demirel'in oynadığı "Niyazi Gül DörtNala" filminde çalışmaya başladım. O filmi bitirir bitirmez, Nisan 2015'te Yaşar Üniversitesi ile tam zamanlı öğretim görevlisi olarak sözleşme imzaladım.

İzmir, benim için her zaman anlamını korudu. Bir şehre ilk geldiğinde alışamayan, sonra da o şehri bırakamayanlardıyım. İzmir'in öyle bir özelliği vardır; kendini sana alıştırtır ya bu kent. Eşimin, ailemin burada olması da önemli bir etmendi. Tüm bunlarla beraber, bir diğer belirleyici sebep olarak, üç kuruş daha fazla kâr elde etmek adına yeni neslin benimsediği anlayışın on üç yıldır çok severek yaptığım işimi elimden almasına izin vermek istemedim. Ben işimi hep severek yaptım. İnsan bir işi sevmeden yapabilir. Özellikle fiziksel bir işe, zorundaysa katlanabilir. Nihayetinde bedeninde yaptığın bir işi ve ne kadar yorulursan yorul, akşamına oturur dinlenirsin ama bizimki gibi çok yoğun konsantrasyon, motivasyon ve zihin gücü isteyen işleri sevmeden yapamazsın. Sevmeden yapıyorsan iyi bir iş çıkaramazsın. Ayrıca o yolu sonu kronik mutsuzluktur.

Bir de ülkenin, İstanbul'un gidişatını vakitlice görme şansım oldu diyebilirim. Yaklaşık iki yıldır buradayım; son bir yıldır, İstanbul'dan tanıdığım kim varsa kaçıp İzmir'e yerleşmek veya bu bölgede başka bir alternatif yaratmak istiyor. İzmir; biraz

huzur, motivasyon ve mutluluk isteyen herkes için Türkiye'nin mevcut konjonktüründe tek alternatif gibi görünüyor. Başka bir ülke gibi görüyor artık insanlar İzmir'i. Birçoğumuz zaten buradan İstanbul'a gitmiş insanlarız; oradaki vagonlara lokomotiflik yapan, iyi işler çıkaran sinemacıların da büyük çoğunluğu İzmirli. Neden? Çünkü insan, burada yetişirken kendine vakit ayırabiliyor; yatırım yapabiliyor. O birikimi İstanbul'a taşıyanlar da fark yaratıyor. İzmir, amatör ruhla profesyonelliği beraberce götürebileceğin bir şehir. Sinema sektörünün İstanbul dışında yayılma potansiyelini fark etmiş olmam, bir diğer etken.

Sinema sektörü adına, İzmir alternatif bir merkez olabilir mi ya da olmalı mı?

Tabii ki olabilir; zaten gidişat gösteriyor ki şehir bizden bağımsız olarak bu yolda ilerlemeye başladı. Buradaki bazı ekiplerle sözünü ettiğin şeyi gerçekleştirmenin hayalini kuruyoruz, nice zamandır. Bizim hayalimizin dışında gelişen şeyler de var. Sanatın her dalından bir sürü insan İzmir'e yerleşiyor, dönüyor veya İstanbul'u denemekten vazgeçip hayatına burada devam etme kararı alıyor. Yalnız, İstanbul'daki sektörel ahlâksızlığın, hastalıkların buraya erişmesini, şehre yeni göçenlerle beraber çıkıp gelmesini mutlaka engellemek gerekiyor. Burada bir alternatif ortam oluşacaksa kesinlikle ahlâklı olmak zorunda.

2015 verilerine göre, İzmir dünya emlak sektöründe en fazla artış yaşanan altıncı şehirmiştir. Türkiye sıralamasındaysa birinci geliyor. Eskiden şehrin şu avantajlarını konuşuyorduk: Kira ucuz, yemek ucuz, ulaşım rahat, trafik yok, yaşam kalitesi yüksek... Şehrin bu meziyetleri, ahlâksızlaşmadan iş yapmaya el veriyordu. Emlak piyasasındaki gelişmeler veya İstanbul'dan kaçanların beraberinde getireceği alışkanlıklar, bu pozitif tabloya sekte vurabilir. Gerçi bunu tam olarak kestiremiyorum; artı da sağlayabilir. Endüstriyel anlamda bir çekim merkezi olması, İzmir'in dokusuna zarar verir mi, bilemiyorum. Kesin yargılar üretmek için zaman henüz erken.

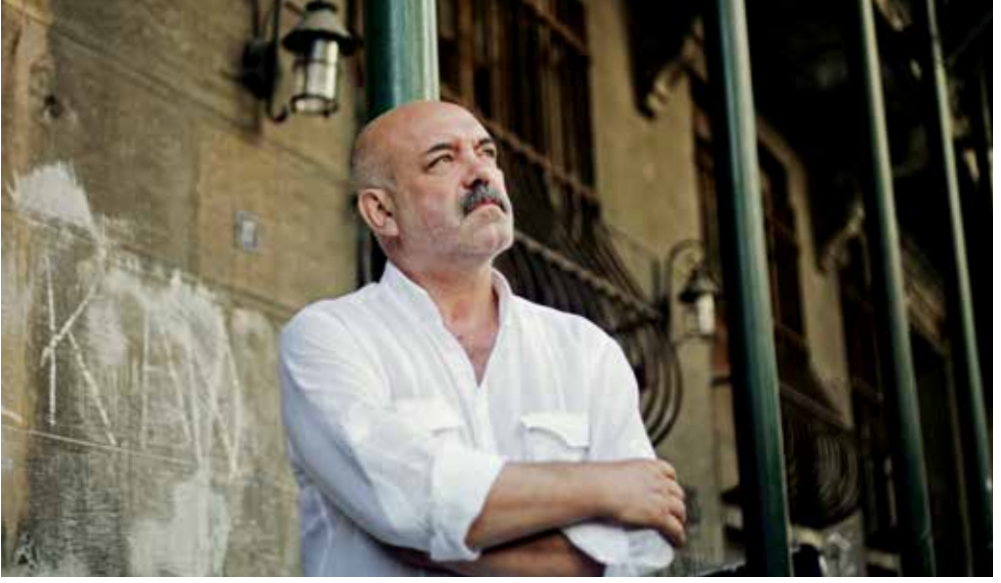
Bir alternatif yaratmaktan bahsediyorsak, neler yapılabilir? Sinemayı desteklemek adına yerel yönetimler nasıl bir pozisyon alabilir?

Bu tarz konularda yerel yönetimlerden, belediyelerden çok fazla şey bekleniyor bence. Belediyeler "film yapıyorum, bana destek verin" diyen herkese destek veremez; sanmıyorum. Ayrıca bunun sonu yok; belirleyici kriterleri de yok. Kimle başlayacak, kimle sonlanacak bu destek işi? Bunlar hep muamma. Mesele destek vermekse bence şehri ön plana çıkaran, uzun soluklu işlere

“Mevcut durumu çok iyi işler yapmak isteyen çok iyi insanlarla, çok da iyi işler yapmak istemeyen kötü niyetli insanların mücadelesi olarak tanımlıyorum.”

öncelik verilmeli. Örneğin şimdilerde üzerine kafa yordüğümüz İzmir temalı bir senaryo yarışması var; senaryoları yapımcılarla buluşturacak bir organizasyon düzenleme fikrimiz var. Bu şehirde de yapımcılar var, hatta kendisinin yapımcı olduğunu bilmeyen yapımcılar var. Yerel yönetimler, spesifik olarak bireyleri ve şirketleri desteklemekten bu yıl on yedincisi düzenlenen İzmir Kısa Film Festivali gibi organizasyonlara arka çıkmalı. Kısa film, Türkiye’de çok karşılık bulmayan bir alan ama bu festival kentte her sene kayda değer bir heyecan dalgası yaratıyor. Yaşar Üniversitesi’nin düzenlediği, “Kontakt” adını verdiği öğrenci filmleri festivali var. Bu festival kapsamında dünyanın sayılı sinema okullarından önemli isimler şehre konuk oluyor. Bunlar gibi sürdürülebilirlik sınavından geçmiş, uzun soluklu, uluslararası nitelik kazanmış etkinlikler öncelikli olarak desteklenmeli ve bunlara daha çok görünürlük kazandırılmalı. ✚

Ercan Kesal: “Geçmiş, gelecekte kehanetler içeren bir yumaktır”

RÖPORTAJ SARP KESKİNER

“Bütün yazdıklarımın kaynağı deneyimlerimden başkası değildir. Asıl dert, bunlarla nasıl bir ilişki kurduğum... Eğilip her seferinde baktığım uçurum, içimdeki ‘derin karanlık’tan başka bir şey değil. Bu yüzden ne yaparsam yapayım, her şey belleğime yer etmiş karmakarışık bir malzemenin yeniden düzenlenip, üretilmiş bir tezahürü. Yaşadıklarım, gördüklerim, duyduklarım ve okuduklarımdan bende kalanları ‘yeniden icat ederek’ yazıyorum...”

Oyuncu, senarist, yazar, şair, doktor... Bunca sıfatın üstüne kalenderlik gömleğini giymiş Ercan Kesal ile ne zamandır İzmir, taşra ve bellek üzerine söyleşelim istiyorduk. Yoğun temposu içerisinde bize de zaman ayırdı; merak ettiklerimizi sorduk.

Bir ömürde birçok hayat sürüyoruz. Bu hayatlara sığdırdığımız şehirler, bizim içimize nasıl işliyor? Yaşadığınız şehirler üzerinden bir ömre bakalım mı?

Ben kasaba çocuğuyum. Kasabayı özellikle söyledim, köyde ve şehirde büyümediğimi belirtmek için. İlkokul ve ortaokulu Avanos'ta, liseyi Nevşehir'de okudum. Daha sonra, 1976'da Siyasal'da okumak için Ankara'ya gittim; gidiş o gidiş. Bir daha dönmedim Avanos'a. İzmir'den genç bir hekim olarak ayrıldım; Ankara ve çevresinde yıllarca

hekimlik yaptım. 1990'dan bu yana İstanbul'dayım. Demek ki bir bozkır kasabasında başlayıp, üç büyük şehirde bir ömür sürmüşüm bugüne dek.

Her şehre has bir tasavvur var; kendimizi tasavvur ederken şehri nereye koyuyoruz?

“İnsan yaşadığı yere benzer” diyor ya Edip Cansever, yaşadığı yerin suyuna toprağına. Yaşadığımız yer de bize benziyor aslında. O kentte hangi yaşınızda ve hangi koşullarla yaşadığınız da önemli. Kendimize benzetirken, giderek kendimizi ona dönüştürdüğümüz bir ilişki var mekânlarla aramızda. Bir cennetin ortasında pekâlâ kendi cehenneminizi yaşayabilirsiniz. Tam tersi de mümkün. 1980 öncesinde cehennem gibi koşullarda yaşayan Ankara'yı ya da İzmir'i nedense hep iyi

“Eduardo Galeano’dan ilham alırsam, birlikte kurtulmak için ve yeniden buluşabilmeyi ümit ettiğim için yazıyorum. Kederlerimi, iç sıkıntılarımı ve başkalarında da fark ettiğim acıları anlatmak için yazıyorum. Kendime acı vereni açıklamak, içimde büyüyen sevinç ve coşkuyu da hemen paylaşmak için yazıyorum... Sokaktan duyduğum cümleleri ‘cesaret ve kehanetle bezeyip yeniden asıl sahiplerine gönderdiğimde’ onlardan gelecek işaretin merakıyla yazıyorum.”

duygularla, cennetteymişim gibi hatırlarım. 12 Eylül darbesinden sonra uzun süre sokaklarda, otobüs terminallerinde, üniversite bahçelerinde yatıp kalktım. Şimdi başınıza gelse dayanılmaz gibi düşüneceğiniz hâller, dünyayı bambaşka duygularla kucakladığınız o günlerde “neşeli anlar” olarak kayda geçiyor. Demek ki anılar, mekânlar, hayatla ilişkiniz, gelecek tasavvurunuz ve benzeri ne varsa hepsi bir araya gelerek birbirini etkiliyor, birbirinden etkileniyor.

Bugünkü İzmir; sizin İzmir’iniz ile ne kadar örtüşüyor; neler kayboldu, neler belirdi? Edebiyatınızda İzmir’de geçirdiğiniz yılların izini nerelerde arayabiliriz?

On sekiz yaşında geldim, yirmi beş yaşında ayrıldım İzmir’den. Şimdi baktığımda ne kadar şanslı olduğumu düşünüyorum. Bir insanın ömrünün en parlak, en katışksız, en saf ve en coşkun dönemidir bu yıllar. Pervasızdır, tavizsizdir ve umut doludur. İzmir’den öncesi içe kapanık, korkularıyla hemhâl olmuş, kitap delisi bir bozkır çocuğuydum. Bütün ilklerimi İzmir’de yaşadım diyebilirim. İlk aşkı, ilk ayrılığım, ilk yayımlanan şiirim, ilk siyasi eylemim... İzmir’den sonra, doğduğum topraklara bu kez hekim olarak gittiğimde her hastanın derdiyle yeniden kederlenen, hayâl kırıklıklarıyla baş etmeye çalışan, yorgun bir adamdım. Yazın yolculuğumun da en coşkun ve en verimli yılları İzmir’de geçti diyebilirim. İlk şiirim İzmir’de yayımlanan Dönem Dergisi’nde çıkmıştı. Ne büyük umut ve saadetti bu, bilemezsiniz!

Kentsel bellek kaybı, kentsel dönüşümün toplumsal dokuya etkisi ve toplumsal dinamiklerde yarattığı değişimler hakkında neler söylemek istersiniz?

Zaman aslında bir “gösterge”. Geçmiş, “bugün” dediğimiz şeyin içinde birikmiş; saklı duran bir anılar yumağı... Aynı zamanda, gelecekte de kehanetler içeren bir yumak bu. Şimdiki zamanı değerli kılan da bu galiba; birazdan “anı”ya dönüşecek olması. Bellek, bu yüzden çok kıymetli ve üzerine titrenecek bir kavram. Japonlar örneğin, başlı başına zaman denilen mefhumun, her şeyin yapısını açığa çıkaran bir “şey” olduğuna inanır. Onlar için parlak bir taş parçası veya kenarları yıpranmış eski bir resim çok etkileyicidir çünkü bu nesneler yaşlanmanın ve zamanın izlerini taşır. İçinde yaşadığımız “zaman”, ruhlarımıza “zaman içinde kazanılmış deneyimler” olarak yerleşir. Bu yüzden zaman, arkasından hiç bir iz bırakmadan kaybolmaz, içimizde durur. Biz onu bilincin yardımıyla geri döndürürüz. Böylece insan, ister istemez geçmişine geri döner. Kentsel bellek kaybına, kentsel dönüşümün toplumsal dokuda bıraktığı hasara ve toplumsal dinamiklerde yarattığı değişimlere bu zaviyeden bakıyorum. Eleştirilerimi de saptamalarımı da belirleyen bu bakıştır.

Kimi niye ve hangi saiklere dayanarak merkezde veya çeperde ilân ediyoruz? Kendini şehrin merkezinde görenleri çeper tanımını kullanmaya iten sebepler sizce neler?

Bu anlayış yalnızca ve sadece kentin merkezinde yerleşik olduğunu iddia edenlere has değil. Kasabalar, kentler için ne kadar taşraysa (çeper), köyler de kasabalar için aynı algının hapsinde. İstanbul tarafından hep bir taşra hissiyle tarif edilen İzmir için de Adana ya da Mersin taşradır. Merkez ya da çeper... Kolay ve yanıltıcı tanımlamalar bence. Birbirimizin hayatlarının içindeyiz, hiç fark etmesek de. Birbirimizi etkiliyor, değiştiriyor ve birbirimizden etkileniyoruz; hiç istemsek de. Dahası, giderek birbirimize benziyor ve aynılaşıyoruz. En tehlikelisi de bu bence...

İzmir’i tanımlamak üzere üç kelime seçer misiniz ve neden bu kelimeleri seçtiğinizi bize açıklar mısınız?

İlki deniz olsun. İzmir, denizdir. En güzel denizlerin başladığı ve buluştuğu yerdir. İkinciye aşk olsun. İzmir, aşktır. Daha doğrusu “aşkın olma” halidir. Hayata, dünyaya ve gelecek inancına duyulan aşk! Üçüncüsü iyilik olsun. İzmir, iyiliktir. Sakinliğin, huzurun ve umudun hüküm sürdüğü bir iyilik! ✨

www.ercankesal.com

PLA+FORUM SERİSİ:

Bağımsız Yayın Forumu

15 Ekim 2016

HALE ERYILMAZ - EMRE DUYGU FOTOĞRAFLAR FATİH DOĞAN KALEM

Katılımcılar: Altuğ Akın (çevirmen - akademisyen), Özgür Gökmen (yazar - çevirmen), Elif Seyda Doğan & Efe Elmasaş & Muhammet Aldemir & Alp Ata Dibek & Mert Yiğit (Fanzin Apartmanı), Hülya Deniz Ünal & Halim Yazıcı (Caz Kedisi), Erkan Karakiraz (Yerüstü Kitap Dizisi), Emre Yıldız & Ziyacan Bayar & Tansel Özalp (İçerik Dergi), İbrahim Metin Baltacı (yazar - müzisyen), Duygu Özşüphandağ Yayman (gazeteci - metin yazarı), Bilsay Yıldırım (otuzbeslik.com), Umut Altıntaş & Toros Mutlu (Karton Kitap), Hakan Cezayirli (Stereo Mecmuası), Emrah Atik (izmirdesanat.org), Ese Ese (Sonsuz Sekiz Tasarım Atelyesi), Ahmet Akkuş (Karşı Sanat Merkezi), Emel Kayın (akademisyen - yazar), Ertekin Akpınar (yazar-yönetmen-senarist), Derya Seyhan Kaya & Aysegül Utku Günaydın & Arda Köprülüyan (TUDEM), Neşe Çetin (sanatçı), İlker İşgören, Başak Beykoz.

İKPG olarak düzenlediğimiz disiplinler forumların beşincisini bağımsız yayıncılığa ayırdık. İzmir’de bağımsız yayıncılığın genel durumuna, etki alanına bakarken katılımcılarla beraber, “okurun bağımsız yayınlara erişimini artırmak için dağıtım yaygınlaştırmayı da kapsayacak ne tür modeller ve stratejiler geliştirebiliriz” sorusuna cevap bulmaya çalıştık. Ortaya çıkan fikirleri birlikte tartıştık ve bağımsız yayıncılar arasındaki yatay iletişimi, dayanışmayı artırmanın yollarını aradık.

İzmir; tarihi boyunca muazzam boyutta bir ya-

yıncılık faaliyetine ev sahipliği yapmakla kalmamış, farklı dillerde çıkardığı gazete ve dergilerle, yetiştirdiği muhabir ve köşe yazarlarıyla Türkiye medyasını sürekli beslemiş. Bununla beraber, yerel ve bölgesel gazeteciliğin sembolleşmiş şehirlerinden biri. Bu nitelendirmeyi edebiyat ve kent kültürü yayıncılığı için de yapabiliriz. Buradan yola çıkarak, öncelikle bağımsız yayın kavramına güncel bir bakış atalım, şehirde durum nedir onu görelim istedik. Forum katılan yayınları ne tür klasmanlarda toplayabileceğimizi tartışarak işe giriştik. Ardından, katılımcılarımız sorumlusu, editörü, yaratıcısı olduğu bağımsız yayınları bize tek tek tanıttı.

“İzmir Ekonomi Üniversitesi, İletişim Bölümü’nde yardımcı doçent olarak çalışıyorum. Öğrencilerimizin haberciliği ve haber yayıncılığını baştan sona tecrübe ettiği Ünivers adlı bir gazetemiz var. Görsel - işitsel malzemelerin üretilmesinden haber seçimine, yazımdan tasarıma kadar baştan sona bütün süreçlerden öğrencilerimiz sorumlu. Basılı edisyonu İzmir’e ve Türkiye’nin farklı noktalarına dağıtılıyor. Yakın zamanda basılı edisyonu bir kenara bırakıp, bu tecrübeyi portal formatında internete taşıdık.”

“Fanzin Apartmanı hareketini İzmir’de başlattık. Tabii ki bu hareketin İzmir çıkışlı olmasının yarattığı avantajlar ve dezavantajlar var. Avantajlardan başlayacak olursak, İzmir yeni oluşumların doğumuna elverişli bir şehir çünkü bunları boğacak

kadar kirlenmedi. Fanzine has bazı hasletler var. İlki, kâr amacı gütmeyen bir basılı yayın olması. Fotokopiyle veya matbaa marifetiyle çoğaltılıyor, yani dijital formatlardan, edisyonlardan söz etmiyoruz ve doğası gereği edemeyiz. İkincisi, her ne pahasına olursa olsun, içerik ve söylem anlamında bağımsızlığına sahip çıkması. İnsanlar yazılarını, çizimlerini çok basit bir mizanpajla dijital ortamlarda düzenleyip basıyor. Ofset baskıya kalkışacak olursak inanılmaz fiyatlarla karşılaşırız. O yüzden gittik, kendi baskı makinemizi aldık. Türkiye'nin dört bir yanında yayınlanan fanzinleri İzmirli okura taşıyoruz. Pdf'lerini talep ediyoruz, imkânı olmayanların baskı maliyetini, kargo masrafını üstlendiğimiz oluyor.”

“Stereo Mecmuası, internet üzerinden yayıncılık yapıyor. Sosyal medyayı olabildiğince etkin kullanmaya çalışıyoruz. Bizim için temel problem, sürdürülebilirliği sağlamak. Çok ciddi bir ekonomik girdinin olmadığı iş yükünü taşıyacak kadroyu kurmakta zorlanıyorsunuz. Yeri geliyor; yedi kişilik kadro iki kişiye düşüyor. Bu etken, doğal olarak yayın ve güncelleme periyodunu etkiliyor. Kadroyu elden geldiğince geniş tutmaya çalışıyoruz. Küçülürse uykudan fedakârlık edip işi sürdürmeye bakıyoruz. Telifli yazı dünyasına ve tirajlara Andante, Opus gibi müzik dergilerinde yazdığım dönemlerden hâkimim. Mevcut sistemin dayattığı koşullara bağlı kalarak matbu bir dergi bassak, nereye kadar gidebileceğimizi iyi biliyorum. O yüzden 2007'den bu yana yurtdışındaki trendleri izliyorum. Basın, dergicilik, fanzincilik nereye gidiyor derken, dijital

dönemin başlangıcıyla beraber, işi tamamen internete taşımamızın daha makul, daha mantıklı olacağına karar verdik. On senedir yayıncılıkla uğraşıyoruz. E- dergilerimizi yayınlamaya başladığımızda, çok spesifik bir alanda özel bir okur kitlesine yayın yapıyor olmamıza rağmen, kısa sürede on beş bin hit aldık. 2015 yılında tamamen plak koleksiyoncularına ve plakçılar kültürüne yönelik olarak hazırladığımız e-dergi, seksen bin kez indirildi. Artık sponsor desteği alıyoruz; yani diyeceğim o ki sebat ederseniz, ne yaptığınızın ve nereye gittiğinizin farkındaysanız, bağımsız yayın üretmek hatırı sayılır düzeyde reklâm geliri elde edebilirsiniz. Tanıtım, dağıtım ağı, baskı adedi, tiraj diyoruz da bazı formatlar için bunların hiçbir önemi yok, açıkçası. Yayın yaptığınız alan belli bir konuya odaklanmıssa, apayrı reklâm alanlarında dans etme imkânı yakalıyorsunuz. Tavrınız ve duruşunuz da önemli; örneğin web sitemizde ana akım firmaların elektronik ürünlerine kesinlikle yer vermiyoruz. Hiçbir yerde reklâmını görmeyeceğiniz sektörlerden reklâm alıyoruz: Müzik cihazı, plakçalar, vs... O yüzden, normal dergilere nazaran çok daha yüksek reklâm gelirlerine sahibiz. Yayınların spesifik alanlara odaklanmasının ideal gelir modelleri yaratmak açısından çok hayati olduğunu iddia ediyorum.”

“Karton Kitap olarak ‘foto kitap’ alanında çalışıyoruz. Foto kitap dediğinde insanın aklına bir fotoğraf projesini veya fotoğraf serisini kitaplaştırmak geliyor ama işin aslı öyle değil. Kısaca tanımlamak gerekirse, fotoğraf dilinde yazılmış ve fotoğraf di-

liyle okunabilecek kitaplar basıyoruz. Foto kitabın maliyeti, normal bir kitabın maliyetini dörde beşe katlıyor. Dağıtım, bürokrasi gibi meseleler bizi çok yavaşlatıyor. Kitabın bir sanat nesnesi olarak ele alınmasına taraftarız. Basım maliyetini cebimizden karşılıyor ve bu bizi biraz üzüyor; zihinsel süreç, üretim süreci uzun sürse de bize büyük keyif veriyor. Son bir senedir öğrencilere yönelik atölyeler düzenliyoruz; bu da bizi besliyor. Katılımcılarla çıkardığımız işlerden yüzde yüz tatmin olmuş durumdayız. O yüzden belki buradan ilerleyebiliriz diye düşünüyoruz.”

“Kurucusu olduğum Otuzbeslik.com projesini geliştirdikçe görüyorum ki İzmir, sanatsal ve kültürel bakımdan devasa bir potansiyele sahip. Üretim ne kadar görünür olduğu tartışılır ama çok fazla üretici var. İzmir açık zihinli bir şehir ama kültür üreten, yayıncılığa uğraşan insanların teknolojinin sağladığı olanaklardan bu kadar uzakta yaşıyor olması bana çok tuhaf geliyor. İnsanların kendisine fayda sağlayacak, çoğu bedava çalışan birçok teknolojik araçtan haberi bile yok. O hâlde neden Rönesans buradan başlamasın? Olur, olmaz bilmiyorum ama bunu tetikleyebilecek çok fazla pırlntı görüyorum çünkü kiminle tanışsam her muhabbetin içinden inanılmaz fikirler ve projeler çıkıyor.”

“TUDEM, İzmirli bir yayınevi. İzmir’de var olarak direnmek istedik açıkçası. Burada kalarak da güzel şeyler yapılabileceğini göstermek, ispat etmek istedik. Uzun yıllardır eğitim yayıncılığı yapıyoruz; bu alandan elde ettiğimiz kazancın bir kısmıyla edebi ve kültürel yayınlarımızı finanse ediyoruz. Her işi kendimiz yapmak zorundayız. Yayıncılık özelinde kalırsak, İzmir’in halledemediği en büyük sorun, düşük nitelikli iş gücü. Çalışanlarımızın çoğunluğunu İstanbul’dan, Ankara’dan İzmir’e gelenler oluşturuyor. Farklı dillerden çeviri yaptığımız için sürekli çevirmen sıkıntısı yaşıyoruz. Kaliteyi, parlak fikri yakalayacak nitelikte tasarımcı, içeriği hakkıyla çekip çevirecek donanımda editör bulmak büyük sorun. Bunlara ek olarak, çeşitli mecralarda eş zamanlı olarak sesimizi duyurma meselesiyle cebelleşiyoruz. Hâlbuki bu şehirde çok değerli insanlar, çok ciddi üniversiteler var. Bu forumun sonunda oluşacak yeni tanışıklıkların sözünü ettiğim sıkıntıları giderecek katkılar üretmesini umuyoruz.”

“İçerik Dergi’yi grafik ve tasarım alanında bir ifade platformu olarak tanımlamayı tercih ediyoruz. Kendi adına, bağımsız tanımının karşılığını hakkıyla veriyor. İçeriği platformda yer alan katılımcılar sağlıyor, baskıyı çekirdek kadro finanse ediyor. Ücretsiz dağıtıyoruz. Tek beklentimiz, derginin hedef

kitlesiyle ve bu alana ilgi duyan insanlarla kolayca buluşabilmesi.”

“Caz Kedisi; hiçbir iddiası olmayan, şiir ve müziğin nitelikli ifadelerine olabildiği kadar yer açan, küçük bir dergi. Nisan 2017’de ikinci yılımıza gireceğiz. Genç kalemlere özellikle yer veriyoruz.”

KENT DERGİCİLİĞİNDE GÜNCEL DURUM

“Ana akım medya, kent yayıncılığı alanında İzmir üzerinde ciddi bir hegemonya kurmuş durumda. Araya zaman zaman bağımsız dergiler giriyor, gazeteler çıkıyor. Gazeteciler Cemiyeti’nin çıkardığı Dokuz Eylül gazetesi veya yıllardır ayakta kalmak için mücadele veren İZMİR Life, ilk akla gelen örnekler. İZ dergisini de unutmayalım; hatta artık gazetesi var ve sosyal medya üzerinden gayet başarılı gidiyor. Sosyal medya ve internet üzerinden yeni yeni yayın yapmaya başlayan bazı e-dergiler, şehir portalleri ortaya çıktı. Israr eden edebiyat dergilerimiz var, meselâ Kurşun Kalem. Aslında İzmir’deki kitabevlerine bakın; o kadar çok yayın var ki raflarda... Baktıkça boğulabilirsiniz. İzmir’deki yayınların onca derginin arasından kendini öne çıkaracak farklar yaratmaya ihtiyacı var.”

“İzmir İzmir, İZMİR Life’tan çok daha eski bir kent kültürü dergisiydi. İZMİR Life, daha aktüel bir içerik üzerinden ilerleyip kent gündemine, röportajlara ve dosyalara yer açarken İzmir İzmir, kültürel ve sanatsal içeriği, şehrin tarihini öne koyardı. İZMİR

Life'in yayıncısı çok dirayetli bir reklâmcı; dergi İzmir dışına dağıtılıyor, abone servisi veriyor. İzmir İzmir ise maalesef kitabevlerinin raflarında mahsur kaldı ve bir noktadan sonra baskı kalitesinden de ödün vermeye başlayınca bir yayınlanır, bir kaybolur hâle geldi. Bu açıdan, kent dergiciliğinde yayını sürekli besleyecek kaynaklar yaratabilmek, kendini güncel koşullara uyarlayabilmek çok önemli."

BAĞIMSIZ YAYINCILIĞIN KRONİK SORUNU: DAĞITIM

Forumun en başında, tüm katılımcılar aynı derdin altını çizdi: Basılı yayını hakkıyla dağıtmamak, sesini yeterince duyuramamak ve bu yüzden okur kitlesine ulaşma çabasında biteviye sıkıntı çekiyor olmak. Vakti geldiğinde, detayları açmaya başladık. TUDEM temsilcisinin sarf ettiği cümle, dergicilik ve kitapçılık alanında faaliyet gösteriyor olup İzmir'de konumlanmış olmanın neler getirip götürdüğünü özetliyor: "Sektörün ve medyanın İzmirli yayınevlerine bakışı ve tavrı çok sorunlu."

Deneyimlerinden faydalanmak üzere, geçtiğimiz aylarda İKPG'nin İzmir Kültür İletişim Toplantısı'nda konuk ettiğimiz Doğan Kitap direktörü (Radikal gazetesinin son genel yayın yönetmeni) Cem Erciyes'in dediklerine bakalım: "İzmir'de yerleşik olup ulusal yayıncılık yapabilirsiniz; ulusal pazara kitap gönderebilirsiniz. Tek dezavantajı şu olur: Tüm dağıtım firmaları İstanbul'u kendine

merkez edindiği için navlun giderin yükselir. Bununla mücadele edebilmenin tek yolu, iskontonu yüksek tutmaktır. Ancak bu şekilde ulusal pazara girebilirsiniz. Fakat 'best seller' yayıncılığı yapamazsınız; Doğan Kitap benzeri bir yapı kuramazsınız ya da İletişim Yayınevi gibi Türkiye solunun her kanadını kucaklayacak türden niş yayıncılık faaliyetleri yürütemezsiniz. Bununla beraber, sadece kendi ilgi alanına odaklanacak bir yayıncılık yaklaşımı geçerli olabilir. İzmir'de olduğun için battığını zannedebilirsin veya iddia edebilirsin ama ticari davranmayı bilemediğin için batmışsındır. Esas mesele, ne tür yayınlarla dağıtıma gireceğin konusunda en doğru kararı verebilmek. Herkesle rekabet edebilecek şekilde profesyonel yayıncılık yapma iddiasını güdüyorsan, buna yetecek stratejin, bilgin, becerin varsa bu işi İzmir'de yapabilirsiniz. Tabii bazı sıkıntılarla yüzleşmeyi de göze alacaksın. Örneğin yazar bulmak, senin için daimi bir sıkıntı olacak çünkü bütün yazarlar İstanbul'da yaşıyor. Sen o yazarlara kitap yazdırmak için herkesten beş kat daha fazla çaba harcayacaksın... Ya da bir Metis daha kurabilirsiniz; iyi çeviriler yayınlayarak yola devam edersin. Bunun için İstanbul'da olmak gerekmiyor ama dağıtımıcılar orada, sürekli gidip geleceksin. Her şeye rağmen, hiçbir şey imkânsız değil. İzmir'i merkez olarak iş yürütmek, sadece daha zor."

Sözü katılımcılarımıza verelim: "İdeal dağıtım noktası bulmak, fanzinciler için en büyük sorun. Cicili bicili dergiler yerli yerinde dururken, sizinkiler nasıl olsa tezgâh altında kaybolacak kağıt tomarları olarak muamele görüyor. Şimdi Türkiye sahilinde ideal dağıtım noktalarını işaretleyeceğimiz bir harita üzerinde çalışıyoruz. Bu haritalama çalışması, eminiz ki yereldeki arkadaşların hevesini iyice perçinleyecek."

"Dağıtım konusu, edebiyat dergilerinin de baş belası. İdari, ekonomik ve yasal bağımsızlığın yoksa bu belayı aşman zor görünüyor. Caz Kedisi olarak bunu bir ölçüde aştığımızı düşünüyorum. Dağıtım ağıımızı genişletmek adına, bazı kentlerde temsilci edindik. Para gönderirlerse ne güzel; göndermezlerse göndermezler. Paranızı çöpe atmak için kendinize bir yol arıyorsanız dergi basın. Bu işle uğraşıyorsanız cebinizdeki paranın size geri dönmesini düşünmeyeceksiniz ve beklemeyeceksiniz. Çöpe atmışsınız da geri dönüşü yokmuş gibi düşüneceksiniz."

"Soruğu 'dağıtımı nasıl yapacağız' diye sormaya başladığınızda, endüstriyel yayıncılıktan söz etmeye başlamışsınız demektir. O zincirde her şey birbirine bağlıdır. Dağıtımıcıyla cebelleşme, depola-

ma, nakliye, iade, altı ayda bir zar zor tahsil edilen çekler derken kimyanız alt üst olur. Çizelgeler, Excel tabloları ortaya çıkar. ‘Keşke daha çok dağılsa’ derken bunları düşünüyor musunuz?”

“İçerik Dergi olarak başlarda biz de ciddi dağıtım sorunları yaşadık. Dördüncü sayıdan itibaren, her sayının konseptine uygun düşen etkinlikler düzenlemeye başladık. Bu etkinlik sergi, toplantı veya yemek olabiliyor. Sosyal medyayı ve kişisel çevremizi kullanarak bu etkinlikleri ilgilenebilecek herkese duyurmaya başladık ve dergiyi bu yolla, etkinlik noktasında yerinde dağıttık. Böylece bir araya gelenlerin dergi üzerine konuşmasına da alan açmış olduk. Ayrıca dostlarımız destek çıkıyor, bir yere gideceklerse çantaya beş on kopya atıyorlar.”

“Aslında bu tür yayınlar, kültürel bir habitatin içine doğar. Örneğin, o şehirde bir alt kültür grubu vardır, önünde sonunda o kitleye yönelik bir yayın ortaya çıkar. Mevcut sıkıntıların sebebini İzmir’in kültürel habitata has tikanıklıklarda ve merkezde kitlenip kalmışlığımızda mı arasak acaba? Dağıtım ağımızda yer almasını istediğimiz ilçeleri, noktaları net olarak belirleyemiyor oluşumuzun bir sebebi de yalıtılmışlık olabilir mi? Dağıtım meselesine biraz da buradan bakalım derim.”

“Bahsettiğimiz sorunları bence ikiye ayırmalıyız: Türkiye’ye özgü sorunlar ve yayıncılığa özgü sorunlar. Fanzinlerin, bağımsız edebiyat, müzik, tiyatro ve kültür dergilerinin ana akım yayıncılık sisteminin altında ezilmesi Türkiye’ye özgü bir sorun değil. Kültür tarihine bakın; ortaya çıkan her yeni akım, sisteme karşı duran her hareket baskı altında kalmış. Bu punk için de geçerli edebiyat için de. Fark etmiyor. Dağıtım ve okura ulaşma, tüm dünyada

sıkıntı olarak kabul edilen bir konu. Bence her şeyi kendi kendimize çözmeye kalkışmak yerine biraz da insanlar dışarıda neler yapmış, yapıyor; ona bakalım. Acaba Amerika’dakiler, Avrupa’dakiler, Asya’dakiler dağıtım sorununu aşmak adına ne tür çözümler üretmiş diye kafa patlatmak, probleme çözüm getirmek adına bizi iki adım öteye taşıyabilir.”

“Biz bu yayınları çıkartırken kime ulaşmayı hedefliyoruz; ben bu yayını kime satacağım? Kime ulaştırmak istiyorum? Bu sorulara samimiyetle verecek her cevap, sizin dağıtım mecrallarınızı, satış noktalarınızı belirliyor. Üniversite kampüsü olabilir, kitabevi olabilir, alışveriş merkezlerindeki sinemaların önü olabilir... Yani dağıtımdan bahsederken hangi kitleyi hedefliyorsanız o kitleye yönelik dağıtım noktaları belirlemeniz gerekiyor. Mesela fanzinler Türkiye’de ilk ortaya çıktığında, punk konserlerine gelen dinleyiciye kapıda dağıtılırdı. Çünkü kitle birebir örtüşüyordu. İş baştan keşfetmek yerine tarihe bakmak yeterli. Farklı kolektiflerle işbirliği yapabilirsiniz; onların düzenlediği konserlerde her bilet alana, her kapıdan girene fanzin veya dergi

hediye edebilirsiniz. İllâ ücret talep ederseniz, fiyatı bilet tutarına dâhil edebilirsiniz.”

“Yayıncı, yazar, çizer, müzisyen neden dağıtım ağını güçlendirmek, üretimini daha geniş kitlelere ulaştırmak için güdülenip durur? Bunun da adını koymak lazım. Diyelim ki fanzini on bin adet bastık. Öyle bir imkân doğdu. Ne yapacaksınız, sonra ne olacak? O on bin adedin tamamı dağıtıldıktan sonra izlenecek adım ne? Artık onun bağımsızlığından ne kadar bahsedebiliriz? Bunları hiç konuşmadığımızı fark ettim... Tam ters taraftan, işin başka bir boyutuna temas etmek isterim: Hep bir beklentisizlikten, amatörükten bahsediliyor ve bu kabullenilmiş bir çaresizlik olarak dile getiriliyor sanki. Neden bir beklenti yok? Çıkardığınız dergi üzerinden geçiminizi sağlayamayabilirsiniz ama o dergiye cepten çıkarmak yerine alternatif finansman modelleri oluşturmak, böylece sürdürülebilirliğini garanti altına almak gibi temaları konuşuyor olmamızı beklerdim. Meselâ, neden Caz Kedisi kendi hâlinde olduğundan bahsetmek yerine ellinci sayısına ulaşmaya ilişkin bir hedefi hevesle ortaya koymayı yeğlemiyor? Bunları merak ediyorum. Yani, diyeceğim şu ki acaba önümüze bir takım hedefler koymaktan kaçınıyor veya çekiniyor olmak, bu problemlerin başımıza dolanmasının temel sebebi olabilir mi?”

“İçimden gelenleri dökeceğim: Fanzinimi elli adet değil de yüz adet basmak istememin tek sebebi, bana benzeyen ve benimle aynı ilgi alanlarına sahip insanlara ulaşmak, onlarla iletişim kurmak. Basarken, yazarken, dağıtırken yaşadığımız kişisel hazzı yaygınlaştırmak, başka insanlara ulaştırmak, onlarla bir şeyler paylaşmak, yeni dostluklar edinmek, yeni bağlantılar bulmak... Daha geniş kitlelere dağıtmak istiyorum derken bunu kastediyorum.”

“Herhangi bir yazı yazdığım zaman o yazıyla ilgili herkese ulaşmak isterim. Konuya benim şahsi bakışım böyle. Peter Brötzmann’ın albümünü yazdığım zaman onu okuyacak kişi sayısı bu topraklarda otuz beş kişiyi geçmez; konserine de yirmi kişi gidiyor zaten. İşte ben o otuz beş kişinin her birine ulaşmak isterim. Miles Davis ile ilgili bir yazı yazmak istiyorsam, caz dinleyen elli bin kişiye ulaşmak isterim. Bu dürüstlüğe varmışsanız bence öyle veya böyle bir noktaya ilerlemeye başlarsınız.”

“Bağımsız yayıncılık kavramını okurun ve yazarın zihinsel bağımsızlığından ayrı düşünemeyiz. Reklâm alma, reklâm kapma çabasına ortak olmadan ya da sansüre, baskıya meydan vermeden yazan biri için dağıtım ağının ne kadar sağlıklı işlediği ayrıca önemli. Çünkü bütün bu yazarlar ve çizerler, sonuçta birilerine değmek için yazıp çiziyor. Basılı işim yerde, tezgâh altında kalsın istemiyorum. Çünkü emek var; çünkü yazdıklarımın bir şeyleri değiştirmek istiyorum.”

“Bağımsız yayıncılık, üzerine konuşulabilir bir kavram mı acaba; öncelikle bağımsız ne demek? Bunlara biraz bakalım mı? Dağıtım ağını yaygınlaştırmak, yayıncılıktan para kazanmak, mümkün olduğunca büyük bir okur kitlesine ulaşmak dediğimizde bazı soruları sormak gerekiyor. Meselâ, bağımsız yayıncı dediğimiz kişi, henüz güçlenmediği için mi kendi alanında küçük bir iktidar kurup otoritesini ilân ediyor; yoksa hiçbir zaman o kadar güçlenmeyi istemiyor mu? Bizler dertleri olan insanlarız. Derdimiz olmasa yayıncılığa harcadığımız parayla tatil yapardık. Niye edebiyatla, dergicilikle, yayıncılıkla uğraşıyoruz? Bağımsız yayıncılık çok romantik bir şey aslında... Bu insanlar sistemin dışında duracak bir şey yapmak istiyor ve hayata, insana, ilgi alanlarına dair bitmek bilmeyen dertleri

var. Ana akım kulelerin merdivenlerini çıktın mı zaten evcilleşiyorsun. O büyük paralar senin bütün cesaretini alıp götürüyor. Bizim bütün cesaretimiz yoksulluğumuzdandır. Onun için bağımsız yayıncılık adını verdiğimiz bu hikâye, kurtulmak istediğimiz bir şey değildir. Tam tersine, oraya doğru gitmemiz gerekiyor. Bizler bundan otuz küsur sene önce, yine İzmir'in bir yerinde aynı şeyleri konuşuyorduk. Elli yıl sonra bilin ki İnciraltı'nda bir toplantıda aynı konular konuşuluyor olacak. Yerinde saydığınan değil; bu çaba hiç bitmeyecek."

"Bir de ısrar etmek önemli. Bir kere deneyip olmayınca bıkip bırakmak yerine ısrarla koşulları zorlamak lâzım. Caz Kedisi ısrarla kendini var etmeye, çıkmaya devam ediyor; İZMİR Life da öyle. Birkaç kere deneyip vazgeçtiğinizde, burada konuştuğumuz pek çok şeyin ne kıymeti kalıyor, ne de gerçekleşme ihtimâli."

BASILI YAYIN / DİJİTAL YAYIN

"Basılı yayını, dijitale nazaran her şekilde özel ve değerli buluyorum. Ortada el emeğiyle hazırlanmış bir ürün var. Raftan alıyorsunuz, elinizde tutuyorsunuz ve sayfalarını çevirebiliyorsunuz. Bu gelenekten gelen bir okur, o yayını dijital mecralardan okumayı ne kadar tercih eder; ben kestiremiyorum. Karton Kitap'ın yayınladığı foto kitapları elime almayı tercih ederim. Bir yerden pdf'sini indirip bakmak başkası için keyifli olabilir ama ben o yayınları arşivlemek, rafımda görmek isterim."

"Kitap, onu mahreminize götürmeye izin veren bir obje. Yatağınıza, koltuğunuza oturursunuz ve onunla baş başa kalırsınız. Romantik bir şeyden bahsetmiyorum, okurla bire bir ilişki içinde olmak basılı eserin doğasında var. Çünkü içerik ve biçim ilişkisini basılı olması üzerinden kuruyorsunuz. Dijitale kesinlikle karşı değilim ama bu mecralarda yayın yapanların kendine ait bir dil geliştirmeye, görsel ifadeye ayrıca kafa yorması gerekiyor."

"Birbirinden tamamen farklı dinamiklere sahip, iki ayrı taşıyıcı mecradan bahsediyoruz. Dijitalle basılı olanı konunun gelişine göre karşılaştırmak, bence işe baştan yanlış bakmamıza yol açıyor. Her iki mecranın da kendine has avantajları ve dezavantajları var. Okur kitlesi, tasarım dili, içerik ve yayılım yöntemleri ve öncelikler, birbirinden tamamen farklı. Bir tasarımcı – yayıncı olarak söyleyeyim; kâğıda basılmak üzere tasarlanmış bir içeriğin olduğu gibi e-dergiye, e-kitaba dönüştürülmesine sonuna kadar karşıyım. E-dergi olarak yayınlanmak üzere tasarlanmış bir içeriğin de direkt kâğıda basılmasını gayet yanlış buluyorum. Bu yaklaşımı

şuradan kuruyorum: Basılmak üzere hazırlanmış bir içerik, dokusal anlamda kâğıtla ilişki kurmak zorunda. Burada bir bütünsellik arıyorum, ararım. Dijital mecrada yayınlanmak üzere hazırlanmış bir içerik de olduğu gibi baskıya girdiğinde her kâğıtta aynı etkiyi bırakmıyor. İş, bilhassa grafik ve tipografik anlamda kayba uğruyor. Eğer içeriği her iki mecrada birden yayınlamak istiyorsanız, mutlaka iki versiyon çalışmalısınız."

"Klasik, matbu dergicilikten gelenlerin dijital mecraları tamamen yadsıdığına veya ne yapacağını bilemediğine tanık oluyorum. Bu ikilemde kalmışlık hâli, yayıncıyı tıkıyor. Meselâ Caz Kedisi illâ kitabevlerine dağıtım yapmak zorunda değil. Caz festivallerinde, konserlerde açacağı standlar vasıtasıyla okura doğrudan ulaşabilir. Üstelik okurla yüz yüze ilişki kurma olanağını bulur. Diğer yandan, direkt hedef kitleyle örtüşen Stereo Mecmuası ile iş birliğine giderek dijital versiyonu yeni okur kitlelerine ulaştırabilir. Derginin akıbetini kitabevinin raf düzeninden sorumlu elemanın inisiyatifine terk ettiğinizde, o kitabevine gelen caz dinleyicisi - şiir meraklısı okura anında ulaşma şansınız bence yok. Çünkü çıkardığınız yayını, onlarca bağımsız yayının arasında kaybolup gidecektir."

"BİRAZ DA OKURDAN BAHSEDELİM Mİ?"

"Okur konusunu da tartışmaya açmamız gerekiyor mu? Bu kadar yayını çıkartılıyor; fanzinler, akademik yayınlar, dergiler... Kim okuyor bun-

ları?”. Bu soru son derece kafa açıcıydı çünkü okur konusu formata, dağıtımına kafa patlatırken geriye düşen bir konu.

“Yaratıcı işlerle uğraşanlar, öncelikle okuru veya izleyiciyi değil; kendisini tatmin etmek için masaya oturur. Hedef kitlesini tatmin etmek amacıyla masaya oturana sanatçı denemez bence. Eğer sanat değeri taşıyan nitelikli yayınlar ve eserler ortaya koyuyorsanız, bunlar bir şekilde kitlesiyle buluşur. Halkalar birbirine eklene eklene çoğalır ve yeni ürünlerin alıcısı ortaya çıkmaya başlar. Toplumun kültürel yapısı, siyasi iklim, yaşam kalitemiz hep bu itkiler doğrultusunda şekilleniyor. O yüzden okuru çoğaltmak ve okura kolayca ulaşmak, bence en temel meselelerimizden birisi olmalı.”

“Fanzinci dediğin adam takipçi profili, okur profili demeye başladığı zaman olay kaçınılmaz olarak müşteri ve satıcı ilişkisine dönüşüyor. Mesele bu değil; mesele sizin sözünüzü raftan alacak okuyucuyu nasıl kazanabileceğiniz. İçeriğin ve tasarımın okurun anında ilgisini çekecek kalitede

olması bu yüzden önemli. İster basılı olsun, ister pdf formatında yayınlansın; sonuçta iş gelip okura ulaşabilme meselesine dayanıyor. Malzemeden ve tasarımdan eminseniz, bunları kafaya takmadan devam ettiğiniz sürece okur kitleniz bir şekilde kendiliğinden oluşuyor.”

“Bence biraz daha sokağa bakmak, inmek lâzım. Bütün sorunlarına rağmen, yürüttüğümüz faaliyetlerin mahallede, sokakta, sıradan insanlar arasında bir karşılığı olduğunu unutmayalım ve işlerimizi sabırla sürdürelim.”

İZMİR'DEKİ BAĞIMSIZ YAYINLARI KAPSAYACAK BİR DAYANIŞMA AĞI KURMAK MÜMKÜN MÜ?

“Tüm bağımsız girişimlerin ve ürünlerin üniversitelerin içine girmek adına daha aktif davranmasını istiyorum. Diğer yayınların yanı sıra şehirde müzik, sinema, edebiyat alanında faaliyet gösteren diğer aktörlerle beraber çok odaklı etkinlikler tasarlanabilir. Farklı alanlardan gelip etkinlik alanında keşişecek kitleleri yan yana getirmek mantıklı bir çözüm olabilir. Buluşma zeminlerini artırmak gerekiyor.”

“Kooperatif, özellikle bu ülkede yaşayan herkes için çok korkutucu bir kelime. Çünkü sadece inşaat sektörüyle anılıyor. Oysa kooperatif dediğimiz şey, aslında bileşenlerin işbirliği üzerine kurulu bir sistem. Dağıtıma, maliyetlere, baskıya dair sorunlara çözüm aramanın bir yolu kooperatifleşmeden geçiyor olabilir.” ✚

PLA+FORUM SERİSİ:

Güncel Sanat Forumu

16 Ekim 2016

BORGAKANTÜRK-ZEYNEP GÖNEN FOTOĞRAFLAR FATİH DOĞAN KALEM

Katılımcılar: Hayal İncedoğan (akademisyen-sanatçı), Özgür Demirci (sanatçı), Şafak Ersözlü & Bahar Nihal Ersözlü (Açık Studio & budalasultan Sanat Kolektifi), Elif Şeyda Doğan & Muhammed Aldemir & Efe Elmasaş (Fanzin Apartmanı), Varol Topaç (heykeltıraş - doğa sanatları), Ramazan Bayrakoğlu (akademisyen - sanatçı), Sema Sakarya & Gülderen Depas & Sultan Gökdemir (3. Dalga Sanat İnisiyatifi), Oktay Değirmenci (ressam), Cenkhan Aksoy (sanatçı), Esra Okyay (Kendine Ait Bir Oda), Arzu Oto (akademisyen - sanatçı), Emre Yıldız & Çiçek Tezer (nomadmind), Özgül Kılınçarslan (akademisyen - sanatçı), Hakan Kırdar (sanatçı), Ezgi Yakın (akademisyen - sanatçı), Nejat Satı (sanatçı), Gizem Akkoyunoğlu (sanatçı), Aziz İmamoğlu (sinemacı), Ebru Atilla Sağay (tiyatroc), Cenker Ekemen (sinemacı), Sanem Gürbulut, Funda Karataş.

İKPG'nin 2016 yılında düzenlediği disiplinler (pla+)forumlarından sonuncusunu "güncel sanat" başlığına ayırdık. Ortaya attığımız sorular, sorunları deşmekten ziyade üretimi tetikleyecek olasılıkları ve ilişkileri açmaya odaklanıyordu:

> Dünden bugüne bakınca, İzmir'deki güncel sanat üretimi ve potansiyeli hakkında ne düşü-

nüyorsunuz? Zamanla ortaya çıkan avantajlar ve dezavantajlar neler?

> Sergileme olanaklarını artırmak ve sergileme biçimlerini geliştirmek adına neleri tartışmaya açmalıyız?

> Yurt dışı fonlarının iptal edildiği, sermayenin kültürü desteklemekten geri durduğu bu dönemde, İzmir nasıl bir pozisyon almalı? İzmir'in İstanbul'da devinen kültür sektörünün yaşadığı krizden uzak kalmışlığını özgün modeller geliştirmek adına avantaj sayabilir miyiz?

> Önümüzdeki dönemde, İzmir'de güncel sanat üretimini tetikleyebilecek, sanatçıları örgütlenmeye teşvik edebilecek ne tür ortaklık zeminleri oluşturabiliriz? Küçük çoklukları örgütleyerek büyük etkinlikler yaratabilir miyiz? ("Artwalk", "artweekend", "açık stüdyo günleri", vb.) Bu stratejiyi en etkili biçimde destekleyecek etkinlik türleri neler olabilir?

> İzmir'de güncel sanatın hayata müdahil olabilmesini sağlayacak şekilde kolay okunur, fonksiyonel, düşük bütçeli ve biriktirilebilir yayınlar üretebilir miyiz? (güncel sanat bültenleri, kolektiflerle ortaklaşa üretilen fanziner, dijital yayınlar, podcast ve videolar, vb.)

> Kapsamlı bir organizasyonun eksikliği (örneğin İzmir Bienali) hissediyor muyuz? Böyle bir organizasyon nasıl bir örgütlenme modeliyle hayata geçirilmeli? (vakıflar, dernekler, sanatçı kolektifleri, yerel yönetimler, vb.)

İZMİR'DE GÜNCEL SANATIN DURUMU

Bu forumu tasarlarken temel derdimiz, eylem üzerine düşündürmektir. Olası eylemlilik biçimlerini şekillendirebilmenin ön koşulu da duruma ilişkin en net fotoğrafı çekmekten geçiyor. O yüzden, katılımcılardan İzmir'deki güncel sanatın durumuna ve potansiyeline ilişkin gözlemlerini, tespitlerini bizlerle paylaşmasını talep ettik.

Kurumsallaşamama Sorunu

"Sanatın kurumsallaşması ve yönetimiyle daha yakından ilgilenmeye başlayan Türkiye'deki sermayenin güncel sanata duyduğu ilgi, 2005 gibi artmaya başladı. Bu hareketlenme, tabii ki İstanbul'u kendine merkez edindi. İstanbul; sermaye, yönetim ve ilişki ağları açısından bu alanda ağırlık merkeziyken bugün büyük krizlerle karşı karşıya kaldı. İzmir ölçeğine baktığımızda bireysel ve kurumsal ilişkilerin epeyi zayıf olduğu görünüyor. Bunun ötesinde, sanatçıların kolektifleşme, inisiyatif alma konusunda cesaretsiz olduğunu söyleyebiliriz. Sanatın kurumsallaşması adına problemli bir şehir İzmir. Buradaki üretimler her ne kadar aralıklı olarak görünürlük kazandıysa da şehir, uzun yıllar boyunca merkeze sanatçı yetiştiren bir pozisyonu benimsemeyi yeğledi. Böylece, bir potansiyeli olduğuna fakat o potansiyele bir türlü görünürlük kazandıramadığına ilişkin bizzat yarattığı algıyı

hem içeride hem dışarıda pekiştirdi. Bu yerleşik algı, kentin sanatsal potansiyelinin açığa çıkmasını engelleyen en önemli etmen."

"2003'te faaliyete geçen K2 Güncel Sanat Merkezi, İzmir'deki güncel sanat üretimine görünürlük kazandırmak adına oldukça güçlü bir yapıydı. İyi deneyimler üretti; ayrıca sanatçıların inisiyatif ve pozisyon almasını sağladı. Bu birliktelik, şehrin güncel sanat alanındaki görünürlüğüne katkı sağladı. Ne var ki devamında yeni oluşumlar veya güçlü çatılar çıkaramadı. Son yıllarda bir hareketlenmenin başladığını görüyoruz ama bu hareketlenmeleri sürdürülebilir kılmak oldukça zorlaştı. İyi çıkış yapan fakat kısa zaman sonra kapanan sanatçı mekânları, finansal sıkıntılarla boğuşan oluşumlar ve inisiyatiflerle bir yerlere ilerlemeye çalışıyor şehir. Bu durum da İzmir'deki güncel sanatçıların arasındaki iletişimi, etkileşimi kesintiye uğrattıyor."

"İzmir'de güncel sanat ortamının heyecanı öldü diye düşünmek yanlış olur ancak kapanan mekânların ve sürdürülemeyen organizasyonların şehirdeki motivasyonu dibe çektiği yadsınamaz bir gerçek. Bu karamsar durum, ayrıca sanatçıların arasında belirgin bir iletişim kaybına yol açıyor. Bünyelerin birbirine verebileceği desteğe ilişkin problemleri yaşarken diğer alanlarla yeterince temas edemiyor olmak, bir başka sorun."

Umutsuzluk, Sürdürülebilirlik: Üretim ve İzleyici

Herkes aynı fikirde ortaklaşıyor: Sadece İzmir'e has bir durum değil; bugünlerde Türkiye sanat dünyasında içinde bulunduğumuz atmosfere ilişkin kesif bir karamsarlık ve umutsuzluk hâli mevcut.

"Türkiye'de kültür sanat dünyası bu derece ka-

ramsarken, İzmirli sanatçıların geleceğe ümitle bakması zor. Dünyaya ve yakın tarihe baktığımızda, psikolojik baskının ezici hâle geldiği bu gibi dönemlerde motive edici modellere rastlıyoruz ama biz o modellere uyabilir miyiz, asıl soru bu. Baskı, kafayı çalıştırır ve sanatçıyı üretim yapmaya doğru kıskırtır. Mesele bu kıskırmadan planlı bir organizasyon çıkarabilmek fakat onun gerçekleşmesi de bir sürü değişkene bağlı. Sanatçıların bireysel motivasyonu tek başına bir şey ifade etmiyor.”

Katılımcılar İzmir’e has bazı karamsarlıkların ve sorunların da altını çiziyor. Bu anlamda, sürdürülebilirlik meselesinin hemen her forumda olduğu gibi tekrar karşımıza çıktığını görüyoruz: “Bir dizi faaliyet var, bir şeyler yapıyor ve sonrasında bir anda kesiliyor o faaliyetler. Sürekli olmadığı için yarattığı anlık ivme kıskırtmıyor, yeni bir şey ortaya çıkaramıyor. Bu koca şehirde birkaç galeri var ve o galerilerin programlarında dâhi bir süreklilik yok. Sergilerin sürekliliği yok, kurumların sürekliliği yok... İşlerin, yapıların kesintisiz olarak devam etmesini sağlayacak bir etkileşim zemini yaratılamamış, tarih boyunca. Bu durum izleyiciden mi, İzmir’in kültürel yapısından mı kaynaklanıyor dersiniz, onu analiz etmek de zor.”

“Sanatsal aktivitelerde, sanatçı gruplarında sürekliliği ve devamlılığı sağlamak, bu ataleti kırmak adına yapılabilecek en gerekli hamle. Ayrıca bu hamle, izleyici devamlılığını sağlayabilmenin ön koşulu. Kurumsal bir takip mekanizması yaratılabilir, bu mekanizma sayesinde kayda geçirilecek etkinlikler, hem izleyiciyi etkinlikleri takip etmeye teşvik eder hem de üretime cesaret verir.”

Katılımcılara göre, İzmirli sanatçıları üretmeye heveslendirecek ve İzmirli izleyiciyi motive edecek bir diğer etken, güçlü etkinliklerin şehri sıklıkla ziyaret etmesini sağlamak: “Bu şehirde yaşayan sanatçının da izleyicinin de bir heyecana ihtiyacı var. Ortada o heyecanı yaratacak bir şey görünmediğinde, yeni dinamiklerin kendiliğinden ortaya çıkmasını beklemek çok yersiz. Üstelik bu heyecan, izleyicide alışkanlık yaratmalı. İzmir’de bir festival düzenlendiğinde ya da bağımsız bir mekân açıldığında katkıda bulunmak isteyen, beraber çalışma olanağı talep eden çok sayıda sanatçı var. Güçlü organizasyonları farklı izleyici kitleleriyle ve destekçilerle buluşturmak işin en zorlu tarafı olarak görünüyor.”

“İzleyicide bir alışkanlık yaratabiliyor muyuz? Yaratamıyoruz. O yüzden bir gelip bir giden seyirci zamanla azaldı. Ortada heyecanlandırarak bir şey olmadığında izleyici devam etmiyor, üretici de sabretmekten vazgeçiyor.”

Bağımsız sanat mekânı kalıcı olmayabilir; açılıp kapanabilir veya etkinliklerini bir başka mekâna taşıyabilir. Bu gibi yapıların şehirdeki varlığı söylemlence olarak kalmazsa, kayda geçirilirse yarınlar için geriye dönüp bakılabilecek bir bellek, deneyim havuzu oluşur. Bu bellek ve deneyim havuzu da yeni oluşumların ortaya çıkmasının önünü açar; sürdürülebilirlik konusunda kendilerinden önce var olmuş mekânların sorunları nasıl aşmış olduğuna dair başvuru kaynağı görevi görür. Tekrar tekrar geriye dönüp bakabilmek için bu opsiyonların tartışmaya açılması ve kayda geçirilmesi önemli görünüyor: “Kendine Ait Bir Oda veya Input Output, bir süre var olup işlevini tamamlayan mekânlara verilecek iki örnek. Ne var ki başlangıçlarından sonümlenişlerine dek başardıkları işler ve varoluş süreleri yeterli gibi geliyor bana. Meselâ bir etkinliği defalarca veya bir kereliğine düzenleyebilirsiniz; bu organizasyonlar mutlaka bir şeye dokunacaktır. Mekânlar ve girişimler başka bir şeye dönüşebilir, başka bir bünyeye bürünebilir ve devamlılığını böylece sağlıyor olabilir.”

Nomadmind ise konuya izleyicinin sürdürülebilirliği çerçevesinden bakıyor: “İzmir; nüfusa oranla detay kabul edilecek sayıda sanat izleyicisine ev sahipliği yapıyor. İnsanlar Karşıyaka’dan, Buca’dan, Göztepe’den kalkıp Alsancak’taki, Bornova’daki, Konak’taki sanat etkinliklerini görmeye gidiyor. Bu trafiğe rağmen izleyici, takipçi sıkıntısından bah-

sediyoruz. Bu sıkıntıyı nasıl giderebiliriz sorusunun cevabını sadece merkeze yakın veya merkezden beslenen mekânlar üzerinden arıyoruz. Bunun yerine merkezin dışına bakalım mı? İzmir'in çevre bölgelerinde yaşayan halklarla münasebete geçebilecek sanat mekânlarıyla daha çok uğraşmalıyız. Herkesin merkeze gelmesini, merkezde üretmesini veya tüketmesini bekliyoruz ama buna alternatif yaratmaktan bahsetmiyoruz. Yerelde, lokâlde kendiliğinden ortaya çıkmış mekânlara burun kıvrımayalım, onlara daha çok destek atalım."

"İzmirli sanatçıların motivasyonu, sadece kendi çevreleriyle ilişkide oldukları için çok çabuk düşüyor. Oysa daha önce dokunmadığınız bireylerin ve kitlelerin hayatına dokunmak, itici bir güç yaratır. Bu hissiyatı es geçmemek gerekli. Bu itici gücü artırmak adına muhatap aldığımız kitleyi sanat çevresiyle ve izleyicisiyle sınırlamaktan kaçınmamız lâzım. Çevremizi genişletmek, herkese açık olmak, kapsayıcı bir dil geliştirmek ve mekânlarımızı buna göre yeniden yaratabilmek, düzenlemek şart görünüyor."

İZMİR, SANAT ÜRETMEK İÇİN ELVERİŞLİ BİR ŞEHİR Mİ?

Katılımcıların büyük çoğunluğu, İzmir'i güncel sanat için uygun bir üretim alanı olarak tarif ediyor: "Ekonomik olarak sanatçıların çok rahat hareket edebileceği bir şehir. Her türlü kaynağa rahatça ulaşabiliyorsunuz. Sakinlik, üretmeniz için ortam sağlıyor. Bunları kullanabiliyorsanız, İzmir bu ülkede sanat üretmek için en elverişli şehir."

"Şehre gelen giden, burada üretim dışarıya çıkan birçok sanatçı var aslında. Burada yaşayıp, burada üretip, burada sergileyebilirsiniz ama burada üretip başka şehirlere, ülkelere de gidebilirsiniz. Buna engel yok, yeter ki meseleye böyle bak."

ALTERNATİF YARATMA YOLUNDA ÖRNEK PRATİKLER

Bu forumu düzenlerken İzmir'deki güncel sanat üreticileri arasındaki yatay ilişkileri güçlendir-

meyi, üretime yeni alan açacak ve umutsuzluğu kıracak olumlu fikirleri ortaya çıkarmayı amaçladık. Hem üretimin görünürlüğünü artırmak hem de sürdürülebilirliğe dair tikanlıkları gidermek adına, beraberce neler yapabiliriz sorusuna da cevap aradık. Zira bunları konuşmakla kalmayıp harekete geçmenin vakti geldi de geçiyor diye düşünüyoruz.

"Güncel sanatın potansiyel destekçilerini buluşturan bir platform kurulabilir. Bu platform, sergileme olanaklarını iyileştirebilir ve geliştirebilirse sanatçıları üretmeye teşvik eder. Bu şehirde birden fazla güzel sanat ve tasarım fakültesi varken, genç ve yaratıcı potansiyel yerli yerinde duruyorken, sanatçılar gelip giderken eldeki mekânları daha işlevsel bir biçimde kullanmamız lâzım. Sözü ettiğim güncel sanat platformu, yepyeni bir ağ oluşturarak bu görevi yerine getirebilir. Bu fikrin nasıl hayata geçirilebileceğine dair en başarılı örnek, yıkılan Alsancak Stadi'nin çevresinde sanatçı atölyelerinin ve mahallelilerin ortaklaşa gerçekleştirdiği bağımsız sergi: 'Darağaç'."

Yıkılan Alsancak Stadyumu'nu çevreleyen Umurbey Mahallesi'nde yer alan Darağaç semti, uzun yıllar Levanten nüfusu barındırmış, 90'larda Güzel Sanatlar Fakültesi'ne ev sahipliği yapmış, çok katmanlı bir yerleşim alanı. 70'lerde ve 80'lerde bu katmanlar gayet belirginken semt zamanla banliyöleşmiş ve bellek katmanlarını yitirmiş. Darağaç, İzmir'in eski sanayi bölgelerinden biri; halen uzun yıllardır varlığını sürdüren pek çok kaporta atölyesine, demirciye, oto elektrikçisine ve büfe esnafına ev sahipliği yapıyor.

Bir grup sanatçı, üç yıl önce bir araya gelip bu bölgede bir atölye tutmuş. Hâlihazırda orada yaşıyorlar; kiralara düşük, üstelik şehir merkezine yürüyerek on dakikada ulaşabiliyorsunuz. Sanatçı atölyeleriyle mahalle sakinleri arasındaki iletişim zamanla gelişmiş ve ortaya bir paylaşım zemini çıkmış. Bu zemin Darağaç sergisine

alan açmış. Dokuz sanatçı düzenledikleri sergi kapsamında atölyelerini, evlerini, tamirhaneleri, esnaf dükkânlarını ve sokağı kullanarak bir uzlaşma - ortak deneyim alanı yarattı. Böylece, üretimleriyle mahalleliye temas etti; beraber yaşama kültürüne katkı sağlarken öğrenme sürecini tetikledi. Darağaç sergisinin güncel dayanışma modellerinin ötesine geçmeyi başardığına şüphe yok. İzmir'deki güncel sanatın sivilleşmesi ve yaygınlaşması adına bu tür deneyimlere, karşılıklı özveriye ihtiyaç var.

"Bu etkinlik kapsamında yer alan her iş orada üretildi. Bir sanatçı sokakta çocukların portresini çizdi; beraberce boyama atölyesi yürüttüler. Böylece çocukların ebeveynleriyle kısa süreli de olsa diyalog içine girdiler. Darağaç, bu açıdan sanatsal üretimi alışlageldik merkezin dışına çıkartmakla kalmayıp bir serginin mahalleli için ulaşılabilir, anlaşılabilir olabileceği yargısını yıktı."

"Sanat mekânı olarak işaretlenmemiş mekânları ve alanları sanatla işaretlemeyi bir alışkanlık hâline getirmeliyiz. İzmir güncel sanat ortamına hükmetmeye başlamış umutsuzluğu ve durağanlığı ancak böyle kırabiliriz. Sanatta Görünürlük Festivali, İzmir de bunu başardı: Sergilerle, performanslarla küçük bir ağ kurup otonom alanlar yarattı. İnterdisipliner bir yaklaşımla düzenlenen bu festival, İzmir sathına yaydığı yirmi iki etkinliği farklı mekânlara taşıyarak merkezileşmeye karşı bir alternatif ortaya koydu. Tamamen gönüllülük esası üzerinden sifra

yakın bir bütçeyle gerçekleştirildikten sonra daha ilk senesinde içinden Açık Stüdyo'yu çıkardı. Ne oldu? Potansiyel talep, mekânı yarattı."

Durum şunu gösteriyor ki doğru etkinlikler düzenlenirse dayanışma potansiyeli ortaya çıkacak. O yüzden, üretici ve izleyici arasında dayanışma atmosferi yaratacak, motivasyonu güçlendirecek etkinlik biçimlerini incelemek gerekiyor. Alışıldık olmayan yolları tercih eden bir iletişim modeli geliştirmek de durumun iyileşmesine katkı sağlayacak.

YEREL SERMAYEDEN DESTEK ALMANIN ARTISI VE EKSİSİ

Gündemden inmeyen sürdürülebilirlik meselesi, eninde sonunda sermaye-sanat arasındaki ilişkiye ve sanata yapılan yatırımın düzeyine gelip dayanıyor: *"Bu şehirde köklü sermaye grupları var ancak sanata destek vermek anlamında çok aktif olduklarını söyleyemeyiz. İzmir Kültür Pla+formu Girişimi, kültürel üretimlere ve örgütlenmeye alan açma, görünürlük kazandırma anlamında bir arayışın göstergesi. İki yıl önce ortaya çıkan bu yapı bu alanda ilerleme kaydetmek adına itici bir güç olabilir mi?"*

"Yerel sermayenin kültürel üretime ne boyutta destek verebileceğine ilişkin İzmir özelinde bir araştırma yapmak lâzım. Portİzmir üç yılda bir düzenleniyor, şimdi dördüncüsüne hazırlanıyorlar ama sonuçta dayanışmayla, kişisel çabalarla, sanatçı-

ların özverisiyle ilerliyor. İzmir adına, Seferihisar Belediyesi'nin ortaya koyduğu modeller, sürdürülebilirliğin nasıl sağlanabileceğine dair iyi örnekler."

"Eğer arkanızda güçlü bir sponsor desteği yoksa ve inisiyatif olarak ilerlemeye karar vermişseniz, işin yasal kısmına bakmak, kurumsallaşma modellerini incelemek fayda sağlayabilir. Bu aşamada o inisiyatife satış yönetiminden, kültür endüstrisinden, hukuktan anlayan sanatsever bireyleri de dâhil etmeniz gerekiyor."

"Yerel sermayenin ve belediyenin desteğiyle bir güncel sanat müzesi kurulması sıkça gündeme gelir durur. Oysa bu yapı bağımsız, çok ortaklı bir müze olarak teşkilatlanabilir. Asıl ihtiyaç böyle bir müzenin şehre kazandırılmasıysa talebe görünürlük kazandırarak faaliyetler, organizasyonlar düzenlenebilir."

"Kanada'da yapılan 2015 tarihli bir araştırma, kültür sanat etkinliklerinin ülkeye spor etkinliklerinden dört kat fazla gelir getirdiğine işaret ediyor. Kültür sanat etkinliklerinin ulusal ekonomiye sağladığı

katkı ne kadar görünür, bu katkı Türkiye'de ne kadar sağlıklı hesaplanıyor, onu bilemiyorum. İK-SV'nin bu konuya dair gayet detaylı bir raporu var. Raporda kamudan alınan iki milyon dolar desteğe karşılık harcanan üç milyon dolarlık bir tutar var. Yani toplamda altı milyon dolarlık bir potansiyelden söz ediliyor."

YENİ ÖRGÜTLENME BİÇİMLERİ DENEMEK

Sermayeye duyulan ihtiyaç, melek yatırımcılık ve mesenlik, güncel sanatın değişmez tartışma konuları olmakla beraber, bizi sanatsal üretimlerin gereksinim duyduğu finans kaynaklarını ararken sürdürülebilirliği öne koyan alternatif modellere bakmaya çağırıyor. Zira İstanbul'da sermayenin sanat alanından hızla çekilmeye başladığı, İzmir'de rant odaklı sanat yatırımlarının gittikçe arttığı bu dönemde, küçük bütçeli alternatif oluşumlar kurarak ilerlemenin önemi iyice belirgin hâle geliyor.

İzmir'de güncel sanat üretimini desteklemek adına ne tür dayanışma biçimleri mümkün kılınabilir? Sanatçılar birleşip her ay küçük bir aidat ödeyerek bağımsız, kâr amacı gütmeyen atölyeler kiralayabilir mi? Ortaklaşa kullanabilecekleri bir sergileme - gösterim mekânı yaratabilirler mi?

Alsancak'taki 3. dalga, Basmane'deki Kendine Ait Bir Oda ve Kemeraltı'ndaki Maquis Projects, bu modelleri işleterek varlığını sürdüren mekânlar. Bu tür mekânlar, hem İzmir'den hem şehir dışından hem de yurt dışından sanatçılara, tasarımcılara ve öğrencilere sergileme, üretme, tartışma alanı açıyor. Dayanışarak yürüdükleri açık ve

belirgin bir görünürlükleri, düzenli programları var. Üstelik iletişim kurma ve diyalogu geliştirme konusunda ellerinde bir güç barındırıyorlar.

Sanatçı inisiyatifleri ve kolektif mekânlar kâr amacı gütmüyor olabilir, ancak çoğunlukla cepten yiyerek ayakta kalmaya çalışıyor. Mekânı döndürecek destek mekanizmalarını yaratacak tecrübe, etkinlikler için ekstra kaynak bulacak dirayet ve fon araştırma alışkanlığı İzmir’de yok. O yüzden yapılar ve bireyler, masrafların tamamını öz kaynaklarıyla finanse etmeye kalkışıp bir yerde çöküyor. Avrupa’daki modellere baktığımızda kooperatif türü işleyen, galeri gibi davranıp sergideki işi satan ve alanın bir kısmını tasarım ürünlerine, yemeğe ve içmeye açarak kendi kendini finanse eden yapılar var.

Şu alternatifi de tartışmaya açtık: İnisiyatifler ve kolektifler sergilerini, söyleşilerini, konserlerini, performanslarını gerçekleştirmek için geçici mekânsal ortaklıklara gidebilir. Bu şaşırtıcı ve karşılaşmaları sürprizli hâle getirebilecek bir alternatif. Mekân kapanınca veya o bölgeyi terk edince süreç tamamlandı gibi düşünmeyelim. Belki de vur kaç türü stratejiler geliştirmek lâzım. Bu tür stratejilerle ortaya çıkacak kalıcı veya geçici mekânlar, resmi kültür merkezleri ve çok amaçlı sergi salonlarının izlediği statik stratejiye alternatif sunacaktır. Böylece üretici daha kapsamlı sergiler yapmak adına büyük galerilerin peşinden koşmayı bırakır, kendisine tahsis edilmesini umduğu bina, kültür merkezi salonu veya müze beklentisinden uzaklaşarak üretimini çeşitlendirebilir, güçlendirebilir.

Bu noktada etkinlik tasarımının ne kadar hayati olduğu ortaya çıkıyor: Öncelikle, bir mekânda düzenlenecek etkinlikleri birbiriyle etkileşim kuracak şekilde tasarlamak gerekiyor. Tekil ve kapalı bir yapı benimsemektense birbiriyle geçişebilen, paylaşımı öne koyan, sürdürülebilir türden etkinlikler tasarlamalıyız. Bu tasarımı yaparken eğitimi, farklı disiplinleri, farklı yaş gruplarını, farklı izleyici modellerini işin içine dâhil ederek ilerlemeliyiz. Güncel sanat, ancak bu şekilde hep yoksunluğunu çektiği izleyiciyle buluşabilir.

Diğer yandan, bir sergi ya da etkinlik yapmanın pedagojik yanı var. Mekânlar, etkinlik öncesine koyacağı sözlü atölyelerle biriktirdiği deneyimi genç sanatçı adaylarına, izleyiciye aktarabilir. Bu sebeple kimi inisiyatiflerin sözünü ettiğimiz türden deneyimlere fırsat verecek hayat okullarına dönüşmesi çok önemli.

“Atölye çalışmalarını kesinlikle es geçmemek gerekiyor. Sadece sonuca ve sergileme pratiklerine odaklanmak, sürecin içerdiği deneyim ve keyif kısmını devre dışı bırakabiliyor. İzleyicinin de üretici rolüyle sürece dâhil edilmesi lâzım. Yeri geldiğinde, sanatçıyla izleyici süreci birlikte geçirmeli ve deneyimlemeli. Bu ilişki biçimi, yeni izleyici kazanmak ve karşılıklı empati üretmek adına çok fazla imkân sunuyor. İzleyici ‘ben bu ortamın havasını soluyorum’, ‘bu belleğin üretim sürecinin bir parçasıyım’ diye hissetmeye başladığında iş değişiyor. İzmir’de önceden sıkça denenmiş bir yaklaşımdan bahsetmiyoruz; oysa müzelerde, galerilerde ve inisiyatiflerin yürüttüğü mekânlarda gayet rahat uygulanabilecek bir yaklaşım bu. ‘Ben de üretiyorum, sadece işi izlemiyorum’ duygusunu uyandırdığınızda izleyici önceden size mesafeyle bakarken empati kurmaya başlıyor. Bu da aidiyeti ve dayanışmayı güçlendirirken üretkenle tüketen ayrımını eritiyor.”

“Hem İzmir’i güncel sanat etkinlikleri için daha verimli kullanmak hem de küçük organizasyonları yalnız bırakmamak adına, bağımsız mekânları ve oluşumları buluşturacak zincir etkinlikler düzenlemeyi mutlaka denemeliyiz. Olaya kâr getirecek çerçeveden bakmadan, inisiyatifleri ve sanatçıları bir araya getirecek, iletişim ağını güçlendirecek bir fuar organize etmek iyi fikir olabilir. Stockholm’de bahsettiğime benzer bir organizasyon düzenleniyor; bu tür fuarların her yerde çok ciddi bir izleyici kitlesi var.”

“Güncel sanat üreticilerinin birleşip kooperatifleşmesi önerisini ciddiye alalım derim. Bu mantıkla beraber davranmayı becerebilecek kırk, elli ortak bir araya gelse, her ortak aylık bir aidat ödesse şehirdeki sanatsal organizasyonlara fiziki ve zihinsel katkı yapacak bir oluşum ortaya çıkabilir.”

“Kooperatif fikrini güncel sanat alanında uygulamaya geçirmenin şöyle dezavantajları olabilir: Geniş çaplı bir kooperatif, hızla hantallaşabilir ve süreci iyice yavaşlatabilir. Onun yerine küçük kolektifleri deneyimleyerek yola çıkmak daha verimli olabilir. Kolektiflerin birleşerek kooperatifleşmesi daha akılcı görünüyor.”

“İnternet tabanlı bir organizasyon kurmak ve bir süre buradan ilerledikten sonra kooperatifleşmek başka bir seçenek olabilir. Ufak bir bütçeyle ve biraz yaratıcılıkla hayata geçirilebilecek bu dijital operasyon, ortak zeminde davranabilecek güncel sanat üreticilerini, kolektifleri, inisiyatifleri ve mekânları beraberce işaretleyen bir çatı görevi görebilir. Bu çatı, muhtemelen orta vadede içinden ortaklaşa kullanılabilecek bir mekân, ortak üretilecek yayınlar ve etkinlikler çıkaracaktır.”

Katılımcıların dile getirdiği önerilerin yanı sıra İKPG olarak biz de bu forumdan bazı çıktılar elde ettik: ‘Artwalk’ tabir edilen, izleyiciyi şehrin belirli bir kısmında, belirlenmiş bir rota üzerinde etkinlik gezmeye davet eden sanatsal organizasyonlara öncelik tanımak gerekiyor. Bu tür organizasyonlar izleyicinin mahalleyi, sokağı,

meydanı ve kamusal alanı mütevazı ama gerçekçi bir ölçekte deneyimlemesine imkân sunuyor. Ayrıca, rota üzerinde konumlanmış esnafa ekonomik girdi sağlıyor ve atıl durumdaki tarihsel binaları geçici de olsa güncel sanat uygulamalarına açıyor. Çanakkale Bienali örneğinde olduğu gibi bu binalar, deneyim paylaşımına ev sahipliği yapan, izleyiciyi kentsel belleğe tekrar bakmaya teşvik eden buluşma noktaları olarak yeniden işaretleniyor.

İKPG’nin yakın zamanda yayınlayacağı, İzmir’de etkinlik üreten ve sergileyen neredeyse tüm mekânları işaretleyip listeleyen Pla+form - Haritalama Özel Sayısı, ortaklaştırmaları artıracak bir başvuru mecrası olarak öne çıkacak. ✚

Akdeniz Dayanışma Kampı

f Rock-A Festival Kolektifi

“... Akdeniz Dayanışma Kampı'nın bu yıl ikincisini organize ettik. İlkini 2013 yılında düzenlemiştik. Kampın fıkırsel temeli ve birikimi, 2003'te düzenlenen Barışarock organizasyonuna dayanıyor. 2007 yılında İzmir'in Selçuk ilçesinde ilkini düzenlediğimiz Rock-A festivalini Dayanışma Kampı'nın öncülü, genel pratiğin ikinci adımı olarak nitelendirebiliriz...”

“... 2013 yazında, o güne dek Rock-A etrafında çalışmış gönüllülere tekrar temas ettiğimizde kendilerine sonraki adımın ne olması gerektiğini danıştık. Gelişmelerden ve sahada olmaktan dolayı çok yorgunduk. O sene festivali es geçip kendi aramızda başımıza gelenleri, öğrendiklerimizi ve kat ettiğimiz mesafeyi tartışalım, konuşalım istedik. Böylece Akdeniz Dayanışma Kampı'nın çatısını çatmış olduk. 2016'daki organizasyonun kapsadığı her faaliyeti gelenlerin gönüllü katılımıyla kotardık. Konserler, yeme içme organizasyonu, çadır alanının yönetimi, forumlar... Ekolojiden toplumsal cinsiyete uzanan çok geniş bir perspektifte forumlar düzenledik. Katılan yapılar projelerini sundu ve izleyiciyle tartıştı. Devamı gelecektir diye düşünüyoruz...”

Atölye Park

“... Ekipçe çok yoğun bir iş yükü altındayız, haftanın yedi günü ailelerimizden çok birbirimizi görüyoruz. ‘Bunu nasıl eğlenceli hale getirebiliriz’ diye düşünürken, ufak tefek hobiler edinmeye başladık. Bu hobi alanlarına dair araştırmalar ilerledikçe günde iki üç saat ayırabileceğimiz, uygun bütçelerle yola çıkabileceğimiz bir dizi atölye projesi ürettik. Geliştirdiğimiz bu model başarıya ulaştınca, ‘neden başka insanlarla da paylaşmayalım ki’ diyerek bu tip etkinlikler için çalışabilecek kişilerle ve bizi destekleyecek mekânlarla anlaştık. Hologram atölyesi, mumluk atölyesi, kirigami atölyesi derken, çok güzel kitlelere temas etmeye başladık. Sözü kısası; insanların ufak bütçelerle sosyalleşebileceği, birbiriyle paylaşımda bulunabileceği, kendilerine ya da sevdiklerine el yapımı hediyeler hazırlayabileceği atölyeler düzenliyoruz...”

“... Aslında, Atölye Park çatısı altında aynı anda birçok proje yürütüyoruz. ‘Let's Do It! - Akdeniz’ projesi, dünya üzerinde on bir milyondan fazla gönüllüsü olan, yaklaşık yüz on sekiz ülkede devam eden bir organizasyon. Biz bu hareketin Türkiye koordinasyonunu üstlendik. ‘Let's Do It! - Akdeniz’, binlerce insanı örgütleyip Akdeniz sahilinde aynı anda, bir gün içinde sahilleri temizleyen bir oluşum. Geçtiğimiz organizasyonda on binden fazla gönüllüyle sahalardaydık...”

Belki Kitabevi

f belkikitabevi

“... Alsancak'ta ikinci el kitaplar alıp satan bir kitabeviyiz. Başka kitabevlerinde çalışırken farklı bir model yaratabiliriz diyerek, yedi ay önce faaliyete başladık. ‘Belki’ kelimesini kullanmaya da bu bakışla karar verdik çünkü ihtimâllerin önümüzü açtığını, yaratıcılığımızı tetiklediğini düşünüyoruz...”

“... Oğuz Atay'ın ‘Demiryolu Hikâyecileri’ öyküsünden esin alarak üretilen yürüttüğümüz proje, ‘Belki okursunuz, Belki yazarsınız’ adını taşıyor. Kitaba da adını veren bu öyküde, iki arkadaş tren yolcularına kendi yazdıkları öyküleri satarak geçimlerini sağlıyor. Biz de ‘belki satmak istemeyen, sadece vermek isteyen; kime verdiğini de seçmek istemeyenler olabilir’ diye düşünüp, bir edebiyat havuzu oluşturduk. Öykü, şiir, deneme türünde metin yazan kişiler, bu proje için oluşturduğumuz çantanın içine tercihen el yazısıyla kaleme aldığı metni rulo yapıp bırakıyor; çantadan metni alan kişi de neyi seçtiğini görmeden, bilmeden rast gele bir rulo seçiyor. Bu şekilde bir paylaşım, dolaşım ağı kurulmuş oluyor. Projenin ihtiyacı olan öykü, şiir, deneme benzeri formatlarda yazılmış metinlerin niteliği konusunda herhangi bir denetim uygulanmıyor. Metni alan kişinin bu metinle ne yaptığıyla da ilgilenmiyoruz...”

budalasultan / Açık Stüdyo

acikstudio.com

f acikstudio

f sanattagorunurlukizmir

f budalasultan

“... Çağdaş sanat işleri üreten kolektif bir inisiyatif olarak nitelendirdiğimiz budalasultan'ı, 2012 yılında İstanbul'da kurduk. Öznel ihtiyaçlar doğrultusunda projeler geliştiren inisiyatifimiz, farklı disiplinleri bir araya getirerek çalışıyor. İşlerinin kavramsal arka planında aklın sınırlarını aşmayı hedefliyor ve gerçeğe ilişkin ortak kanıları sorguluyoruz...”

“...2006 yılından bu yana İstanbul ve İzmir’de sürdürdüğümüz çalışmaları bir merkezde toplama ihtiyacı duyuyorduk. Ekim 2016’da şehre kalıcı bir mekân kazandırmak, performans sanatlarına yeni bir alan açmak niyetiyle Basmane’de hayata geçirdiğimiz Açık Stüdyo, budalasultan ve Sanatta Görünürlük Festivali İzmir kolektiflerinin üretimlerine ev sahipliği yapacağı gibi tüm disiplinlerden sanatçılara kapısını açık tutacak. Açık Stüdyo; eser üretimi ve sunumu, izleyici geliştirme, eğitim gibi alanlarda farklı olasılıklara, iş birliklerine ve arayışlara açık bir alan sunuyor. Bu ilke doğrultusunda, kendini ‘performans araştırmaları merkezi’ olarak tanımlamayı yeğliyor...”

Teos Sanat Kampı

hkirezci@gmail.com

f TeosSanatKampi

“... Zamanla Seferihisar’ın merkezinde yaşayamaz hâle gelince, alternatif çözümlerin peşinde koşmaya başladık. Derken, hayvancılık tesisi de içeren bir çiftliğe tesadüf ettik. Bu tür yerlerin talibi çok olur diyerek çabucak bir karar verdik ve Teos Sanat Kampı’nı yaratmaya giriştik...”

“... Kendimizce bir kütüphane oluşturduk. Seramik çalışmalarımız sürüyor; fırınlarımız var. Çamurdan takı yapımı üzerine bir atölye düzenledik. Resim ve temel oyunculuk atölyelerimiz de işliyor. Ağustos 2016’da Yenikapı Tiyatrosu’nun düzenlediği 10. Tiyatro Buluşması sırasında oyunculuk atölyesine ev sahipliği yaptık...”

“... Buraya gelen arkadaşlarımız ressamdır, seramik sanatçısıdır, tiyatro yönetmenidir, sinemacıdır ama bizimle beraber işçi gibi çalışır. Duvar örерler, ot yolarlar, hasat yaparlar ama kampta ders vermeye devam ederler. Her geçen gün üzerine bir taş koyarak inşa ettiğimiz Teos Sanat Kampı, bu küçük kasabada yetkin bir sanat ortamı olarak ifadesini bulacaktır diye umutla düşünüyoruz...”

Ekin İdman

ekinidiman.com

soundcloud.com/sexy-claude

“... Eğitimime Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema Bölümü’nde başladım. Bu süreçte, her öğrenci gibi ben de klasik belgeselcilikten etkilendim ama zaman içerisinde bu formattan uzaklaşıp ‘video art’a yönelerek galerilerde sunulabilecek türden belgeseller üretmeye başladım. ‘Video-Doc’ olarak tanımladığım belgeseller üretirken çevrede, alanda, mahâlde olan bitenlere kasıtlı veya tesadüfen tanıklık yapmak üzerinden ilerlemeye başladım...”

“... Aldığım ses örneklerini (sample) döngüselleştirip (looping) buluntu veya kendi çektiğim görüntülerle, animasyonla işlediğim işler üretiyorum. Animasyonlar, kolajlar ve enstalasyonlar da yapıyorum. Uzun süredir deneysel elektronika alanında müzik üretiyorum; kendi müziğimle kurguladığım işlerim de var...”

“... Cenk Hasan Dereli ile 2015’te İzmir’e bir video art galerisi kazandırmıştık: 37. Bu galeride farklı ülkelerden pek çok video işi gösterdik, altı sergi açtık. İzmir için ilkti ama finanse etmek zorlaşınca kapattık. Sürdürülebilirliği sağlamak adına, bu gibi mekânlara nasıl kaynak yaratılabileceğine dair beraberce kafa yormamız gerektiğini düşünüyorum...”

Fanzin Apartmanı

fanzinapartmanı@gmail.com

fanzinapartmanı

“... Oturduğumuz yerden şikâyet edebiliriz ; ‘fark edebilmek bu kadar mı zor’ diyebiliriz. Bunun yerine, fanzin basmakla yetinmeyip Fanzin Apartmanı’nı kurduk. Ticari kaygı gütmeyen sadece kendi cümlelerini sokağa savurmak gayesinde olan, taşlı yollarda emekleyen bir kitleden, dikkate değer bir toplamdan bahsediyoruz...”

“... Bizim gibi düşünen, bize destek vermek isteyen mekânlara gayet basit, çok düşük maliyetli bir stand tasarımı önerdik. Böylece pek çok fanzini, Fanzin Apartmanı adını verdiğimiz bu standlarda bir araya getirdik. Ardından, sosyal medya üzerinden ilerleyerek bu ağı yaygınlaştırdık. Gördük ki sadece İzmir’de değil, Türkiye’nin birçok yerinde fanzinleri sahiplenecek mekân sayısı oldukça az. Şimdilerde, çoğunlukla birbirinden bağımsız hareket dağıtım ağlarında yer alan noktaları Türkiye çapında işaretleyecek bir harita üzerinde çalışıyoruz. Bu haritalamanın tamamlanması için farklı şehirlerden birçok fanzinsever emek sarf ediyor, katkı sunuyor. Haritayı yakın zamanda internet üzerinden, sosyal ağlardan paylaşmayı umuyoruz...”

Karşı Sanat Merkezi

www.karsisanatmerkezi.com

sanaticinkarsi

“... Mekânımız, performans salonlarının dışında bir bale stüdyosu, bir yaratıcı drama odası, biri küçük diğeri büyük iki piyano odası içeriyor. Performans salonlarımızın biri iki yüz elli, diğeri doksan beş kişi kapasiteli. Zamanında Karşıyaka Sineması’na ev sahipliği yapmış bu iki salon, tiyatroların taleplerini karşılayacak şekilde yeniden düzenlendi. Küçük salonumuzun ses sistemi ve kulisleri oda tiyatrosuna hizmet verebilecek hâle geldi. Büyük salonu da tiyatroların kullanımına uygun düşecek şekilde, ‘İtalyan Sahne’ formatında yeniden yapılandırdık...”

“... 2015 – 2016 sezonunun başından itibaren Fabrika Oyuncuları’na sahnemizi açtık. Ortak Sahne Oyuncuları, Nâzım Hikmet’in ‘Şeyh Bedreddin Destanı’ adlı eserini Devlet Tiyatroları’ndan Cemalettin Çekmece’nin yönetmenliğinde sergiledi. Ege Tiyatrolar Birliği, 17 - 20 Mart 2016 tarihleri arasında düzenlenen ‘İzmir’de Tiyatro Günleri’ kapsamında dört oyunuyla bize misafir oldu. Serenay Oğuz’un koreografisini üstlendiği ‘Üniformaların ve Sirenlerin Uzağında’ isimli modern dans gösterisine ev sahipliği yaptık. Salonlarımızı İzmir Kısa Film Festivali’ne ve Uluslararası İşçi Filmleri Festivali’ne açtık. 2016 – 2017 sezonunda nitelikli projelere alan açmaya, festivallere ev sahipliği yapmaya devam edeceğiz...”

Karşı Bisiklet

f karsibisiklet
KarsiBisiklet

“... Karşı Bisiklet, 2009 yılında İzmir’de kurulduğunda bisiklet üzerinden aktivistlik yapan, eylemlere bisikletle katılan az sayıda insan vardı. Biraz da İstanbul’dan çıkan ‘Barışa Pedal’ grubundan cesaretlenerek bu işe giriştik ve bir manifesto yayınladık. İzmir’de bisiklet üzerinden duyarlılık yaratma alışkanlığı maalesef gelişmemiş olduğu için mücadelelere destek olmak amacıyla ayağımızı pedala koymaya karar verdik...”

“... Bisiklet, trafikteki ‘karşı’ duruşuyla başlı başına politik bir araç. İzmir bisiklet camiası içinde bu yönde bir duyarlılık oluşturmayı hedefliyoruz. Diyelim ki bisikletle bir yere gideceğiz, günü boş geçmeyelim diyerek broşür dağıtıyor, insanları bilgilendire bilgilendire yol alıyoruz. Pek çok farklı konuda, oldukça geniş bir skalada eylem yapıyoruz. Herhangi bir üyelik prosedürümüz yok. Kararları üyelerle birlikte alıyoruz, eylemlerimizi dayanışmayla yürütüyoruz ve durmadan pedal çevirmeye devam ediyoruz...”

Bisikletizm Pınar Pinzuti

www.bisikletizm.com

f bisikletizm
Bisiklet_izm
bisikletizm
pınarpinzuti

“...Bundan beş yıl önce dünyanın yirmi beş ülkesini bisikletle gezdikten sonra, 2011 yılında eşimle beraber İzmir’e yerleştik. Almanya’da öğrencilik yaptığım, İtalya’da çalıştığım yıllarda günlük hayatımın bir parçası hâline gelmiş bisikletimi İzmir’de kullanmaya devam ettim. İlk iş görüşmeme gittiğimde, nasıl bir iş aradığımı sordular. Bisikletle gidebileceğim bir yerde çalışmak istediğimi söylediğimde bana güldüler. Kariyer yapan, topuklu ayakkabı giyen beyaz yakalı bir kadının işine bisiklet sürerek gidip geldiğini gören insanların bu masum ve sempatik ulaşım aracından oldukça etkilendiğini fark ettiğimde bu konuda bir şeyler yapmaya karar verdim...”

“...23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nda düzenlediğim Türkiye’nin ilk kostümlü bisiklet sürüşü ‘İzmir Bike Party’de çocuklu aileler, Konak Saat Kulesi ile Kültürpark arasında trafiğe kapatılmış caddelerde beraberce pedal çevirdi. Bu tur, Kültürpark’ta düzenlenen şehir pikniği ve oyunlu aktivitelerle tamamlandı. Organizasyonunda yer aldığım, bu yıl dördüncüsünü düzenlediğimiz ‘Süslü Kadınlar Bisiklet Turu’ ise kadınları diledikleri gibi giyinip bisikletleriyle sokağa çıkmaya davet ederken, bisiklet sürüşü sırasında kent merkezini otomobilsiz şekilde deneyimlemelerine odaklanıyordu...”

Bizim Çocuklar Alev Dumanoğlu

f bizimcocuklarginisiği

“... 2014 yılının Kasım ayından beri, Konak Belediyesi ile birlikte ilçe sınırlarında yer alan dezavantajlı bölgelerde yaşayan dört ilâ yedi yaş arası çocuklara yönelik atölyeler düzenliyoruz. Bu bölgelerde okul öncesi eğitim olanakları oldukça kısıtlı; özel anaokulları yok, zaten insanların parası yok. Devlete bağlı ana sınıflarının sayısı oldukça az. Milli Eğitim’in talep ettiği cüz’i miktarı dâhi ödeme imkânı olmayan bölgelerden bahsediyoruz. Uygulama için beş bölge belirledik: Agora, Ballıkuyu, Mehtap Mahallesi, Gültepe ve Mersinli. Sabah ve öğlen grupları düzeninde, farklı temalara sahip beş günlük atölyeler üzerinden giderek, sekiz haftalık bir program takip ediyoruz. Yanı sıra anne ve çocuğu eş zamanlı olarak desteklemeye yönelik, sekiz hafta süreli, dört oturumdan oluşan sohbet toplantıları düzenliyoruz...”

“... Tamamen özgürlükçü, alternatif bir pedagojiyi öne sürüyoruz. Kız ve oğlan çocuklarına eşit fırsatlar, olanaklar yaratmak; çocuğa yönelik şiddeti önlemek, bu anlayışı tamamlıyor. Çalıştığımız mahallelerde çocuklara yönelik çok ciddi bir şiddet var. Herkes bu topraklarda bir şekilde mağdurdur ama mağduriyeti en ağır şekilde yaşayanlar çocuklar çünkü kendilerini savunamıyorlar. İletişim temelli sevgi ve güven ilişkisi oluşturarak, yenilikçi yöntemler kullanarak çocuklara ekolojiden, barıştan, fırsat eşitliğinden, çocuk haklarından, çocuğa yönelik şiddetin nasıl engellenebileceğinden bahsediyoruz. Proje zaman içinde bizim ilk hayal ettiğimiz aşamanın çok ötesine geçti. Aldığımız geri bildirimler, bize yola daha güçlü devam etmek için kuvvet veriyor...”

Rokalemon Performans Sahnesi

“... Fotoğrafçılıkla başladık, zamanla farklı kulvarlara yöneldik. CGI adı verilen, üç boyutlu modelleme alanında çalışıyoruz. İlk başladığımızda yüzde seksen fotoğraf, yüzde yirmi CGI olarak giderken, şimdi tam tersi bir pozisyondayız. Yazılımlar aracılığıyla tamamen bilgisayar ortamında sıfırdan yaratılan görüntülerle sanal fotoğraf ve video materyalleri oluşturuyoruz. Televizyon reklamlarından sinemaya, gazete ve dergi reklamlarından katalog çalışmalarına uzanan geniş bir çalışma alanımız var...”

“...İşlerden fırsat bulabildiğimiz aralıklarda Rokalemon Performans Sahnesi adı altında oda konserleri düzenliyoruz. Ücretsiz düzenlediğimiz bu konserlere kırk kadar seyirci alabiliyoruz. Stüdyomuzun bir bölümünü kendi imkânlarımızla sahneye dönüştürdük; performansları kaydediyoruz. Sadece kendi şarkılarını üreten, çalan müzisyenlere sahne açıyoruz. Müzisyenler birbirleriyle tanışma ortamı buluyor, müzikle ilgilenen insanlar birbirlerini tanımış oluyor. Sahnemize ait performans kayıtlarına Youtube kanalımız üzerinden ulaşabilirsiniz...”

rokalemon.com

f rokalemon

rokaletmon

rokaletmon

Tiyatro Terminal

www.tiyatroterminal.com

f TiyatroTerminal

“... 2012 yılının Ocak ayında kurulduk. Oyuncusundan tasarımcısına, yazarından teknik elemanına kadar bütün bileşenleriyle İzmir’de yetmişmiş ve İzmir’e hizmet etmeye çalışan bir grubuz. Demokratik bir işleyişimiz var; her türlü işimizi çok sesliliği önde tutarak sürdürüyoruz. Üretimde ve emek paylaşımında birliktelik duygusunu korumayı, ortak akla başvurmayı çok önemsiyoruz...”

“... Teatral anlatım olanaklarını sorgulayan performatif arayışların peşindeyiz. Disiplinler arası, deneysel çalışmalar yürütüyoruz. Bizim için yaratım süreci de sonuç kadar önemli çünkü süreçleri sorgulamadığınızda kendinizi yenileyemiyorsunuz. Daha çok seyirciye ulaşmak ve derdimizi daha geniş kitlelerle paylaşmak için çabalıyoruz. Bir diğer hedefimiz, bu toprakların hikâyelerini oyunlaştırmak ve özgün metinler sahnelemek. Bu çerçevede, yeni yazarların ve yeni dillerin ortaya çıkmasını çok değerli buluyoruz...”

Tiyatrohane

www.tiyatrohane.net

tiyatrohane.tumblr.com

tiyatrohane

Tiyatrohane

“... Tiyatrohane, 2013 yılında İzmir’de kurulmuş bir sanat okulu. Tiyatro alanında akademik alt yapıyla eğitim veren tek sanat kurumuyuz; çalışmalarımızı Prof. Dr. Özdemir Nutku’nun danışmanlığında yürütüyoruz. Eğitimcilerimizin büyük bir kısmı yüksek lisanslı ve doktoralı oyuncular. Oyunculuk tekniği anlamında çeşitli çalışmalar yapıyoruz; bu teknikleri öğrencilerimizle beraber deniyoruz. Elit ve alternatif bir konservatuar yaratmanın peşindeyiz...”

“... Gelişen teknolojilerin sinemayı ve güncel sanatları getirdiği yere baktığımızda, seyircinin beklentisinin tamamiyle değiştiğini görüyoruz. Seyirci, alternatif işlere artık daha olumlu bakıyor. Sadece komedi beklentisi içerisinde olduğunu düşünmek, iddia etmek çok yanıltıcı olur. Biz de bu düşüncelerden yola çıkarak, alternatif bir bakış açısıyla farklı işler deniyoruz...”

PORTFOLYO: SİNEM KARADUMAN

1989’da Ankara’da doğdu; İzmir’de çalışıyor ve yaşıyor. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü’nde tamamladı. 2011’de İzmir’de düzenlenen “Turgut Pura Resim ve Heykel Yarışması Sergisi”ne seçilen sanatçı, 2012’de İstanbul Pera Müzesi’nde gerçekleştirilen “Deneyimin Ötesi” başlıklı sergiye katıldı.

“Karaduman, çalışmalarında ortak hafızaya ve onun görselleştirilme biçimlerine odaklanır. Popüler kültüre ve tarihe ilişkin sonsuz imge havuzu, bir nevi sanatçının açık kütüphanesi gibi işlev görür. Bu kütüphaneden aldığı görüntüleri elle yeniden üreterek farklı kurgular ve olasılıklarda bir araya getirir. Sanatçı, böylece görüntüyü sahiplenen ve farklı derlemelerle izleyiciye aktaran bir editör rolü üstlenirken küçük boyutlu onlarca imge, yeni bir anlatının parçası hâline gelir.” (Borga Kantürk)

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 22x15,5 cm, 2012.

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 25x18 cm, 2012.

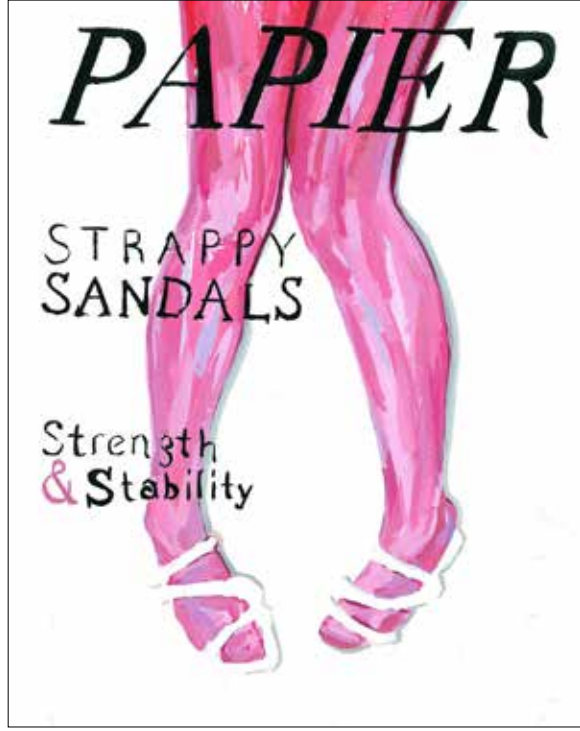

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 24,5x18,5 cm, 2012.

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 19x19 cm, 2013.

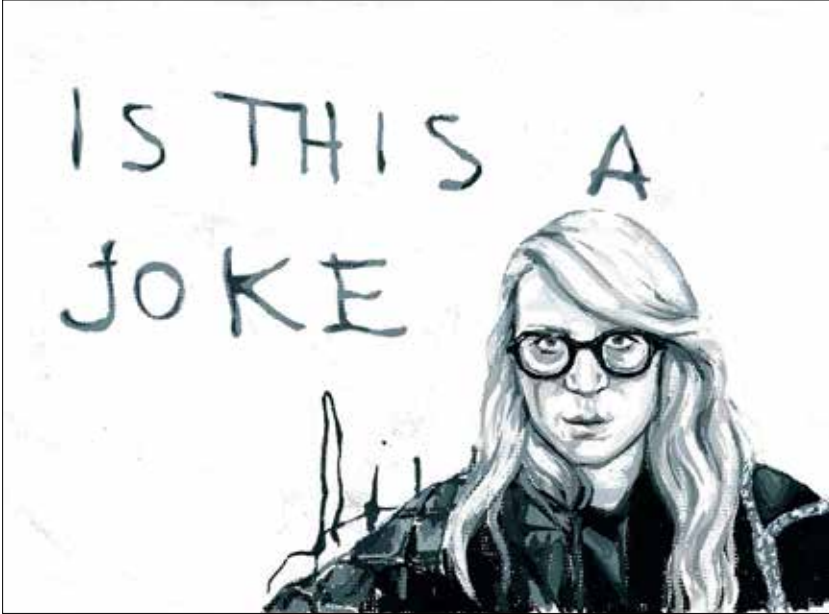
"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 28x20 cm, 2012.

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 20x28 cm, 2013.

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 22x15 cm, 2012.

"İsimsiz" Kağıt üzerine guaj, 22x15 cm, 2012.

Maffy Falay:

“Armoniye yutman lazım, ismin gibi bileceksin”

RÖPORTAJ ELFİN YÜKSEKTEPE BENGİSU

Ablası “Mafili’m” diye seslenirmiş ona küçükken. Asıl adı Muvaffak. Trompetiyle nice sahneyi, stüdyoyu salladığı ömrü boyunca Mafili adı evrilmiş; batılının dili dönsün diye Maffy olmuş sonunda. Ona bu ismi veren dünyaca ünlü bir başka caz trompetçisi ve yakın dostu: Dizzy Gillespie. Seksen altı yaşını devirmiş bu caz çınarı Don Cherry, Dexter Gordon, Stan Getz, Elvin Jones başta olmak üzere nice efsane cazcıyla çalmış; Dizzy tarafından Miles Davis ile mukayese edilmiş; Bill Evans, McCoy Tyner gibi isimlerle dost olmuş. Yaşantısının son demlerini İsveç’te geçiren bir bebop ustası olarak, neyse ki yolu arada sırada memleketi İzmir’den geçiyor. Caz tarihinin altın dönemine tanıklık etmiş, hatırı sayılır işler başarmış bu dünyaca ünlü müzisyenimizin heyecanla dolu ilk gençlik hikâyelerine birinci elden tanıklık etme fırsatını kaçırmadık. O bize döneminin İzmir’ini, Kuşadası’nı anlatırken, hikâyelerine doyamadık.

Maffy Falay’ı, bu yaz Alaçatı’daki bir doğum günü partisinde, tamamen tesadüfler sonucunda yakaladık. Bir yakının daveti üzerine, kısa bir tatil için gelmiş. Ajandasında maalesef herhangi bir konser ya da bir dinleti yokmuş.

Dışarıdan bakınca, “Avrupa görmüş” ama bizden kalmış; ufak tefek, yaşlı bir adam görüyorsunuz. Fakat sohbet ilerledikçe, kendisini tanıdıkça, bu

ufak tefek ve yıllanmış cüssenin içinde sanki yirmili yaşlarını süren, kıpır kıpır, üretken bir adamın hapsolmuş olduğuna tanık oluyoruz, hayretle. Maffy Falay, davetin sonuna kadar enerjisinden hiçbir şey kaybetmeden, o tatlı sohbetiyle ortalığı şenlendirmeye devam ediyor. Tüm ısrarlara rağmen, yanı başındaki iyice eskimiş deri çantasının içinde uyuyan trompetini uyandırmıyor. Belki de böyleli

bir ortamda çalmak istemiyor diyoruz ama sıkıntısı, o gün hiç prova yapamamış olması. Sohbetin satır aralarında işine ve enstrümanına duyduğu saygının, mükemmeliyetçiliğinin boyutlarını seziyoruz. Maffy, sonunda bütün gençleri tek tek yatağa göndermeyi başlıyor. Kahkahaları durmuyor, elinden gelse geceyi sabaha bağlayacak. Ertesi gün için sözleşiyoruz. Anlatmaya istekli, hâтта çok özlemiş anlatmayı. Sonunda kayıt cihazımız tadına doyum olmayan caz tınlarının eşliğinde çalışmaya başlıyor. Bulunduğumuz mekâna albümlerinden birini hediye etmiş bile.

“Bach kim biliyor musunuz? Bu dünyaya armoniyi öğreten insan. Sonra gelenler, armoniyi hep ondan öğrendi” diye heyecanla anlatmaya başlıyor; Buca’da başlayıp çoğu Karşıyaka’da devam eden çocukluğunu: *“Evde iki ablam, bir abim, bir de piyano vardı. Büyük ablam, her gün Bach’lar Mozart’lar çalardı. Yatak odamla misafir odası yan yanaydı. Annem, öğlen oldu mu ‘haydi oğlum, öğlen uykusu’ derdi. Piyano orada çalıyor, ben uykumda duyuyorum. Ba da di da di di da da, ba da da di da da da (Bach’tan ‘Minuet in G Major’ın melodilerini mırıldanıyor). Allaaah, ne rüyalar biliyor musunuz? Ben uykumda cennetlerdeyim. Tek başımayım; kimsecikler yok. Böyle yüksek yüksek otlar, her şey rengârenk... O renkler müzikten mi geliyor, nereden geliyor derken müzik susuyor; rüya da yok oluyor...”*

Her başarılı müzisyen gibi Falay da müzikten çok erken yaşlarda etkilenmiş. Müziğe, sanata duyarlı bir aileden geliyor olması da en büyük şansymış. On üç yaşına geldiğinde, annesi uzun bir Ankara yolculuğu nedeniyle oğlunu o sıralarda Kuşadası’nda ziraat müdürü olan babasının yanına göndermiş: *“Kısa pantolonumla çıktım gittim Kuşadası’na; tabii Fuat Falay’ın oğluyuz neticede. Babam ertesi gün soktu beni bir dükkâna; çizme, kot pantolon, gömlek, ceket ve sair şeyler aldı. Ben ‘ne oluyor böyle’ diyorum...”*

Babasının yüksek makamı nedeniyle mecburen kısa pantolondan gömlek ceket formatına geçen Maffi, yine de özgür ruhundan ödün vermiyor: *“O işe gidiyor; ben hemen deniz kenarına koşuyorum. Şimdilerde Güvercin Adası’na yürüyerek geçebiliyorsun ama o zamanlar öyle bir şey yok. Ada da cennet gibi o zamanlar. Bir bakıyorum; balıkçılar, balıklar... Bir de kahve gibi bir yer var ama kimsecikler yok içerde. Bir tek kahveci var, hiç unutmam... Sonraları bir arkadaş edindim, bir arkadaş daha derken dörtlü olduk. Oturduğumuz yerde tavla oynuyoruz her gün.”*

Miskinlikle geçen günler sırasında, kahvede duran gerçek bir hazinenin farkına varmamışlar: *“Kenarda koskocaman bir dolap duruyor. Kapağında bir zincir, zincirin üstünde koskoca bir kilit... ‘Allah allah, burada ne var acaba’ diyoruz, kimse bir şey söylemiyor. En sonunda birisi çıktı; ‘o dolabın içinde sazlar var’ dedi. Bando sazlarıymış. Sonra yine unuttuk dolabı. Derken bir haber çıktı; ‘İzmir’den bando hocası geliyor’ dediler. Kasabanın ilk bandosunu kuracakmış. Sene 1943. Biz heyecanlı bekliyoruz, dördümüz de bandoya girebilecek miyiz diye düşünüp duruyoruz. En sonunda hoca geliyor; elinde kamçısıyla. Bayağı korkmuştuk. Neyse; dolap açıldı, sazlar ortaya çıktı ama hiç de iyi durumda değiller, perdeler gitmiyor. Hoca ‘içine su atın’ dedi; biz de dediğini yaptık. Başladılar çalmaya! Sadece bir trompet var. O da İstanbul’dan, askeri bandodan gelmiş. Bana trombonu verdiler ama o da bir nevi trompet; perdelisi diyelim. Amerika’da bütün trompetçiler mutlaka trombonla çalışır. Çok faydası vardır trompet çalana. Trombondan sonra trompet, insana kuş gibi hafif gelir. İş bitip hoca gidince, ben hemen trompeti alıyorum elime. Aman ne kolay geliyor!”*

Maffy’nin Kuşadası’ndaki bando macerası, sadece birkaç ay devam ediyor. Bir yandan çalgıyı öğreniyor, diğer yandan bayramlarda çalıyor. Bu arada bir genç kıza ilk aşk deneyimini yaşıyor. Bunu anlatırken yaşadığı heyecan, dikkate şayan: *“Bir kız... Aşık gibi olduk... Böyle bana bakıyor. Konuşmak yok, elini tutmak yok.. Hiçbir şey...”* Tiyatrocu bir arkadaşından, kıza kendi ağzından bir mektup yazmasını rica ediyor. O konuda kendine güveni yok. Mektup, anlattığına göre dillere destan oluyor sonra. Kız da hemen aşık oluyor ona. Balkonunun altından ona trombonla nasıl serenat yaptığını anlatıyor, melodiler mırıldanarak. Fakat aşk kısa sürüyor; Maffy, annesinin eve dönmesiyle birlikte İzmir’in yolunu tutmak zorunda kalıyor. Ailesinin isteği üzerine bir zanaat okuluna yazılıyor: *“Koskoca bir salon... Masalar falan var; elde tahta, herkes bir şeylerle uğraşıyor. Bir de çocuk var ortada. Dedim ‘ya bu mektep ne olacak? Ne yapacağız biz burada?’ Dedi ki, ‘üç ay marangozluk, üç aydan sonra demircilik’. Allah Allah... ‘Ondan sonra da makine...’ ‘Eyvah’ dedim...”*

Okulda duramıyor Falay: “Mektebe diye çıkıp arkadaşlarla fuara giderdik. Fuarda kimsecikler yok. Bir gün ortadaki yoldan yürüyoruz, öylesine. Bir ses duyduk. Döndüm baktım ki Allah Allah, bando geliyor! Bizim Kuşadası Bandosu sekiz kişiydi. Bunları tek tek saydım, tam otuz altı kişiler! Çocuklar çala çala geliyor. Sonra çalmayı bıraktılar, yürüyerek İtalyan pavyonuna girdiler. Kapı kapandı. İçeriden sesler gelmeye devam ediyor. ‘Çalacaklar’ diyorum, ‘ben de dışarıdan dinlerim’ fakat kendimi bir türlü tutamıyorum; ‘ulan şu kapıyı açıp bir bakayım mı acaba’ diyorum. ‘Şu kadicarcı açayım’ derken, kapıyı sonuna kadar aralıyorum ve bir de bakıyorum ki karşıda tahtadan yapılmış, yüksek bir yer... Şefin sehпасı, başka sehпalar... Çocuklar oraya çıkıp çalışıyor. Aa, baktım ki birisi elinde trompet tutuyor. Beni görünce yanıma geldiler. Kaçtım, çocukluk işte... Biri açtı kapıyı, ‘ulen sen burada ne yapıyorsun’ diye bağırdı. Trompeti gösterdim. Dedim ki, ‘ben onu çalarım’. Bunu duyunca içeri hocaya bağırdılar, ‘bu trompet çalıyormuş’. ‘Alın içeri’ dedi hoca. Hoca da rahmetli Fuat Türkoğlu... Çok büyük adamdı. ‘Oğlum sen trompet mi çalıyorsun’ diye sordu. ‘Evet’ dedim; ‘getirin oradan bir trompet... Çal bakalım!’ O an, artık nereden duyduğsam bir melodi geliyor aklıma, başlıyorum çalmaya (melodiyi mırıldanıyor). ‘Aaa caz çalıyor bu’ dediler. Allah Allah, cazın ne olduğunu ben nereden bileceğim? ‘Nota okuyor musun’ diye sordular, ‘evet okuyorum’ diye cevapladım. Arban metodu vardır; büyük Fransız trompetçilerden biri yazmış. Onu getiriyorlar; bir şey açıyorlar. Başlıyorum çalmaya ama parça da çıkıyor iniyor yani, şaşıyorlar...” İlk büyük sınavını böyle anlatıyor Muvaffak Falay. Ne kadarı gerçek, ne kadarı çocuk zihninde kalan resimlere ait, onu bilemiyoruz ama heyecanlı anlatımıyla o yılların Kültürpark’ında,

İtalyan Pavyonu’nda bir büyük trompetçinin tesadüf sonucu çıktığı yolculuğun önemli bir anına tanıklık etmiş kadar oluyoruz.

Annesi sonunda okul hayatına dair acı gerçeği öğreniyor ve işin peşini bırakıyor. Böylece müzik, bütün hayatını dolduruyor Falay’ın. Birkaç yıl boyunca, Fuat Türkoğlu yönetimindeki kırk altı kişilik bandonun üyesi olarak sadece marşları değil, klasik eserleri de çalmayı öğreniyor. Söylediğine göre repertuarlarında öyle parçalar varmış ki sonradan konservatuarda bile duymamış o parçaları. O yılların fuar ortamında neler çaldıklarını anlatıyor, ekstralara giden kontrbasçıdan, Afro Türk bando üyesinden bahsediyor. Hiçbir yerde kaydı olmayan, müthiş performanslardan söz ediyor.

Falay’ın konservatuar hayatı 1947’de başlıyor. “Türkiye’nin gelmiş geçmiş en büyük müzisyeni” diye söz ettiği aile dostları Erdoğan Çaplı (Kerim Çaplı’nın babası) sayesinde okul yolu sonuna kadar açılıyor. Ankara Devlet Konservatuvarı’nda hocalarını şaşırtmakla geçirdiği yıllarını giriş sınavından itibaren, hevesle anlatıyor. Okul sonrası attığı her adımda şaşırtacak birilerini buluyor, ünlü trompetçi.

Falay’ın kariyerindeki yükselişi, öyle uzun uzun anlatmakla bitecek gibi değil. Köln’de radyo orkestrasıyla başlayan profesyonel müzik hayatı, Kenny Clarke - Francy Boland Big Band ile çıktığı sayısız Avrupa turnesiyle renkleniyor. Bu grupla kaydettiği altı albümün ardından İsveç’e yerleşen Falay, Harry Arnold’un liderliğini üstlendiği Radyo Caz Orkestrası’nın daimi üyesi oluyor. Kısa süre sonra Benny Beiley, Ake Persson, Phil Woods ve Sixten Erricson ile Quincy Jones’un orkestrasına katılıyor. Yıllarca hem Avrupa’da hem de Amerika’da

cazın önde gelen isimleriyle sayısız performansa imza atıyor. Her gittiği yerde el üstünde tutuluyor fakat hayatını cazın kalbinin attığı Amerika yerine Stockholm'de geçirmeye karar veriyor. Stockholm'de, dünyaca ünlü caz restoranı Golden Circle'ın müdavimleri arasına giren Maffy, burada çok önemli müzik gruplarıyla çalışıyor. Bir aşama geliyor, İsveçli ve Türk müzisyenlerle birlikte Sevda isimli grubu kuruyor. Bugün Türkiye caz tarihinin köşe taşı gruplarından biri olarak kabul edilen ve kadrosunda Bernt Rosengren, Okay Temiz, Gunnar Bergsten, Ove Gustafsson ve Salih Baysal gibi isimleri barındırmış Sevda, Türk folk müziği esintili düzenlemeleriyle İsveç caz camiasını mest ediyor.

Çok kısaca özetlemeye çalıştığımız müzikal kariyeri, elbette ki müthiş anılarla dolu. En çok altını çizdiği, dönemin cazcıları arasında süregiden sevgi ve samimiyet. Tüm bu isimlerle bir arada geçirdiği zamanlar, artık onun en değerli gerçekliği. Bizimle paylaştığı anılar, belki başka bir yazının, hatta Maffy'nin coşkuyla bahsettiği, henüz fikir aşamasındaki kitabın konusu.

Maffy'den bahsediyorsak, çok erken yaşta kanserden kaybettiği biricik eşinden söz etmeden geçemeyiz. Çünkü söyleşimizin hatırı sayılır bir bölümünde, gözleri dolarak bahsediyor İsveçli eşi Kerstin'den. Tercihlerini belirleyen, ona iki evlat veren bu hoş kadının anısı, belli ki tazeliğini olduğu gibi koruyor. Eşinin kaybına ilişkin derin acısı ve ona duyduğu özlemi içinde eksiltmeden koruyor olsa da bitmek bilmeyen bir enerjiyle donattığı mizacı, baskın çıkıyor sohbetimizde. Charlie Parker'dan bahsediyoruz bir ara. Doğum günleri aynıymış. Bu durumla gurur duyuyor Maffy: "Kimse onun

gibi çalamaz" diyor. "O çaldı mı, öğrenirsin" diye ekliyor. 40'larda 50'lerde New York'ta bebop hareketini başlatan müzisyenlerin yerlerinin asla dolmayacağını söylüyor. Çok çok iyi icra edilmediği takdirde, hiçbir performansı cazdan saymıyor: "Caz o kadar yüksek ve o kadar zor bir müzik ki armoni bilmeden nerede, ne yapacaksın? Armoniyi yutman lazım, ismin gibi bileceksin. Bir de o armonileri nasıl çalacaksın, o akorların üzerine nasıl solo alacaksın; işte o çok mühim..." diye izahat vermeye devam ediyor.

Maffy Falay; duygularını ve lâfını esirgemeyen bir üstat. Onu tanıyabildiğimiz için çok memnun oluyoruz fakat nefesiyle can vereceği bir nota duyamadan kendisini Stockholm'e uğurluyoruz. Belki bir gün yine sevgili İzmir'ine, bu defa konser vermek üzere geleceği günü umarak... ✨

İzmir’de Başka Bir Okul Mümkün!

ZEYNEP GÖNEN FOTOĞRAFLAR BBOM ARŞİVİ

İstanbul kökenli Başka Bir Okul Mümkün Derneği (BBOM), Türkiye’deki eğitim meselesiyle derdi olan, konuşup kararmaktan usanmış, “bi’şey yapmalı” diyen bir grup girişimci tarafından 2010 yılında kurulmuş. Modeli yaratan girişimciler, BBOM Modeli’ni mevcut metotları, dünyadan modelleri, alternatif okul örneklerini ve bağımsız uygulamaları inceleyerek ortaya çıkarmış. Bu süreç içerisinde destekçi ve gönüllü sayısını hızla artırmışlar. Dernek, mevcut sistemin tek tipleştirici, hiyerarşik ve disipliner yapısını eleştirirken bunun yerine konabilecek alternatifler üzerine düşünmeyi, düşündürmeyi amaçlıyor. Bu anlamda, daha en başından, eğitimde olan biteni anlama çabasının ötesine geçerek, yeni yön arayışlarına pusula görevi görmeyi hedefliyor.

BBOM Derneği, geliştirdiği modeli yerelde hayata geçirmek isteyen ebeveyn ve gönüllülere destek veren bir üst yapı yaratmaya doğru dönüşmeye devam ediyor. Hikâyenin en zorlu ve en heyecanlı kısmı, işte tam da bu noktada yatıyor: BBOM Modeli’ni kelimelerin dünyasından çocukların içinde var olabileceği bir anlam dünyasına, yaşam alanına dönüştürme çabası. Keza, BBOM okullarını farklı kılan en önemli özellik, yeni bir okul açmayı ve bu okulun işletmesini tamamen bu yola baş koymuş, birlikte yola çıkmış bireylerin gönüllü emeğine dayandırması. Bu model, yetişkinler için de yepyeni ilişki biçimleri önermekle kalmayıp aktif katılımı teşvik ediyor; gittikçe gelişen bir öğrenme

deneyimi üretiyor. Böylece, verili olan içinden seçim yapmayı dayatan sistemin aksine, bireylere kendini ortaya koyabilme şansı tanıyor.

Başta İzmir, Ankara, İstanbul, Eskişehir ve Çanakkale’deki kooperatifler olmak üzere, halen Türkiye genelinde bu niyetle kurulmuş farklı BBOM kooperatifleri faaliyet yürütüyor. İlk açılan ilkokul, 2013’te Bodrum’da eğitime başlayan “Mutlu Keçi”. Bunu 2015’te Ankara’da kurulan “Meraklı Kedi” takip ediyor. BBOM okullarına son katılan halkaysa 2016’da faaliyete başlayan “Moda Erken Çocukluk Merkezi”. 2013 yılında bir araya gelen İzmir ekibi ise bu modelden esinlenerek 2015 yılında “Renkli

Orman Erken Çocukluk Merkezi'ni kuruyor. Okulun konumlandığı Bornova, Yakaköy'deki üç dönümlük bahçe, BBOM ağının öne sürdüğü alternatif ve ekolojik eğitim yaklaşımını hayata geçirmeye imkân tanımış. BBOM'lar; izole bir biçimde, eğitsel derslere odaklanmak yerine doğayla etkileşim hâlinde kalan, zengin bir öğrenme ortamı öneriyor.

Peki, bu okulları diğer özel okul modellerinden farklı kılan ne? Öncelikle, bütün BBOM okulları ana modeli taşıyan dört eksen üzerine oturuyor: Alternatif eğitim, demokratik yönetim, ekolojik duruş ve özgün finansman. Model, çocukların farklılıklarına saygı göstermeyi, eğitim politikası belirlenirken onlara söz hakkı tanımayı, ekolojik meseleleri müfredata etkin biçimde dâhil etmeyi, farkındalığı güçlendirmeyi öne plana alıyor. Aslında, sadece eğitimde rekabeti dışlaması ve çocuklara ilgi alanlarını bizzat seçebilme imkânı tanınması bile BBOM okullarını benzerleri arasında farklı bir noktaya konumlandırıyor. Özgün finansman modeli de dikkat çekici: Ticari bir amaç güdülmediği için ücretler, tamamen okulun kendi giderlerini karşılayacak toplam miktar üzerinden belirleniyor.

Yakaköy'deki Renkli Orman Erken Çocukluk Merkezi, bu yıl üç ilâ altı yaş aralığında yaklaşık otuz beş çocukla yoluna devam ediyor. Sınıflarda ikiye öğretmen bulunuyor ve bu öğretmenler sürekli gözlem yapıp çocukların doğallıkla ortaya koyduğu merak alanlarını belirlemeye çalışıyor. Önceden hazırlanmış bir programı takip etmek yerine, etkinlikleri ve çalışmalarını bu gözlemlere dayandırarak belirliyorlar. Her velinin uzmanlık ve ilgi alanı doğrultusunda yapıyı destekliyor olması, modelin en güçlü yanlarından biri. Renkli Orman ekibi, haftada üç kez, yarım gün ormana giderek proje üretiyor, araştırma yapıyor.

Halen, İzmir'de BBOM'a bağlı davranan iki farklı grup, birbirleriyle destekleşerek bir ilkökul kurmanın yollarını arıyor. Şehrin coğrafi yapısından dolayı, kendini Kuzey ve Güney olarak adlandıran bu iki grup, aktif bir şekilde mekân arıyor. Bu yolda onlara katılmak isteyen her ebeveynin desteğine ve fikrine açılıyor.

Maksimum kâr elde etmenin temel amaç hâline geldiği mevcut eğitim sisteminde kolektif çaba sonucunda ortaya konmuş bir sermayeyle okul kurmanın ve işletmenin zorluklarını tahmin etmek kolay. Ancak bugüne kadar açılan BBOM okullarının ürettiği deneyimler, 'başka bir okul'un mümkün olabileceğine dair umutları canlı tutuyor. ✚

www.baskabirokulmumkun.net

bbomizmir.org

www.renkliormananaokulu.com

Doğa Okulu “Üzümünü ye, bağını sor”

RÖPORTAJ ONUR KOCAER – HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR DORUK GÜNES

Seferihisar, Eski Orhanlı’da restore edilmiş bir ilkokul binasında karşıladı Doğa Okulu bizi. Bulundukları alana hâkim bir yükseklikte; ayaklarının altında alabildiğine uzanan zeytinlikler ve uçsuz bucaksız yeşillikler, onların derslikleri. Bir demlik çayı bitirene dek sohbet ettik; bize hem okulun ortaya çıkış sürecini hem de zeytinin macerasını anlattılar.

Doğa Derneği’nden sonra, Doğa Okulu nasıl ortaya çıktı?

Doğa Okulu, Doğa Derneği’nin en az on yıllık hayâliydi ve bu hayâl, ekipten bir arkadaşımızın Seferihisar’a yerleşmesiyle hız kazandı. Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ile bir araya gelmemiz de sürecin hızlanmasına vesile oldu. Çeşitli yer arayışlarından sonra, biraz da rastlantısal olarak diyelim; Orhanlı Köyü ve köyün eski ilkokul binasıyla buluştuk. İki mimar arkadaşımız, Cenk ve Nihan, binanın restorasyonunu üstlendi. Ege mimarisine ama özellikle köyün mimarisine sadık kalacak şekilde, malzemeyi en yakından sağlayarak, dolayısıyla dışardan en az girdiyle binayı ayağa kaldırdık. Kaybolmaya yüz tutmuş olan kerpiç mimari uygulandı. 2014 yazında ilk kurslarımızı vermeye başladık.

Doğa Okulu dediğimiz şey, aslında bu binadan ibaret değil; bu bina bizim başımızı soktuğumuz, bir araya geldiğimiz alan. Okulun kendisi, aslında binanın dışını sarıp sarmalayan doğanın kendisi; biz de doğanın öğrencileriyiz. Bu yüzden, Doğa Okulu’nun hayata geçirmeye çalıştığı en temel şey, ekosistemi oluşturan girift ağları anlamayı, görmeyi sağlamak. Zeytinle keçi, zeytinle kadın veya zeybekle keçi arasında binlerce yıldır var olan ama gözle görülmeyen, bir örümcek ağı gibi teşkilâtlanmış ağlarla donanmış bu inanılmaz sistemi anlatmaya çalışıyoruz.

Yürüttüğümüz çalışmalarını bütünleştiren modeli sac ayağına benzetiyoruz. Bu modelin ilk ayağı, araştırma kısmı. Doğanın kültürünü araştırıyoruz; aslında bunun için çok şanslıyız, çünkü Anadolu’dayız.

Anadolu'da hâlâ doğanın ürettiği kültürleri yaşatan, doğayı en doğru şekilde okuyabilen, kendisini doğanın bir parçası olarak tarif ederek yaşamayı, üretmeyi sürdüren insanlar var. Hani diyoruz ya, "doğaya zarar vermeden yaşamak, doğaya zarar vermeden üretmek"; işte bu insanlar tam da bunu uyguluyor çünkü doğanın bir parçası olmayı içselleştirmiş. Ne yazık ki biraz da mevcut eğitim sistemi yüzünden, doğa bize hep dışarıdan baktığımız bir olgu olarak lanse ediliyor. Doğaya "gitmek", doğada "olmak", doğayı "seyretmek", doğayı "sevmek" gibi... Dikkat ettiyseniz, insanı doğadan dışarılayıcı ifadelerden bahsediyoruz.

Köydeki zeytinyağı üretimi, hemen hemen üç bin yıldır süregeldiği şekliyle devam ediyor. Burada yabani zeytine "delice" deniyor. Delicelere bölgeye has "erkence" cinsi aşılanıyor, keçi otlarken alanı gübreliyor ve dağlık bir yer olduğu için zeytinlikler kesinlikle sürülüyor, sulanmıyor. Bu yöntemle elde edilen zeytinler, yine kadim yöntemlerle hasat ediliyor. Köyde tek kalmış bir taş baskı zeytinyağı işliği var. İşliğin bugüne kadar ayakta kalmasının tek sebebi, köylülerin vazgeçemediği damak tadı. Kontinü ve sıcak sıkım sistemleriyle üretilen zeytinyağını beğenmiyorlar. Ne kadar da basit bir sebep ama köyün kültüründe bu var. İşlik, sadece ve sadece köylünün kendi evinde yiyeceği kadar yağı sıkarak üzerinden hayatta kalmış. Doğa Okulu olarak, bu geleneksel üretim modelini araştırıyoruz. Aslında, sadece Türkiye'de değil; Akdeniz'in

genelinde bu konuda çeşitli çalışmalar yürütüyoruz. Bir yandan da bahsettiğim üç bin yıllık üretim sisteminin ayakta kalmasını desteklemeye çalışıyoruz. Bu anlamda, Orhanlı Taşbaskı markasını yarattık. Köyde üretilen taş baskı zeytinyağının değeri, bu marka sayesinde yavaş yavaş, yıldan yıla arttı. Biz de daha çok sayıda üreticiye ulaşıp, geleneksel yöntemlerle ürettikleri yağları satın almaya, birazdan değineceğim "Yavaş Dükkan" üzerinden insanlara ulaştırmaya başladık. Eş zamanlı olarak, bir "Slow Food" ağı kurduk.

İkinci ayağı, okul. Öğrendiklerimizi ve deneyimlerimizi elbette başkalarına aktarmamız, paylaşmamız lâzım. Katı bir hiyerarşiyi dayatan mevcut eğitim sisteminin aksine, merkezsiz, karşılıklı paylaşımaya dayalı, ustalığa ve uzmanlığa değer veren, usta çırağın ilişkisini canlandırmayı öne koyan bir yaklaşım izliyoruz. Bu yaklaşımın temeli, yine Anadolu'nun kadim zamanlardan bu yana ürettiği deneyimlere dayanıyor. Örneğin bir zeytin tanesinin toprağa düştüğü andan sofraya yağ olarak geldiği ana kadar geçirdiği bütün aşamaları farklı ustalardan dinliyoruz. Zeytinin ekosistemini bir biyologdan, ekologdan; hasadını çocukluğundan beri zeytin toplamış Orhanlılı teyzeden dinliyoruz. Bunlar yamaklık kurslarımız; hemen hemen her ay bir kurs düzenliyoruz. Bu konulardan herhangi biri üzerine derinleşmek isteyenler, çırağlık kurslarıyla yoluna devam ediyor.

Zeytinyağına özellikle yoğunlaştık; böyle bir zeytin coğrafyası içinde yaşayınca aksi mümkün olmuyor. Bakınca tek bir ürün

olarak algılanan zeytinyağı, evet çok sağlıklı ve çok lezzetli ama arkasındaki hikâye, temel teşkil ettiği kültür, muazzam bir perspektif ortaya koyuyor. Bu perspektif mimariye, mutfığa, teyzelerin başındaki örtüye, dinlediği müziğe, söylediği söze, dansına, gülüşüne, ağlayışına, düşüne, cenazeye de yansıyor. Meselâ zeybek kültürü, bu bölgede tüm haşmetiyle ayakta duruyor. Bu köyde düşüncelerin yanı sıra asker uğurlamaları gibi hüzünlü ritüellerde dâhi zeybek dönülüyor. Bu alışkanlığın kökü yine gidip zeytine dayanıyor. Dolayısıyla bunları bir bütün olarak okumak, algılamak gerekiyor.

Üçüncü ayak, sistemi sürdürülebilir kılacak “Yavaş Dükkân” girişimi. Eğitim çalışmalarımız ücretsiz; hem gelen ustalar hem burada çalışanlar, işi tamamen gönüllülük esaslı üzerinden yükleniyor. Doğa Okulu’nda yerleşik bir ekip var; bu ekip hem araştırma işlerini yürütüyor hem bu işleyişi koruyup programlarla ilgileniyor. Sözün özü; okulun ayakta kalabilmesi için belli ihtiyaçlar var. Hem finansal kaynak yaratmak hem de Anadolu’nun farklı yerlerinde hâlâ geleneksel yöntemlerle sürdürülen üretimleri desteklemek adına çift taraflı fayda sağlayacak bu dükkân işine giriştik. Dükkândan Gökova’nın balına, Orhanlı’nın taş baskı zeytinyağına, Konya’dan su değirmeni ile öğütülmüş tahine ulaşabilirsiniz. “Slow Food” içinse ayrı bir dükkân projesi geliştirmeyi düşünüyoruz.

Düzenlediğiniz etkinliklerin kapsamını biraz daha açar mısınız?

Ayda bir kurs oluyor. Her yeni yılın başında bu kursları web sitemizdeki takvimden duyuruyoruz. Bunun dışında, Mayıs ayındaki okulumuza Erkan Oğur konuk oldu. “Doğanın müziği” üzerine acayip günler geçirdik.

Zeybek, zeytin, sabun... Bu topraklarda yerleşik hayata geçişle birlikte yavaş yavaş ortaya çıkmış, dünden bugüne yörenin kültürünü taşımış unsurlar. Belki tamamı eş zamanlı olarak ortaya çıkmış. Aynı topraktan beslenen unsurların arasında yüzyıllar geçtikçe organik bağlar oluşuyor, değil mi?

Kesinlikle. Tam da bu yüzden, doğanın bizden gayri bir şey olduğu algısını paramparça etmek istiyoruz. Hâlbuki köydeki Pembe Teyze için ne böyle algı ne de böyle bir dert var. Onun bir günlük yaşantısına baktığın zaman, bu unsurların tümünün aynı kökten, aynı topraktan geldiğini anlıyorsun.

Bu envanter, çoğu Akdeniz ülkesi için geçerli. Zeytin, üzüm, incir, zeytinyağı gibi sonuç ürünlerinin farklı yerlerde yaşayan toplumlar arasında kimi kültürel ortaklaşmalar oluşturduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Doğa Okulu’nun girişimleri, dileriz ki başka noktalarda farkındalığı artırmaya yarasın.

İlk başladığımızda karşımıza çıkan ve o güne dek hepimizin dünyasına uzak kalmış patent, isim hakkı tescili, şişeleme, etiketleme, kanuni izinler gibi bir dizi deneyim yaşadık. “Yavaş Dükkân” için kullandığımız bir slogan var: “Üzümünü ye, bağını sor.” O üzüm nereden geldi, kim yetiştirdi, onu ne şartlarda yetiştirdi, yetiştirirken neler yaşadı, hangi zorluklardan geçti, hangi yöntemleri kullandı... Bunları bilirsen, eline geçen ürünün kıymetini de bilirsin. Kıymetini bilirsen, o ürünü israf edemezsin ve ona hak ettiği saygıyı gösterirsin.

Her şeyden önce, Seferihisar Belediyesi bu işleri gerçekleştirebilmemiz için büyük destek verdi. Bu aşamaya varmış olmamızda onların payı büyük. Seferihisar’da olmayı, bu anlamda çok önemli buluyoruz. Okul başka bir yerde olabilirdi belki, o zaman bambaşka bir yapıda kendini var ederdi. Okulun binası burada olabilir ama kendisi her yerde. Okulun kurucusu, fikri açıdan parçası olan birçok insan, Anadolu’nun birbirinden farklı yerlerinde yaşıyor. Hepimiz, birbirimizi besliyoruz. ✚

dogaaskina.org

Permakültür Araştırma Enstitüsü / Mustafa Bakır:

“Elimizdeki birikimle tüm Ege Bölgesi’ne önemli değerler katabileceğimizi biliyoruz”

RÖPORTAJ ONUR KOCAER - ZEYNEP GÖNEN

Permakültür, kelimenin tam anlamıyla “sürdürülebilir tarım”; kapitalist tüketim ve üretim meselelerine, ekolojiye ve doğaya kafa yoran herkesin son yıllarda aşına olduğu bir kavram. İnsanı, doğayı, tüm canlıları toprakla bütünlük içinde tarif eden, bu bütünlüğe özenli olmayı merkezine alan, kendi içinde yeterliliği ve sürdürülebilirliği savunan bir organizasyon biçimi. Öncelikle üreticilere içinde yer aldıkları ekosistemle uyumlu üretim ve tüketim modelleri geliştirmeyi, bu modeli destekleyecek koşulları sağlayacak uygun alanları ve mekânları tasarlamayı öneriyor. Bunları yaparken de son derece net prensiplerden yola çıkarak, bir yol haritası oluşturmanız gerekiyor. Bu sürecin en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilen Mustafa Bakır ile görüştük; Türkiye’de permakültürün geçmişi ve geleceğine dair izlenimlerini, öngörülerini aldık.

FOTOGRAF CENKER EKEMEN

Permakültür kavramı, 1970’lerde Bill Mollison tarafından geliştiriliyor. Türkiye’deki permakültür pratiği, ilk olarak 2003’te, İzmir’in Bayındır ilçesine bağlı Marmariç köyünde başlıyor. Şimdilerde, hem Marmariç’te kurulan Permakültür Araştırma Enstitüsü’nün verdiği eğitimler yoluyla hem de Bill Mollison’un Sineksekiz Yayınevi’nden çevirisi basılan “Permakültür’e Giriş” kitabıyla Marmariç deneyiminin çok ötesine yayılmış durumda.

Her ne kadar 2009’da Marmariç’te kurulmuş olsa da Permakültür Araştırma Enstitüsü’nün fikri temeli, Bakır’ın anlattığı üzere İstanbul’a

uzanıyor: “1990’ların sonunda bir grup arkadaşım ile ortaklaşarak kırsala yerleşip kendimize pastoral bir hayat kurmayı hayâl ediyorduk. Permakültür kavramından haberdar olduktan sonra, bu hayâlin hem içeriği hem biçimi gelişti ve pekişti. Tam da o dönemlerde, Buğday Derneği’nin kurucusu Viktor Ananias, ‘Nuh’un Amban’ adını verdiği bir dükkân açmıştı. Oraya gidip gelmeye başladık ve kendimiz gibi düşünen insanlarla tanıştık. Bu tanışıklıklar hızla arkadaşlığa evrildi ve sohbetlerimizde, günün birinde kırsala bir hamle yapılacağına ilişkin ortak görüşe vardık. Bu hamleyi birlikte yapalım diye büyük bir heyecanla sözleştik. Ne var ki o dönemde hepimizin öncelikli sorumlulukları vardı; ben öğrenciydim, diğeri çalışıyordu, bir diğerrinin üzerindeki ailevi sorumluluklar derken, önümüzdeki birkaç yıl İstanbul’dan çıkamayacağımıza kanaat getirdik. Bu süreçte ne yapabileceğimizi düşünürken, ortaya şöyle bir fikir atıldı: ‘Birbirimizle görüşmek için İstanbul’un çeşitli yerlerinden gelip dünya kadar yol parası vereceğimize, orada burada yiyecek içecek para harcamaya, hep beraber yaşayacağımız büyük bir ev bulup oraya taşınalım’ dedik. Hemen harekete geçip, İstanbul’un çeşitli semtlerine yayılarak, bu fikri hayata geçirebileceğimiz bir yer aramaya başladık. Kuzguncuk’ta üç katlı metruk bir apartman tuttuk. Elektrik, su tesisatı baştan yenilendi; kapılar,

pencereler yaptırıldı. Boyadık, temizledik. Binanın içinden iki kamyon çöp çıkardık ve on dokuz odası, büyük bir mutfak, müzik stüdyosu, el işi atölyesi ve toplantı salonu barındıran kocaman bir eve kavuştuk. 1999 yılının sonunda hep beraber yaşamak üzere buraya taşındık. O ev, bizim için çok önemli bir mayalanma kabıydı.”

Dayanışma içinde birlikte yaşarken küçük çaplı tarımsal faaliyetler yürütmeye, Kuzguncuk'taki bu deneyimleri geliştirerek ekoloji konusunda farkındalıklarını artırmaya çalışıyorlar. 2003'te ekibin bir kısmı “kırsala yerleşmenin, doğada üretimin, permakültür uygulamalarının zamanı geldi” deyince Çanakkale'den İzmir'e uzanan hatta kendilerine yeni bir alan aramaya başlıyorlar. Karşılarına kısmen terkedilmiş, havası suyu güzel Marmariç çıkıyor. Köyde bulunan küçük okulu ve lojmanı devletten kırk dokuz yıllığına kir alıyorlar. Kimisi tam zamanlı yerleşiyor; kimisi İstanbul'dan sürekli gidip geliyor. İlk başlarda internetten ve kitaplardan öğrendikleri permakültür pratiklerini kendilerince uyguluyorlar. Ardından, Mustafa Bakır Avustralya'ya gidip Bill Mollison'dan bizzat eğitim alıyor; yanında staj yapıyor ve böylece, Türkiye'den “Permakültür Tasarım Sertifikası”nı almaya hak kazanan ilk kişi oluyor.

2009'da faaliyete geçen enstitü, bir taraftan Marmariç'te yeni deneyimler üretirken diğer taraftan sertifika vermeye başlıyor. Şimdiye kadar Türkiye'den dört yüz kişi sertifika almış. Enstitü, böylece eğitim alanına odaklanmayı öne koyarak permakültürün Türkiye'de yaygınlaşmasını amaçlıyor. Zira sertifikasını alanlar, Türkiye'nin çeşitli yerlerine dağılarak kendi oluşumlarını başlatıyor. Bunlardan biri de Mardin, Kızıltepe Permakültür Araştırma Enstitüsü. Bakır'ın ifadesiyle pek yakında Marmariç ve Kızıltepe'ye eklenecek Urla ile iş üç ayaklı bir merkez olmaya doğru gidiyor.

Bakır, permakültürün nasıl yaygınlaştırılabileceğine dair sorduğumuz soruya yerel yönetimlerin oynaması gereken rolün altını çizerek cevap veriyor: “*Yerel yönetimler bu işin değerini biraz daha net bir şekilde anlayabilse ve iş birliğine girme yolunu seçse, karşılıklı olarak çok fayda sağlanırsa diye düşünüyorum. Aradan henüz yedi yıl geçtiyse de azımsanamayacak ölçüde bilgi biriktirdik. Bu birikimi genele yayabilmeniz en etkili yolu, uygulama sahalarına ev sahipliği yapan yerel yönetimin desteğini almaktan geçiyor. Elimizdeki birikimle Ege Bölgesi'nin tamamına önemli miktarda değer katabileceğimizi biliyoruz.”*

Bakır, yakın geleceğe yönelik olarak çok daha kapsayıcı ve büyük ölçekli ekolojik restorasyon projeleri oluşturmaktan bahsediyor. Permakültür Araştırma Enstitüsü ile beraber Urla, Kadiovacık'ta kurulmakta olan Yapı Biyolojisi ve Ekolojisi Enstitüsü'nün, Buğday Derneği'nin ve Köyceğiz'de etkin bir şekilde tohumculuk projeleri yürüten Alp Pir'in dâhil olduğu şemsiye yapının ortaya koyduğu

FOTOĞRAF: SAİP KESKİNER

potansiyelden söz ediyor.

Öte taraftan, permakültür başlı başına katma değer yaratacak potansiyele ulaşmış durumda görünüyor. Ne var ki bu yaygınlaşma hâli, organik tarımın Türkiye'deki ilk yıllarına benzer şekilde beraberinde kâr elde etme aracına dönüşme potansiyeli de taşıyor. Bu durumu sezen Bakır, rahatsızlığını gizlemiyor: “*Bir şeyin permakültürel esaslara dayandığını iddia edebilmeniz için üç altın kurala sadık kalmanız gerekir. İlki şu; 'dünyayı gözet'. Dünyadaki tüm canlıları ve doğayı koru, ekosistemin sağlıklı bir dengede devam edebilmesine katkı sağla. Bu görev bize ait çünkü canlılar içinde bunu korumaya muktedir olan tek varlık insan. İki; 'insanı gözet'. İnsanın ihtiyaçlarını yaşadığı ortamda karşılayabilmesi adına gereken bilgiye, alete edevata, makineye erişimini sağla. Üç; 'artanı vakfet'. Üretim yaparken dünyayı gözetirsen insanı da gözetmiş olacağın için kimseyi muhtaç durumda bırakmazsın ve köleleştirmezsin. Hele insanı üretici kılarsan ve ilk iki kuralı hakkıyla yerine getirirsen, tecrübeyle sabittir ki eylemlerinden tek bir sonuç çıkar: Bolluk. Bu bolluğun sana sağladıklarını biriktirme, zenginleşme aracı olarak kullanıyorsan, biz o işe permakültür diyemiyoruz.”*

Permakültür Araştırma Enstitüsü ve bu şemsiye yapı, İzmir'de kümelenmeye başlayan önemli bir bilgi dağırıcısına işaret ediyor. Ekolojik düzenin büyük bir hızla bozulduğu bu dönemde, permakültür uygulamaları ve ekolojik restorasyon gibi alternatifleri hayata geçirecek bu gibi oluşumların İzmir sahinde hızla yaygınlaşması, en büyük dileğimiz. ✚

permacultureturkey.org

Sanat Yaz Okulu / Işın Önel:

“Artık elimizi taşın altına koyma zamanı geldi”

RÖPORTAJ GÖKÇE SÜVARİ FOTOĞRAFLAR İLK YAZ PORTAKALCIOĞLU

Şirince'ye bir kilometre mesafedeki Nesin Matematik Köyü, 2015'ten beri her yıl Sanat Yaz Okulu'na ev sahipliği yapıyor. “Pilot Kent İzmir” kapsamında kültürel eğitime dair başarılı modelleri incelediğimiz bu günlerde, hemen yanı başımızdaki bu örneğe bir göz atalım istedik ve program koordinatörü Işın Önel* ile söyleştik.

Nesin Vakfı'nda yürüttüğün Sanat Yaz Okulu'ndan bahsetmeden önce, seninle başlamak isterim. İzmirli izleyicinin Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde görme fırsatı bulduğu “Ömrüne Sığmayan Adam: Aziz Nesin 1915 - 2015” sergisinin küratörlüğünü yaptın. Bu sergiden bahsedermisin?

İlk ayağını 2015 yılı, Haziran ayında Depo İstanbul'da açmıştık. Ardından TÜYAP Kitap ve Sanat Fuarı'nda, Bursa Nilüfer Belediyesi'ne bağlı Nazım Hikmet Kültür Evi'nde ve İzmir Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde sergiledik. Şu sıralar, Ankara Çankaya Belediyesi'ne bağlı Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde sergilemek üzere hazırlıklarımıza devam ediyoruz. İstenen

ve izlenen bir sergi oldu çünkü Aziz Nesin, yaşamı boyunca ürettikleriyle, duruşuyla, yazdıklarıyla, söyledikleriyle, yaptıklarıyla kendisini çok sevdirmiş, eserleriyle geniş kitlelere dokunmuş bir yazar. Sergileri, uzun yıllardır tanıdığım Nesin Vakfı organize ediyor. Matematik Köyü ile yakınlığım da buradan geliyor. Matematik Köyü bünyesinde bir Sanat Köyü kurma projesi, sergileme projesinden çok önce başlamıştı. İki projenin paralel yürüdüğünü söyleyebilirim.

Sanat Yaz Okulu'nun programına baktığımızda, görsel kültürün gelişiminden, sanatçı olarak hayatı sürdürebilmeye uzanan geniş bir çerçeveye görüyoruz. Bu bağlamda, programın katılımcılara sunduğu sanat

eğitimi ne tür alternatifleri barındırıyor? Programı oluştururken ne gibi kriterleri önceliğinize aldınız?

Programın ne tür alternatifleri barındırdığını, barındırması gerektiğini biz de kendi aramızda sıkça tartışıyoruz. Zannediyorum ki bu "alternatif" tanımı, zaman içinde değişiklik gösterecek. Bugün yapmaya çalıştığımız, öğrencinin düşünce ve üretim biçimi üzerinde tahakküm kurmaksızın, bir geri bildirim yöntemi oluşturmak ve işlerin üretim sürecinde öneride bulunurken baskın bir üslup kullanmaktan kaçınmak. Katılımcılarla ettiğimiz sohbetlerden şunu öğrendik: Yer aldıkları eğitim kurumlarına karşı yönelttikleri en büyük şikâyet, süregiden tahakküm ve baskıcı dil. Bunu aşmak çok kolay değil tabii ki; aradaki çizgiyi beraberce belirlemeye çalışıyoruz. Vurgumuzu eleştirel dil ve eleştirel düşünme yaklaşımı üzerine yapıyoruz. Soru soran, etkin, eleştirel, sorgulayıcı bir yaklaşımı alışkanlık hâline getirmeye çalışıyoruz.

Sanat Kampı'nı tamamlayan öğrencilerinizden, eğitim veren sanatçı ve akademisyenlerden nasıl geri dönüşler alıyorsunuz?

Hepimiz adına çok değerli ve umut verici bir sürece tanıklık ediyoruz bence. Şikâyet ve övgü alanları şurada keşişiyor: Programın yoğunluğu ve yüksek temposu. Normal şartlarda bir araya gelemeyecek bireyler kampta toplanıp, iki hafta süren çok yoğun bir program kapsamında farklı seviyelerde paylaşım yaşıyor. Bu çok özel bir deneyim çünkü politik, sanatsal, kültürel, tarihi, kişisel alanlarda birbirlerinden çok şey öğreniyorlar. Bizler de öğreniyoruz, karşılıklı çalışan bir süreç bu. Çoğalarak devam etmek istiyoruz.

Katılımcılara verdiğiniz desteklerin niteliğinden de bahseder misin?

En başta, üretim desteği vermeye çalışıyoruz. Atölye alanı, malzemeler, kendi alanlarında yetkin hocalarla çalışma şansı... Katılım için gerekli olan masrafları karşılayamayan öğrencilere de burs veriyoruz. Sonraki programlarda daha spesifik destekler vereceğiz. Örneğin, Ekmel Ertan ile sadece web sitesi tasarımı – uygulaması, portfolyo hazırlığı ve sanatçı sunumuna yönelik bir program hazırlamayı düşünüyoruz.

Yerel yönetimlerle ilişkiniz ne düzeyde, destek alıyor musunuz?

Bildiğim kadarıyla herhangi bir yerel yönetimle iş birliğimiz yok. Destek de almıyoruz.

Nesin Vakfı'nın doğanın göbeğine konumlanmış oluşu ve katılımcılara metropol telâşından izole edilmiş bir ortam sağlaması, ne gibi avantajlar sağlıyor? Benzeri bir programı İstanbul'da gerçekleştirmekle Şirince'de gerçekleştirmek arasında ne gibi farklar var?

Sayıdığım nitelikler, öncelikle durma şansı veriyor bize. Şehirdeki koşturmadan izole olmak ve stres temposunu sıfıra düşürmek bilişsel hızlanmayı tetiklerken, sabahın sekizinden gece yarısına dek uzanan geniş bir zaman dilimini en verimli şekilde değerlendirmemizi sağlıyor. Şehre nazaran, dikkatimizi dağıtacak etmen sayısı çok az. Vakfın içinde yer aldığı ormanlık ve makilik bölge, bize ekosistemin içinde birer organizmadan ibaret olduğumuzu hatırlatıyor. Bu algıyı güçlendirmek için programda beden odaklı çalışmalara da yer veriyoruz. Bu anlamda, Tuğçe Tuna ve Işıl Eğrikavuk'un sunduğu değerli katkıyı yadsıyamayız. Evrim Kavcar da atölye çalışmalarında yürüyüş deneyimine yer açmayı çok önemsiyor. Öğrencileri Şirince'nin doğal, kültürel ve mimari yapısına cevap verir, mekânla bağ kurar

nitelikte işler üretmeye teşvik ediyoruz. Gülşin Aksoy'un son atölyesi, Şirince/Çirkince isimleri üzerinden beldenin tarihine ve hikâyesine bakar nitelikteydi.

Türkiye'deki mevzuat açısından bu tarz alternatif eğitim kurumlarının, programlarının karşılaştığı belirgin sorunlar neler ve gelecekte bu yapılara duyulan gereksinim düzeyi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tabii ki mevzuatta bir yerimiz yok, olamaz da. Çünkü o mevzuata baştan sona ters düşünüyoruz. Süreç odaklı pratiklerimiz, deneysel çalışmalarımız, sorgulayıcı ve eleştirel yapımız hiçbir mevzuata uygun düşmüyor. Gereksinimin gitgide arttığını düşünüyorum. Var olan eğitim sistemi içinde soyut ve eleştirel düşünceye hiçbir zaman yer olmadı. Bizler de bu alışkanlıkları kazanamadan okuduğumuz kurumlardan mezun olduk gittik. Zamanında bireysel olarak bu yaklaşımı kırmak, dönüştürmek adına elimizden geldiğince savaştık ama artık elimizi taşın altına topluca koyup,

böylesi öğrenme alanlarına olanak açma zamanı geldi.

Matematik Köyü'nün komşusu Tiyatro Medresesi ile ortaklaştığınız alanlar var mı?

Evet. Her şeyden önce, düzenledikleri etkinliklere katılmayı önemsiyoruz. Kalkıp dağ başına kapanmışken, bu etkinlikleri bulabiliyor olmak büyük şans. Yabana atılmayacak kalitede işler çıkarıyor Tiyatro Medresesi; farklı şehirlerden ve ülkelerden sürekli proje, konuk alıyor. Dans ve performans atölyelerimizde bazen ortaklaşıyoruz. Umarım bu alışverişi ilerletebiliriz.

Biraz da Sanat Yaz Okulu'nun geleceğe dair planlarından bahsedelim.

Önümüzde sonsuz miktarda olanak görüyorum. Yaz kış çalışan, cıvılcı cıvılcı bir üretim merkezine dönüşeceğimiz günü dört gözle bekliyorum. Sanatçıların ve eğitimcilerin her gün yeni, alternatif önerilerle geleceği, kurguladıkları programları felsefemiz dâhilinde kalarak uygulayacağı günleri yakın görüyorum. Hem öğrencilerden hem hocalardan gelen talepler, gidişatın bu yönde ilerlediğini gösteriyor. ✚

nesinkoyleri.org/etkinlikler/2015-sanat/index.php

*Viyana'da yaşayan küratör ve yazar Işın Önel, 2006 - 2009 yılları arasında Elgiz Müzesi'nin direktörlüğü yürüttü. 4. ve 5. Sinop Bienali'nin küratöryel ekibinde yer alan Önel, "Ömrüne Sığmayan Adam: Aziz Nesin 1915 - 2015" ve "Mobilizing Memory - Vienna" gibi sergilerin de küratörü.

İzmir'de Sanatçı ve Mülteci Olmak (2)

Nagma Saraj:

“Bana bu zamanlarda en önemli gelen vatan”

ZEYNEP GÖNEN FOTOĞRAFLAR ZEYNEP GÖNEN

Pla+form'un dördüncü sayısında yer verdiğimiz İzmir'de yaşayan mülteci sanatçılarla ilgili yazımızın şartlar izin verirse bir seriye dönüşeceğinden bahsetmiştik. İkinci yazımıza, Suriyeli şair Nagma Saraj'ı konuk ediyoruz.

Nagma, ilk anda farkına varamayacağınız kadar güçlü, cesur ve şen bir kadın. Sürprizlerle dolu. Kendi ifadesiyle “pek çoğu evin içine sıkışmış kalmış Suriyeli mülteci kadınlar”ın aksine, günlerini dayanışarak mücadelede, sokakta ve işte geçiriyor. Sadece kendine değil, çocuklarına da İzmir'de yeni bir hayat kurmuş; bu şehri kendine ev edinmeye karar vermiş. Kırık Türkçesine rağmen dili her şeye yetişiyor; bu yüzden anlattıklarını müdahale etmeden, doğrudan aktarmayı tercih ediyoruz: “Kırk beş yaşındayım. Sekiz çocuğum var. Üç kız evlendi, beş oğlan var. Üç büyük oğlan Almanya'da. İkiisi burada okula gidiyor: On yaşında ve bi' de on üç yaş. Dört yıl oldu, ben İzmir'deyim. Başka bir yere de çıkmadım. Çıktım ama ziyaret için, sonra geri geldim. Elbise dükkânım var, esnafım ben. Geçen seneden bu yana okula gidiyorum, sabahtan öğlene kadar öğretmenlik yapıyorum; sonra dükkânı açıyorum. Çünkü durum çok zor burda yani. Masraf çok. Eşim zaten yok. Almanya'da o da.”

Anayurdundan, Şam'dan ayrılmak ona çok zor

gelmiş. Eşi Türkiye'de üç yıl sigara kaçakçılığından hapis yatmış. Hapisten çıkınca da mülteci olarak Almanya'ya gitmiş; ilişkileri çoktan bitmiş. Aslında kayınvalidesi de İzmir'de yaşıyormuş, savaş patlayınca ona güvenip ailecek İzmir'e gelmişler ama artık hayatını kendi başına idame ettiriyor Nagma: “Savaş çıkınca, çok kötü olacağını gördük. Kaynanam Türk vatandaşı; yanına gelmeyi kolay kolay kabul edemedim. Önce çok zor geçti. Çok çok çok... İki seneden beri iyi. Elhamdülillâh. Dil oldu. Dükkân açınca maddiyat iyi oldu. Çevrem de oldu. İzmir Suriyeliler Dayanışma Derneği'ndeğim. Kent Konseyi'nde Suriyeli kadınların temsilcisiyim. Şimdi rahatım. Devletin Konak'ta açtığı Suriyeli çocuklar için bir okul; öğretmenlerin ücretini UNICEF ödüyor. Müdür Türk; sistem Türk sistemi ama öğretmen ve öğrenciler Suriyeli. Çocuklar Arapça'yı, matematiği, hayat bilgisini, hepsini alıyor. Ben Arapça, hayat bilgisi ve matematik öğretiyorum. İngilizce ve Türkçe öğreten başka öğretmenler var. Suriye'deyken öğretmenliği özel yaptım, çok fazla yapmadım. Çünkü çocuklarım

küçüktü, çok meşguldüm. Eşim de demircilik yapıyordu ve ihtiyaç yoktu.”

Dükkân açmaya nasıl karar verdiğini, buna nasıl cesaret ettiğini soruyoruz: “*Cesaret lâzım gerçekten*” diyor. “*Çünkü dil fazla yoktu o zaman. Müşteri geliyor, meselâ soruyor ‘kurdele var mı’ diye; ben bilmedim ne kurdele; düşünüyorum kurdele ne? Mesela soruyor ‘çıt çıt var mı’; soruyorum ‘hangisi’. ‘Şu mu, bu mu?’ Diyor, ‘o zaman yok sende’”.* Gülüyoruz. Daha çok elbise ve tuhafıye ürünleri sattığı İkiçeşmelik’teki dükkânına henüz isim koymamış. “*Olşa ne olurdu ismi Nagma*” diye merak ediyoruz. Cevabı net: “*Şam Elbisesi. Öyle düşünüyorum.*”

Mülteci dayanışma ağlarında aktif bir şekilde rol alıyor. Kent Konseyi ile beraberce belirlediği Suriyeli kadınların ihtiyaçlarını, sorunlarını gidermeye çalışıyor. Waha’da iki haftada bir düzenlenen toplantılarda Suriyeli kadınları nasıl buluşturduklarından, avukat, psikolog ve doktorların bu toplantılara bilgi vermek üzere geldiğinden bahsediyor. Nagma’ya göre Suriyeli kadınların yaşadığı başat sorun, çevreyle ve kurumlarla iletişim kuramamak. “*Dil kursları yetersiz*” diyor; hizmet talep ederken, iş kurarken, çalışırken, devletle ilişkilenirken iletişim sorununun sürekli olarak kadınların karşısına çıktığını vurguluyor. Kendi deneyimleri ışığında ve tanıdığı diğer kadınlar üzerinden, İzmir’de mülteci ve kadın olmanın ne anlama geldiğini bize tarif etmesini istiyoruz: “*Her kadın aynı değil*” diyerek başlıyor anlatmaya. Bazılarının koca baskısı yüzünden evde hiç bir şey yapmadan oturduğundan, dedikoduyla birbirlerini baskı altına aldığından, bazılarının her gün işe çıktığından ve böylece şehre, hayata ait her şeye birinci elden tanık olduğundan bahsediyor. “*Suriyeli kadınlar, galiba en çok tekstilde çalışıyor. Şimdi öğretmenlik yapanlar da var.*” Kendi geleceğini garanti altına almak için tam zamanlı öğretmenliğin

hayâlini kuruyor: “*İmam Hatip lisesinde, çünkü ben aslında ilahiyat mezunuyum.*”

Sıra, nihayet şiire, şairliğine geliyor: “*Vallaha çok erken başladım, on iki on üç yaşındaydım; ilkokuldaydım. Her konuyu çok güzel yazdım. Meselâ şu fincan mı; onu yazdım. Öğretmenim beğendi yazdıklarımı. Bi’ fikir çıktı; hemen oturup yazarım. Çocukluğumdan beri.*” Nagma’nın Arapça bir şiir kitabı ve hikâyeleri olduğunu, Şam’dan gelirken tüm defterlerini yanında getirdiğini öğreniyoruz. Okuyucu olarak şiirle ilişkisini soruyoruz: “*Evet çok okudum ama şimdi ben her zaman meşgulüm, bazen psikolojim çok bozulmuş ama okuyorum yani, çok seviyorum. Eski şiir; ağır, manevi şiir seviyorum. Kimse kolay kolay mânâ almaz.*” Kendi şiirlerinin de mânâyı sakladığını, gizli tuttuğunu anlatıyor. Görüşmemiz boyunca en çok şiirle ilgili fikirlerini paylaşırken heyecanlandığını fark ediyoruz. Coşkuyla anlatmaya devam ediyor: “*Bence gizli daha güzel. Okuyan her insan bir mânâ arıyor. Ne mânâ? Kendisine göre. Ne maksat? Şair ne istiyor, hedefi ne?*”

Şiir yazma pratiğinden, neleri konu seçtiğinden söz etmesini talep ettiğimizde görüşmemiz boyunca sürediden o neşeli hâli bir anda kayboluyor, dudakları titremeye başlıyor: “*Duygularımı, hatıralarımı, Şam’ı, vatani, benim evi... Bir foto görüyorum, hatırlıyorum, hemen onu yazıyorum. Şiirle üzüntüm çıkıyor, sıkıntım çıkıyor. Hem ifade benim için, hem rahatlık veriyor. Her şey hakkında yazıyorum. Bana bu zamanlarda en önemli gelen vatan. İnsaniyet, vicdan olsa hayat böyle olmazdı; savaş, zulüm, adaletsizlik olmazdı*” diyor.

Şam’dayken olduğu gibi burada da şiirlerini, yazılarını paylaşabileceği her duruma açık: “*Alsancak’ta, 22 Haziran Mülteciler Günü’nde okudum. Nerde fırsat bulursam okurum. Barış için yazdığım şiiri bir ay sonra Kent Konseyi’nin faaliyetinde okuyacağım. Ben istiyorum, nerede ne zaman faaliyet var; ben yazayım, okuyayım. Ben böyle çok istiyorum.*”

Biz de İzmir’de yaşayan diğer mülteci kadınlar ve sanatçılar için ifade alanlarının çoğalmasını temenni ediyoruz. ✚

Pilot Kent İzmir

GÖKÇE SÜVARİ

Bu sayımızda, İzmir'in kültür politikasını kentsel kalkınmaya entegre edecek boyutta ele alan "Pilot Kent İzmir" adına, "Kültür İçin Gündem 21"i'nin başarılı bulduğu bazı pilot uygulamalara* ve bu uygulamaların şehre etkisine bakacağız.

Barcelona: "Sanat Fabrikaları"

İlk olarak, İzmir için ayrıca önem taşıyan "Kültür ve Eğitim" ile "Kültürel Canlılık" başlıklarına karşılık gelecek şekilde, Akdeniz kenti Barcelona'nın ortaya çıkardığı "Sanat Fabrikaları"na bakabiliriz. Bu başarılı model, kentin kültürel alanda kalkınması için lâzım gelen koşulları sağlamayı ve yaratıcılığı desteklemeyi amaçlıyor. Proje, bu bağlamda kullanım dışı kalmış endüstriyel alanları kültür üretimine ve yaratıcılığa ev sahipliği yapabilecek şekilde kamusal kullanıma açıyor.

"Sanat Fabrikaları" konsepti, Barcelona Kent Konseyi'nin girişimiyle ortaya çıkmış; Barcelona Sanat Konseyi'nin koordinasyonu ile 2007'de hayata geçmiştir. Program geliştirilirken Berlin, Helsinki, Londra, Marsilya ve Madrid gibi kentlerde faaliyet gösteren benzeri kültürel merkezler incelenmiş; ayrıca Barcelona'daki potansiyel alanlar üzerine bir dizi çalışma yürütülmüş. Sanat üretimlerine ev sahipliği yapması için düzenlenmiş tüm bu mekânlar, kentte yaşayan sanatçı gruplarını sürece dâhil etmeyi ve farklı kültürel disiplinlerin temsilini önceliğine koyuyor. "Sanat Fabrikaları", bunun yanı sıra eğitsel, sosyal, akademik ve sektörel kurumlar arasında profesyonel bağlantılar kurulmasını teşvik ediyor; uluslararası destek alan projelerin yerel kalkınmada rol üstlenmesini, kamunun ve özel sektörün iş birliğini amaçlıyor.

"Sanat Fabrikaları"nın Barcelona'ya sağladığı katkılara bakacak olursak, ilk elde yaratıcı süreçleri canlandırma ve kültürel üretimin nispeten az görünür kısımlarına görünürlük kazandırma öne çıkıyor. Bu açıdan, İzmir gibi kültürel sektörün görünürlük sorunu yaşadığı bir kent için "Sanat Fabrikaları" projesinin iyi örnek oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Proje, bununla beraber farklı kentler ve ülkelerden gelen kültür üreticilerine ev sahipliği yaparak, kentin uluslararası önem kazanmasına katkı sunuyor. Belki de en önemlisi, kentin kültürel politikaları belirlenirken yaratıcı sektörleri karar alıcı pozisyona taşıyor ve Barcelona'yı bulunduğu coğrafi bölgenin kültürel merkezlerinden biri konumuna yükseltiyor.

Mexico City: "FARO"

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin eski Un Fabrikası'nı restore ederek bu yıl şehre kazandırdığı İBB Meslek Fabrikaları'ndan tanıdık gelebilecek bir diğer modele Mexico City'de rastlıyoruz. "Sanat ve Meslek Fabrikaları" (FARO) olarak adlandırılan, kentteki kültürel üretimi merkezileştirmekten kurtarma amacıyla oluşturulan bu "fabrikalar ağı", yaratıcılığın ve sosyal dokunun yeniden canlandırılmasını teşvik

Barcelona

Mexico City

ediyor. Yerel bölge yönetimi tarafından desteklenen bu “kamusal müdahale” modeli, şehirde yaşayan her bireyin ücretsiz ve eşitçe yararlanabileceği el sanatları atölyelerinden beceri kurslarına uzanan bir çerçevede, kültürel çeşitlilik temeline dayanıyor. Bu model, hem kültürel eğitimi hem sosyal içermeyi birleştirmeyi başarmış görünüyor.

Uygulamanın oluşumuna katkıda bulunan güncel politikaların çıkış noktasına bakınca görüyoruz ki Mexico City’nin kültürel politikası, 21. yüzyılın başlarında kamusal alanların, kültürel merkezlerin, müzelerin ve kullanım dışı kalmış devlet binalarının yeniden değerlendirilmesine odaklanmış. Böylelikle başkentin doğusunda halka açık, ücretsiz hizmet veren bir sanat merkezinin yanı sıra el sanatlarını dışlamayan, sanatın farklı sanat disiplinlerini beraberce kucaklayan bir okul fikri ortaya çıkmış. Yerel yönetimin kültür departmanı, 2005 yılında kurulan ilk FARO’yu takiben yaygınlaştırmayı hedefine koyduğu bu eğitim modelini metropolün dışına taşıyarak üç yeni sanat - meslek fabrikası kurmuş. FARO’ların kurulduğu bölgelerin kendine has gereksinimleri ve kültürel çeşitliliği göz önünde bulundurulmuş, toplumsal kimliği ve aidiyet hissini canlandıracak bir kültürel eğitim modeli hayata geçirilmiş.

Bogota: “Kentin Öncelikli Müdahale Alanlarındaki Dönüşümler ve Kültürel Çalışmalar”

İzmir’de kent genelinde çeşitli projelerle desteklenen fakat geliştirilmeye ihtiyaç duyulan “Kültür ve Sosyal İçerme” çalışmalarına örnek olarak, Kolombiya’nın başkenti Bogota’da hayata geçirilen “Kentın Öncelikli Müdahale Alanlarındaki Dönüşümler ve Kültürel Çalışmalar” projesini verebiliriz. Ayrımcılık ve sosyal eşitsizlikle mücadele etmek amacıyla başlatılan bu proje, sanatsal ve kültürel süreçlerin desteklenmesini, sürdürülebilir hâle getirilmesini amaçlıyor. Kentin çevresinde konumlanmış, altyapısal ve sosyal hizmetlerden görece yoksun kalmış bölgeler öncelikli müdahale alanı olarak belirlenmiş.

Bogota yerel yönetiminin 2013 yılında bu bölgelerde yapmış olduğu açık çağrıyla gençler, yerel inisiyatifler, sanatçı grupları ve çevreci örgütler sürece dâhil edilmiş. Kültür ve Spor Müdürlüğü, seksen dokuz başvuru arasından uygulamaya değer gördüğü yirmi projenin finansmanı için elli beş bin avroluk bir fon ayırmış. 2014 yılında kültürel alanların ve ifade biçimlerinin çeşitliliğini destekleyen otuz iki proje seçilmiş; fon miktarı da yüz otuz bin avroya yükseltilmiş.

Bogota

Bilbao

Bilbao: “Euskalduna Konferans ve Konser Salonu” – “Guggenheim Müzesi”

Buradan hareketle, bir Akdeniz kenti olan ve “Pilot Kent” projesi kapsamında İzmir ile sıkça benzeştirilen Bilbao'nun genel kültür politikasıyla uygulamalarına göz atalım.

Bilbao, 1990'lı yıllar boyunca hâkim olan politikaların ve yürütülen programların sonucunda, hâlihazırda anıldığı üzere, bir hizmet sektörü merkezi hâline gelmiş. Bu amaçla hayata geçirilen altyapıya yönelik kentsel kalkınma uygulamalarının ve azaltılan sanayileşmenin sayesinde, kent merkezinde oldukça geniş bir boş alan ortaya çıkmış. Bu alana kurulan Euskalduna Konferans ve Konser Salonu ile Guggenheim Müzesi, bugün kentsel ve sosyal dönüşümün mihenk taşları olarak kabul ediliyor.

Günümüzde, kültür sektörüne Bilbao'nun başardığı ekonomik ve sosyal kalkınma hamlesinin en önemli motoru olarak bakılıyor. 2011 - 2015 Yönetim Planı'nda belirlendiği üzere, Kent Konseyi'nin bütçeden aldığı %10'luk pay, projelerin finansmanında ana omurgayı oluşturmuş. Bu tutar sektörel bağlantıların pekiştirilmesine, etkinlik organizasyonlarına, yaratıcı sektörlerle işbirliğini geliştirecek projelerle kültürel, sanatsal üretimlerin desteklenmesine harcanmış. Böylece, tüm faaliyetlerin kentsel refahın bir unsuru olması sağlanmış.

Bilbao, bu anlamda kültür politikalarını üç ana eksen çerçevesinde tanımlamış:

1. “Kültürel Etkinlikler Merkezi” olarak Bilbao: (1) Müzeler ağının güçlendirilmesi; (2) Kültürel altyapı çalışmaları yürütülmesi; (3) Kütüphaneler ağının takviye edilmesi;

- (4) Kültürel programlamanın teşvik edilmesi; (5) Çevre bölgelerde kültürel aktivitelerin yoğunlaştırılması; (6) Çeşitliliğin sağlanması.

2. “Kültürel Üretim Merkezi” olarak Bilbao:

- (1) Sanatsal üretimlerin ve sanatçı eğitiminin desteklenmesi; (2) Kentin sanatsal sektörleriyle iş birliği yapılması.

3. “Tatil ve Etkinlikler Başkenti” olarak Bilbao:

- (1) Kültür ve eğlenceye yönelik etkinlik tasarımı; (2) Kaliteli etkinliklerin desteklenmesi; (3) Katılımın artırılması; (4) Kültür ve sanat şehri imajının güçlendirilmesi, tanımlanmış öncelikler arasında.

Bu iyi uygulamalara bakmak, aslında bir kentin kültür politikasını belirlerken ne gibi unsurları öne alması gerektiğine dair bize fikir veriyor. Kente katkı sunacak kültürel sektörlere verilecek desteğin, yatırımların ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz. Ekonomik yardımlar ve kurumsal - bireysel fonlama gibi geleneksel yöntemler dışında, yaratıcı çevreyi destekleyecek buluşma noktaları inşa etmek, yaratıcı atmosferlere alan açmak, ağ geliştirmek ve kitlesel fonlama yapmak gibi yenilikçi yöntemlerin programda yer aldığını görüyoruz.

Kültürel alanda atılım yapmaya ve bu atılımdan elde edilecek çıktıları ekonomik güce dönüştürmeye ihtiyaç duyan İzmir için yaratıcı sektörleri desteklemek ve kültür üretimine yatırım yapmak, öncelikli görünüyor. Bu atılımın bir diğer koşulu olarak, başarı hikâyelerinin desteklenmesi karşımıza çıkıyor. ✚

www.ibbmeslekfabrikasi.com

* Bahsi geçen pilot uygulamalara ve kültür politikalarına ilişkin bilgiler, Kültür İçin Gündem 21'in web sitesinde, “Doğru Uygulamalar” başlığı altında listelenen örneklerden alınmıştır. Daha fazla bilgi için www.agendaz1culture.net adresini ziyaret edebilirsiniz.

Andrew Simes:

“Bizim aramızda aile ruhu var ve bunu hiçbir şey bozamaz”

RÖPORTAJ CENKER EKEMEN – ONUR KOCAER FOTOĞRAFLAR CENKER EKEMEN

“Ben biraz nostaljik yaşarım. Gurbette olduğumu söylerim. İngiliz tarafım daha ağır basıyor; o bakımdan gurbet kelimesini kullanabilirim. Çünkü gurbeti ‘zaman aralıkları’ olarak düşünüyorum. Kendimi 1880’lere, 1910’lara ait hissediyorum. O zamanlara bakıyorum da insanlar maça giderken gömlek giyer kravat takarmış. Efendi efendi maç izleyip eve dönerken de sokakta rastladıkları bayanları şapka çıkartarak selâmlarmış. Herkes çok güzelmış ve tertemiz bir yerde yaşıyormuş. İnsanlar da temizmiş, temiz yüzlüymüş. Bunları özleyorum. Tabii ki hoşgörü çok önemliymiş. Ben de bu atmosferi tekrar yaratmak üzere yola çıktım.”

Simes’in ailesi İzmir’e iki yüzyıl önce, İngiltere ve İtalya’dan gelmiş. Tütüncülükle uğraşıyor; ayrıca sözünü ettiği tasavvuru hayata geçirmek üzere kurduğu Levant United adlı amatör futbol kulübünün yöneticisi ve takım kaptanı. Andrew Simes ile Levantenlik, kültür, tarih ve futbol ekseninde keyifli bir sohbet yaptık.

Kısaca kendinden bahseder misin?

1981, Londra doğumluyum. Çocukluğumu İzmir’de geçirdim; üniversite eğitimimi ve askerliğimi yurtdışında yaptım. Sonra

iş dolayısıyla tekrar şehrimde döndüm. Üç kuşaktır tütüncüyüz. Ondan önceki üç kuşaksa buraya demiryolları tesis etmek üzere gelmiş.

Babam İngiliz Levanten’i, annem İtalyan Levanten’i. Anne tarafım 1815’te, baba tarafımsa 1880’lerde yerleşmiş. Osmanlı Devleti, o zamanlar ticareti bölgeye çekebilmek adına bazı imkânlar ve imtiyazlar tanımış Avrupalılara. Bizimkiler de bu imtiyazlardan faydalanmak, iş ve hayat kurmak için İzmir’e gelmiş. İzmir – Aydın

Tren Yolu ihalesini Osmanlı Padişahı İngiltere'ye vermiş. Tabii o zamanlar İngiltere lokomotif endüstrisinde öncü bir ülke. Böylece, Osmanlı Devleti'nin ve dolayısıyla Türkiye'nin ilk demiryolu hattını İngilizler döşemiş. Bizimkiler demiryolunu döşedikten sonra yeni bir sektöre adım atma kararı alarak tütünçülüğü seçmiş. İzmir tütününü de dünyada meşhur... Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer misâli, ben de ailemin izinden gidip bu mesleği seçtim.

Levanten kelimesi nereden geliyor?

"Levant" kelimesinden geliyor. Nasıl ki Fırat – Dicle arasındaki bölgeye Mezopotamya deniyorsa veya Türkiye'nin bulunduğu yarımadaya Anadolu deniyorsa, Lübnan'dan İskenderun'a uzanan bölgeye de "Levant" deniyor. Kısaca, Doğu Akdeniz'in kıyısı olarak nitelendirebiliriz. Gerçi, o dönemde "Levant" tabirinin İzmir'den İstanbul'a uzanan tüm kıyı Ege hattı için kullanıldığını söyleyelim. Bence bu bölgede yerleşik yaşayan Avrupalılara "Anadoluluyum" demek zor geliyordu. Onlar da "Levanti" tabirini benimsemişler. Yani bu ismi onlara Anadolulular vermemiş. Anadolu'dakiler de bu bölge için "Frenk" tabirini kullanmış. 'Frenk', Fransızca bir kelime; tabii tüm Levantenler Fransız değil. Hatta Fransız Levantenlerin azınlıkta kaldığını söyleyebiliriz.

Levant United'ın kuruluş aşamasından bahsedermisin? Niye böyle bir takım kurmaya ihtiyaç duydunuz?

Anadolu'ya futbolu getirenler Levantenler. 1860'lardan bu yana, bu topraklarda birçok takım kurmuşlar. Futbol topu, bir İngiliz savaş gemisiyle gelip bu topraklara değmiş. O zamanlar futbol, padişah fermanıyla Türklere yasaklanmış. Zaman içerisinde bu yasak kalkıyor mu, esnekliyor mu onu bilmiyorum ama öncü Levantenleri takiben Yunan, Ermeni, Musevi ve Türk oyuncular, kurulan takımlarda beraberce oynamaya başlıyor. 1906'da Atina'da düzenlenen ön olimpiyat müsabakalarında Osmanlı İmparatorluğu'nu tamamen Levantenlerden oluşan bir futbol takımı temsil ediyor ve bu takım, yurda madalyayla dönüyor. Dedem ve aile dostumuz birkaç Levanten, İzmir'de kurulan ikinci futbol takımında, yani Altay'da oynamış. Levantenler; her on senede, yirmi senede bir takım çıkarmış. Biri biterken öbürü kurulmuş. Bazı takımların ömrüyse bir jenerasyonluk olmuş. Adamlar kırk beş yaşını devirip futbolu bırakınca takım dağılmış, meselâ. Bazı takımlar da daha büyük takımların kurulmasına yol açmış. Galatasaray ilk akla gelen örnektir.

Levant United'ı altı yedi Levanten birleşip, 2008'de kurduk. Kuruluşumuzun ardından, takıma katılmak için epeyi büyük bir talep geldi. On beş kişilik kadroya ulaşınca şöyle bir fikir ortaya attık: "Herkes takıma birkaç arkadaşını çağırсын". Arkadaş çağırсын deyince tabii ki herkes en yakın arkadaşlarını için içine kattı. E, en yakın

arkadaşlarımız Türk. Türklerin de bazıı Musevi. Bu çağrıyla kadroyu yirmi dört oyuncuya çıkardık. Sekiz Müslüman, sekiz Musevi, sekiz Hristiyan şeklinde bir denge tutturduk. Bir zaman sonra Museviler kendi takımlarını kurmak üzere ayrılınca, Müslüman ve Hristiyan arkadaşlar olarak beraberce yola devam etme kararı aldık. Bugün itibariyle takımın yaklaşık %40'ını Levanten; %60'ını da Türk oyuncular oluşturuyor.

Takımdan yaşlanıp gidenler var, evlenip gidenler var ama hepsiyle hâlâ temas halindeyiz. Arada bir kadın oyuncular da katılıyor takıma; çok iyi oynayan kadın oyuncularımız var. Kurulduğu günden bu yana, kadrodan herhâlde yüz, yüz yirmi kişi geçmiştir. Artık otuz beş kişiyiz; normal kadro sayısından biraz daha fazlayız. Herkesin işi gücü var; her hafta düzenli olarak maça çıkmak kolay değil. Bazıları ayda bir gelebiliyor. Benim gibi mesuliyet üstlenenlerse her hafta işin başında oluyor. Aramızda çok güzel ve özel bir kardeşlik oluştu. Eşlerimiz, kız arkadaşlarımız da birbirini tanıyor. Bazen grupça dışarı çıkıyoruz. Saha içerisindeyken güncel politikalarla gülüp geçiyoruz. Bizim aramızda bir aile ruhu var ve bunu hiçbir şey bozamaz.

Sembolümüz, ateşten çıkan Anka kuşu. İzmir yangınından sonra tekrar beraberce ayağa kalkmış olmamızdan esinlendik. Sadece mimari açıdan değil, kentsel birikim ve kültür açısından da gittikçe tahrip oluyor İzmir. O kozmopolit yaşamı tekrar kurmakta fayda olduğunu görüyoruz. Bir şehirde, bir toplumda ne kadar çok çeşit insan olursa o şehir ve o toplum için kadar iyi olur diye düşünüyoruz. Kendi ülkem İngiltere'ye bakıyorum; Hindu'lar var, Müslümanlar var, Senegalliler var, Jamaikalılar var ve tümünün ülkeye taşıdığı kültürel birikimden

öğrendiğimiz çok güzel şeyler var. Her kültürün diğeriyle paylaşacağı bir şeyler var bence.

Dünyanın en kozmopolit kentlerinden biriyken, üstelik Dubai'den, New York'tan çok önce böyleyken, şimdilerde İzmir'in bu şehirlerin gerisine düşmüş olmasını kabullenemiyorum. Özellikle ailecek iki asırdır bu şehirde olduğumuz için kabullenemiyorum. Bu yüzden en azından etrafımdakileri, arkadaşlarımı bilgilendirmek, onlara bu bilinci aşlamak istiyorum. Biz on kişiyi etkilesek, o on kişiyi onar kişiyi etkilese, onlar da onar kişiyi etkilese üç jenerasyonda şehrin kaderini değiştirebiliriz. Futbola da böyle bakıyoruz, profesyonel bir hedefimiz yok. Eğer olsaydı her yanı hırs kaplardı; günümüzde hırsın futbolu nasıl çirkefleştirmiş olduğuna hepimiz tanığız.

Başka takımlarla dostluk maçları oynuyorsunuz; meselâ İtalya'dan Azzurri...

Doğru; Sakız Adası'na gidip İzmir'den göç etmiş Rum, Yunan arkadaşlarımızla da maç yaptık. Büyük onur duyduğumuz bir maç daha var; Bornova Belediye Spor ile oynadık. Bornova, Türkiye'de futbolun beşiği sayılır. Türkiye'de futbolun ilk oynandığı yer Bornova'dır. Belediye Başkanı, sağ olsun, çok misafirperver, hoşgörülü ve centilmen bir insan. Bizi davet etti; böylece bu topraklara futbolu getirenlerin torunlarıyla devam ettirenler, dostluk maçında karşı karşıya geldi. Güzel ve dostane bir skorla bitti maç; 3 – 3.

Bazı Suriyeli arkadaşlarımızla görüştüm. Onları da takıma katmayı düşünüyorum. Biz sürekli evrim geçiren bir takımız ve kardeşliği büyütmeyi amaçlıyoruz. Dünyaya örnek gösterilecek bir futbol takımı olalım istiyoruz. Bu röportajı okuyup İKPG vesilesiyle bizimle temasa geçmek isteyen arkadaşlara kapımız her zaman açık. Bizimle maç yapıp ardından Kordon'da çay, kahve, bira, raki içmek isteyen varsa gelsin. ✚

facebook.com/groups/levantunitedfc

Kırk Üç Yıllık Bir Progressive Rock Macerası: 21. Peron

RÖPORTAJ SARP KESKİNER

Türkiye toprakları, geride bıraktığımız altmış yıl içerisinde farklı şehirlerden sayısız müzik grubu çıkarmış olsa da modern müzik tarihimizde 21. Peron gibisine nadir rastlarız. Klasik müzik unsurlarını prog rock, psych ve Anadolu rock ile benzersiz bir özgünlükte harmanlamayı başarmış grubun lokomotif isimlerinden Andreas Wildermann ile hem grubun fasallı macerasını hem de 70'li yıllardaki İzmir rock ortamlarını konuştuk. Şanslıydık ki bu lezzetli sohbete henüz yayınlanmamış albümden mücevher gibi parıldayan parçalar eşlik etti.

Hikâyeye nereden başlayalım?

İzmir Koleji (Bornova Anadolu Lisesi) günlerinden başlayalım. 1969 yılında orta üçüncü sınıftayken, halen 21. Peron'da gitaristlik yapmaya devam eden ve bugün İzmir'in önde gelen ortopedistlerinden sayılan Dr. Halûk Öztekin ile beraber bir sınıf orkestrası kurduk. Creedence Clearwater Revival, The Who çalarak performansımızı pişirdik ve 1970 yılından itibaren Milliyet gazetesinin düzenlediği Liselerarası Müzik Yarışması'na katılmaya başladık.

Hangi parçalarla katılmıştınız?

The Who'dan "Summertime Blues" ve "Behind Blue Eyes"i; Crosby Stills Nash & Young'dan "Judy Blue Eyes" ile "Carry On"u anımsıyorum. 1972 ve 1973 yıllarında dereceye girdik; yorum dalında Türkiye

ikincisi olduk, beste dalında Türkiye birincisi geldik ve bu şekilde giderken mezun olduk. Okulu bitirmiştik ama grubun ne olacağına dair bir karar vermek gerekiyordu. Müziği bırakmak zorunda olmadığımıza kanaat getirdik. Halûk ile tıp fakültesine gideceğimiz aşağı yukarı belliydi; o zaman dedik ki: "Kafa dengi müzisyen arkadaşlar bulalım ve grubun kadrosunu yeniden şekillendirelim". Kısa zamanda yeni kadroyu belirledik; altı müzisyen, 11 Temmuz 1973 günü saat 11.00'de Konak'tan kalkan 11 numaralı boynuzlu otobüse atlayıp Bornova'ya gittik ve 21. Peron'un ilk grup toplantısını yaptık. Kurucu kadroda Halûk Öztekin (gitar), Seyhan Eriş (gitar), Namık Kemâl Lisesi Orkestrası'ndan Halil Yıldırım (davul) ile Aron Şerez (bas), konservatuardan Alp Gültekin (viyola) ve ben (piyano) yer alıyordum.

Kırk üç yıl süresince tarzınızı korumayı başarmakla kalmayıp yerinde müdahalelerle sürekli güncellenmişsiniz. 21. Peron'un sound'u nasıl şekillendi?

Aslında ilk provadan itibaren şekillenmeye başladı diyebiliriz. Yeni kadroyla buluştuğumuz o gün, Bornova'daki bizim köşke gidip enstrümanları kurduk ve cem yapmaya başladık. Davul soloları, bas soloları, gitarlar uçuyor...! Kaptırıp giderken sürekli bir ipucu, şekil verebileceğimiz bir form arıyorduk. Bazı provalara TRT prodüktörü Ümit Tunçağ da katılıyordu. "Çocuklar kaptırıp gidiyorsunuz; caz rock da güzel gider, bakın şöyle progressive rock albümler de var" diyerek bize sürekli öneri sunuyordu. Diğer yandan, grup üyelerinin tamamı farklı müzikal kökenlerden geliyordu. Alp ve ben, klasik müzikten geliyorduk; Seyhan Anadolu rock ile yakından ilgileniyordu. Bu bileşimden kulağa gelir nitelikte bir şeyler çıkarmamız gerekiyordu. Sadece beste yaparak ve çalarak ilerlemeye karar vermiştik, o da kesindi. Cumartesi günleri düzenli olarak, saat ikide buluşmaya karar verdik. Geç kalanı ağır fırçalıyordum açıkçası, çünkü birilerinin işi düzene koymak adına inisiyatif alması lâzımdı. Bu cemlerde işe yarar bir riff, melodi, akor dizisi çıktığında hemen üzerine gidiyorduk. Her provanın sonunda, dört beş saat içinde bir parça bitiriyorduk.

21. Peron, oldum olası kolektivitneyi öne koyan bir grup oldu. Beraber vakit geçirmek de bizim için büyük keyifti. Provalardan arta kalan zamanlarda veya başka buluşmalarımızda beraberce müzik dinliyor, parçaları analiz ediyorduk. Çok kitap okuyorduk; bazen buluştuğumuzda herkes kitabını çıkarır sessizce okumaya koyulurdu.

Toplanıp plak ve radyo dinlemek, kitap okumak, bugünlerde gülünç karşılanan sosyalleşme faaliyetleri hâline geldi...

Öyle. Amerikan üssünden yayın yapan Çiğli Radyosu'nun müzik yayınları da bize büyük katkı sağladı. O zamanlar İzmir çok izole bir yerd ve beraberce vakit geçirmek adına yapılacak çok da fazla bir şey yoktu.

Gece dışarı çıkıp başka grupları dinlemeye gider miydiniz? İzmir'de nasıl bir canlı müzik ortamı vardı?

Öyle bir imkânımız yoktu. Majör müzisyenler geliyordu şehre konser vermeye; Barış Manço ve Kurtalan Express, Edip Akbayram, Cem Karaca, Erkin Koray... Onları kaçırmamaya çalışıyorduk.

Büyüklerimizden o dönemde İzmir'de çok iyi yorum çalan rock ve soul grupları olduğunu duymuştuk; bu gruplarla aranız nasıldı?

Doğru; Albatros ve Watt 71 çok iyi yorum gruplarıydı meselâ. Soul, funk ve rock klasiklerini müthiş çalardı bu gruplar. Rahmetli İğor, Bülent ve Eray'ın grubu, Amerikan Klüp'te ve Efes Otel'i'nde program yapıyordu. Yemek müziğiyle başladıkları repertuarı gecenin bir saatinde epeyi çeşitlendirirlerdi. Zaten klüp, bar dediğinizde gidilmeye değer birkaç mekân vardı ve müzik yapmaya karar vermiş kim varsa ekmeğini pavyonlarda, fuar gazinolarında çalarak çıkarmaya çalışıyordu. Bizimse pavyonla gazinoyla hiç işimiz yoktu, o yüzden o grupları dinlemeye gitmezdik.

Dönemin İzmir'inde doğru düzgün konser salonu da yoktu, açıkçası. Atatürk Kapalı Spor Salonu, halka açık konserler için yegâne mekândı. Onun dışında liselerin, kolejlerin konferans salonlarında ve sinemalarda konser düzenleniyordu. Amerikan Koleji'ndeki Blake Hall'u ayrı tutarım; çok iyi akustikli olan bir salondur orası. Bu salonda iki konser yapmıştık; birinde, konservatuardan katılan yaklaşık yirmi kişilik bir yaylı – üflemeli ekibiyle Stravinsky'nin "Petruşka" eserini seslendirmiştik. On beş dakikalık özel bir uyarlamaydı bu, kaydı hâlâ bende durur. O konserde bizden önce çıkan Grup Fosil de çok ilginç bir kadroya sahipti: Davulda Ateş Tezer, basta Mahmut Yalay ve piyanoda Bülent Gülcen.

Peki; rock, caz, prog benzeri tarzlara meraklı İzmirli müzisyenleri bir araya getiren bir ortam yok muydu?

Bir ara, Alsancak'taki bir fırının üst katındaki odayı tuttuk. Bu odada Hatay'dan gelenlerle beraber, Alsancaklı müzisyenlerle ayda bir veya iki kere buluşup doğaçlama yapıyorduk. Sekiz ay kadar gitti bu oda buluşmaları. Karşıyaka'dan gelip giden müzisyenler var mıydı; onu anımsamıyorum.

Bu cemlere ait fotoğraf veya ses kaydı var mı?

Yok, o zamanlar belgeleme alışkanlığı yoktu. Zaten bunları belgeleyebilecek taşınabilir makara bant veya fotoğraf makinesi bulmak da zordu.

21. Peron olarak ilk konserimizi Karaca Sineması'nda verdik. Epeyi tuttu grup, dinleyici çok etkilenmişti. Biz de "bu türde kalalım, enstrümantal bestelerle yola devam edelim" dedik. Ardından, Demokrat İzmir gazetesi, düzenlediği okul turnesine davet etti bizi. 1976 gibi Aron, Seyhan ve Halil gruptan ayrılma kararı alınca, Bornova Anadolu Lisesi'nden Gökhan Akçay (bas) ve Erden Erdem (davul) gruba dâhil oldu. "Progressive – Anadolu Psych" tarzında yeni besteler yapmaya başladık.

1977 yılında, Denizli’de düzenlenen Altın Horoz Müzik Yarışmasına katıldık ve derece aldık ama daha da önemlisi, yarışmada jüri üyeliği yapan Şanar Yurdatapan’ın dikkatini çekti. Yurdatapan ve Atilla Özdemiroğlu’nun sahibi olduğu ŞAT Yapım, o dönemde Türkiye’nin önde gelen isimlerinin albüm kaydettiği, plak yayınladığı bir şirketti. Yurdatapan, bizi albüm kaydetmek üzere İstanbul’a davet edince tabii ki çok heyecanlandık. “Köy Düğünü”, “Şarap Mahzeninde Gece”, “İnilti”, “Anlatamıyorum” ve Debussy’den uyarladığımız “Arap Bebeğin Dansı” adlı parçalarımızı böylece kayda geçirme şansına eriştik. Ancak gittikçe sertleşen politik ortam ve müziğimizin ticari anlamda gelecek vaat etmiyor oluşu, albümün çıkmasını engelledi. ŞAT Yapım’da kaydettiğimiz parçaların bir kısmı yapımcı İzzet Öz’ün “Sihirli Lamba” ve “Metronom” programlarında, “o6 Soruyor” adlı yapımda sinyal müziği olarak kullanıldı. Öz, bizi çalmamız için programlarına da davet etti.

İrili ufaklı konserlere devam ederken, 1978’de, Goethe Enstitüsü’nün organize ettiği dünya turnesi kapsamında İzmir’e gelen efsanevi krautrock grubu Embryo’nun Amerikan Kültür Derneği’ndeki konserine ön grup olarak katıldık.

İstanbul veya Ankara’ya konser vermeye gitmediniz mi?

Gitmedik çünkü teklif gelmedi. Oradaki dinleyicinin ve grupların bizden haberi yoktu bence.

Bir aşama geldi; “enstrümantal çalmak iyi güzel de acaba bir solistle çalışsak neler çıkar” diyerek arayışa girdik. Yollarımız Maria Rita Epik ile kesişti. “Ne yapalım, ne edelim” derken, Eurovision’a başvuralım dedik. Tarzımızın tamamen dışında kalan bir yarışmaydı ama bize ivme kazandırabilirdi. “Seviyorum” adını verdiğimiz parçanın elemelere göndereceğimiz kaydını Bornova’daki köşkte yaptık. Mikseri mutfağa koyduk, salonda çalığımız altyapının üzerine vokalleri kaydettik. Öğrendik ki finale kalmışız. Atladık, Ankara’ya gittik; parçanın orkestrasyonu yaylı ve nefeslilerle çalınabilecek şekilde yeniden aranje edildi. 1979 yılında Türkiye’yi

yarışmada temsil edecek parça, tarihte ilk kez halk oylamasıyla belirlenecekti. Oylamanın sonunda birinci geldik ve İsrail, Kudüs’te düzenlenecek finallere gitme hakkını kazandık. Politik ortam iyice tatsızlaşınca, Arap ülkeleri petrol krizini kullanarak Türkiye’yi tehdit edince, İsrail yolu Türkiye’ye ve dolayısıyla bize kapanmış oldu. Türkiye o sene yarışmadan çekildi, 1980 yılında yeniden jüri seçimini benimsedi.

Katılabilseydiniz, grup adına neler değişirdi?

Bugünden bakınca, dereceye girerdik diye düşünüyorum. Neşeli ve akıcı bir parçaydı, hem İsrail hem Avrupa müzik pazarında önümüz açılabilirdi. Bir de 21. Peron çok dilli iletişim kurabilmeye muktedir bir gruptu; İngilizce, Fransızca, Almanca, Türkçe, Rumca... Bu meziyetimizin bize faydası olurdu. Gerçi katılamayacağımız netleştikten sonra kendi aramızda “katılsaydık şöyle olurdu, böyle olurdu” diye senaryolar yürütmedik. Aynı yıl, Maria Rita ile birlikte şarkının Eurovision versiyonunun da yer aldığı “Tanışma” plağını kaydettik. Bu plak, Hey dergisinin listesinde altıncılığa kadar yükseldiyse de ne kaydından ne miksinden ne de kapağından hiç hoşlanmadığımız için 21. Peron’u temsil ettiğini söylemek yanlış olur.

Tam o sıralarda Halûk ile beraber tıp fakültesinden mezun olmuştuk. Bütün bu olan bitenlerin sonucunda, biz gruptan ayrılınca 21. Peron dağıldı. Derken 1980 darbesi oldu; bir süre sonra ŞAT Yapım’ın ofisini ve stüdyosunu basıp onlarca albümün master bandını imha ettiler. Diğer birçok eserle beraber, bizim 21. Peron’un master kayıtları da yandı gitti...

2003’te Arkaplan etiketiyle çıkan ve orijinal kadronun 1975’te Bornova’daki köşkte tek mikrofona yaptığı ev kayıtlarını da içeren albüm, muazzam bir arşiv çalışmasıydı. Bu kayıtların gün yüzü görmesini de İzmirli plak kompetanı, arşivci ve derlemeci Gökhan Aya’ya borçluyuz, değil mi?

Evet; Gökhan Aya ve Cem Şeftalicioğlu elden

geçirdikten sonra bu kayıtları basmak için çok ısrarcı oldu. Biz de bu fikre çok sıcak baktık. Ev kayıtları dışındaki parçalar, Altın Horoz Müzik yarışması sonrasında ŞAT Yapım'da gerçekleştirdiğimiz kayıtların kopyasıydı. Sonik anlamda gayet tatminkâr bir albüm oldu, açıkçası. Arkaplan dört yüz kopya plak, bir miktar da CD bastı. Plağın içinden bir de hediye 45'lik çıkıyordu. Bu albüm, şimdilerde dünyanın dört bir yanındaki koleksiyonerler için arzu nesnesi hâline gelmiş durumda.

70'li yıllarda İzmir'de kaydedilmiş olup albümleşmiş başka kayıtlara tesadüf ettiniz mi?

Bildiğim kadarıyla albümleşerek yayımlanmış başka kayıt yok. Mutlaka evlerde, cemlerde bir şeyler kaydedilmiş ve yayınlanmıştır ama bunların albüm formatında gün yüzü gördüğünü zannetmiyorum. Zaten o dönemde İzmir'de kayıt stüdyosu yoktu. Üniversitelerdeki stüdyolar, ancak ilgili bölümler açıldıkça, 90'larda teşkilâtlanmaya başladı.

İzmir'de o dönem grup müziği yapmak ve bunu sürdürülebilir kılmak için inanılmaz derecede zor şartlarda çalışmak zorundaydınız. Enstrüman yoktu, çalacak yer yoktu, doğru düzgün ses sistemi yoktu. Ses sistemcisini çağırırdınız; söz verip gelmezdi... İmkânı olanlar, enstrümanını yurt dışındaki tanıdıklarına ricacı olup getirtiyordu veya kendi gidip alıyordu. Biz de sadece bu iş için Almanya'ya gitmiştik. Maga adlı dükkân iyi kötü enstrüman getirip satardı, çoğu İzmirli müzisyenin toplama gitarlarla çaldığını ve kendi ampflikatörlerini yaptığını bilirim. Bir de İkiçeşmelik'te enstrüman kiralayan efsanevi Jako vardı ki ondan ne kiralarsanız bir aksamı arızalı veya eksik çıkardı.

Bir müzik grubu için otuz dört yıllık ara çok uzun; yeniden buluştuğunuzda grup elemanlarının müzikal kondisyonu ne durumdaydı?

Gayet iyiydi, hâтта çalmak için ilk buluştuğumuzda bütün melekelerimizin yerli yerinde durduğunu görmek, bize büyük mutluluk ve cesaret verdi. Tabii ki otuz dört yıl boyunca kimse pratik yapmayı

bırakmamıştı, kimimiz de grup dağıldıktan sonra başka ekiplerle çalmaya devam etmişti. Ben Karşıyakalı müzisyenler Ertan Elmalık (gitar) ve Arzu Akçay (vokal) ile Smyrname grubunu kurdum meselâ. O sıralarda, üçümüz de Çamlık mahallesinde oturuyorduk. Bu grupla birkaç albüm kaydettik ve yayınladık.

Ayrıca fark ettim ki aradan geçen süre içerisinde grup elemanların plak koleksiyonları da katlana katlana büyümüş. Dolayısıyla herkes yepyeni müziklerle tanışmış, müzik üzerine düşünmeyi hiç bırakmamış. Orijinal kadro otuz dört yıl sonra tekrar toplandığında, bu dağılmanın aslında zorunlu bir ara olduğunu idrak ettik. Aralarda birbirimizle irtibatı kaybetmemiş olsak da beraber müzik yapmayı çok özlemişiz.

Ardından yeni albümlere giriştiniz...

2013 yazında, yanımıza vokalist Deniz Yıldırım'ı alarak ilk stüdyo albümümüzü kaydetmeye başladık. "Tapon", ertesi yıl piyasaya çıktı. Ne var ki yerini bulamadı. Raflara girmesiyle düşmesi bir oldu çünkü Türkiye'deki dağıtım sektörü, kazanç getirmeyen yapıtlara geçit vermiyor; her albüme ne kadar kâr edebileceği üzerinden bakıyor. Biraz aykırı duran, orta yolcu olmayan yapıtları yayınlanır yayınlanmaz raftan indiriyor sistem. İkinci stüdyo albümüyse çoktan bitti fakat gerek ülkenin içinde bulunduğu hâl gerekse Unkapanı'nın yamyassı olması sebebiyle bir türlü yayınlanamadı. Basım şirketi beklemeyi öneriyor, yapımcı ise biziz. Gidişattan ötürü tedirginlik içindeyiz ve her grup gibi biz de önümüzü göremiyoruz. O yüzden de bu yatırımın altına girmeyi göze alamıyoruz. Fırsat bu fırsat diyerek üçüncüsüne giriştik; sanırım seneye Nisan gibi kayıtları tamamlamış oluruz.

Uzun yıllar Karşıyaka, Çamlık'ta yaşadınız; şimdi Urla'dasınız. Çamlık, 1960'ların ortasından bu yana pek çok müzisyene ev sahipliği yapmış bir mahâlle. Bunun özel bir sebebi var mı sizce?

Evet, öyle bir durum var gerçekten. 2000 yılında Almanya'dan İzmir'e döndükten sonra, sekiz sene Çamlık'ta oturdum. Benim yerleşik olduğum dönemde Ertan Elmalık (gitar), Arzu Akçay (vokal), Cem Karal (bas) gibi yeni jenerasyon müzisyenlerle aynı mahâlleyi paylaşıyorduk. Kurtalan Ekspres'in eski elemanı, değerli caz sanatçısı Ömür Gidel'in stüdyosu da yakın vakte kadar oradaydı. Önde gelen caz sanatçılarımızdan Mahmut Yalay, hâlâ Çamlık'ta ikamet ediyor. "Şorşak" İlakbiyla tanınan ve "bestelerin efendisi" ünvanına sahip değerli müzisyenimiz Bülent Özdemir ve Barış Manço ile Moğollar'ın klavyecisi Kılıç Danışman da Çamlık'tandır. Erkin Koray'ın İzmirli müzisyenlerle kurduğu STOP! grubunun başçısı rahmetli Züyyin Özavar'ı da bu listeye koyabiliriz. Şarkıcı Suavi'nin de bir dönem Çamlık'ta mesken tuttuğunu hatırlıyorum. ✚

Ege'nin Kadın Balıkçıları

HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR HURİYE GÖNCÜOĞLU ARŞİVİ

Kadınların balıkçılık faaliyetlerine katılımı antropologlar tarafından eskilere dayandırılrsa da balıkçılık, genellikle erkeklere özgü bir çalışma alanı. Kadın emeği, başka pek çok iş kolunda olduğu gibi görünmez kalıyor; sektöre sağladıkları katkı, ekonomik verilere ve resmi kayıtlara yansımıyor. Günümüzde Güney Ege'de aktif olarak balıkçılık yapan yüzün üzerinde kadın bulunuyor ve bunların yüzde doksanının tek geçim kaynağı balıkçılık.

Kadın balıkçılar, genelde “küçük ölçekli balıkçılık” olarak tarif edilen aile balıkçılığı içinde yer alıyor. Günün ortalama sekiz saatini, yılın neredeyse iki yüz gününü deniz üzerinde geçiriyor. Buna rağmen eğitim seviyelerinin düşüklüğü, geleneksel ve toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle yönetim ve karar alma süreçlerine daha az katılıyorlar. Başta eğitim olmak üzere, temel hizmetlerden daha az yararlanıyor, bilgi edinme kaynaklarına erişimde güçlük yaşıyorlar.

Dünyada aile balıkçılığı üzerine, özellikle kadın balıkçılar konusuna çalışan; eğitim, araştırma ve bilgilendirme hizmetleri sunan pek çok kurum ve kuruluş var. Türkiye'deki kadın balıkçıların mesleki, sosyal, ekonomik

ve eğitim durumlarının iyileştirilmesi için balıkçılık politikalarında gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekiyor.

Ege'de balıkçılık yapan kadınların önemli bir bölümü, Datça - Bozburun yarımadasında yaşıyor. Düzenli olarak balıkçılıkla uğraşan kadınların yaş ortalaması kırkın üzerinde. Özellikle Palamutbükü, Mesudiye, Datça (Merkez), Hisarönü, Bozburun, Söğüt, Selimiye ve Taşlıca'da balıkçı kadınlara rastlamak mümkün. Bölgenin elverişli iklimi, girintili çıkıntılı coğrafi yapısı ve rüzgârlara karşı korunaklı olması, küçük ölçekli balıkçılığı mümkün kılıyor. Kadın balıkçılar ağ kaldırmak, ağ temizlemek, çocuğunu teknede büyütmek, gece çocukları evde bırakıp denize açılmak, yılın üç ilâ dört ayını

tekne de geçirmek gibi çok zorlu şartlara rağmen, mesleği severek yaptıklarını ifade ediyor.

Türkiye’de kadın balıkçıların daha görünür olmasına, yaşadıkları sorunların gündeme taşınmasına Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi’nde akademisyen olan Dr. Huriye Göncüoğlu’nun bir kapı araladığını söyleyebiliriz. Göncüoğlu’nun 2008 tarihli yüksek lisans tezine konu ettiği araştırmalar, Güney Ege’de kadın balıkçıları saptamakla kalmayıp örgütlenme eğilimlerine bakıyordu. Kadın balıkçıların sorunları üzerine Göncüoğlu ile konuştuğumuzda, son on yılda Güney Ege’de kadın balıkçıların sayısında ciddi bir azalma olduğunu; kıyı kesiminde yaşayan genç nüfusun balıkçılıkla uğraşmak istemediğini ve bunun da aile balıkçılığının sürdürülebilirliğini tehlikeye soktuğunu söylüyor. Devletten ve toplumdan yeterince ilgi ve destek görmeyen kadınların balıkçılık yapma hevesleri kırılıyor. Yasa dışı avcılık ve aşırı avcılık sonucunda günlük hasatta meydana gelen düşüşler ve buna bağlı olarak elde edilen gelirdeki istikrarsızlık, kadın balıkçıların sayısının azalmasında rol oynayan başlıca etmenler.

Göncüoğlu’nun yürütücülüğünü üstlendiği Akdeniz Koruma Derneği tarafından yürütülen “Ege’nin Kadın Balıkçıları” projesi, kamuoyu ve kamu kurumları nezdinde kadın balıkçıların görünürlüğünü artırma, örgütlenmeyi teşvik etme ve alternatif geçim kaynakları üzerine odaklanmış. Türkiye’de balıkçılığın yönetsel ve yapısal olarak baştan yapılması gereğine dikkat çeken, çalışma şartlarının kadın iştiraki göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmesi gerektiğini savunan Göncüoğlu ve ekibine desteğimizi, teşekkürlerimizi yolluyor; kadın balıkçılara rastgele diyoruz. ✚

“Kolay iş değil balıkçılık; yılın yarısından fazlasını deniz üzerinde geçireceksin; yağmura, çamura, hastalığa katlanacaksın; gece yarısı evini, çocuklarını bırakıp çıkacaksın... Kolay iş değil ama bir yandan da alabildiğine özgürsün...”

Karşılıklı Kıyıları Birleştiren Cesur Kulaç: Seda Kansuk

RÖPORTAJ EBRU ATILLA SAĞAY

Seda Kansuk ile Gaziemir'in sanayi siteleriyle iç içe bir mahallesinde, kendi eczanesinde tanıştık. O gün tek başındaydı. Beklerken duvarda asılı madalyalarını, yüzme sertifikalarını, ödülleri ve doktoraya varmış akademik hayatı boyunca edindiği diplomalarını inceledim. Benimle sohbet ederken müşterilerine hizmet vermeyi aksatmadığı gibi sürekli çalan telefonlara da sabırla cevap verdi. Kendi elleriyle yaptığı kahvenin büyüğü bir aroması vardı; tarifini özellikle vermedi. "Yine gelirsün, yine yaparım" demekle yetindi. Bu güler yüzlü, enerjik, her şeye olumlu yaklaşan kadınla geçirdiğim zamanın sonunda, körfezin kıyısına koşup nereye kadar yüzebileceğimi tahmin etmeye çalıştım. Fark ettim ki Karşıyaka'dan Alsancak kıyılarına rahatça yüzebilirim. Tıpkı 1950'lerde, 60'larda aile büyüklerimin yüzdüğü gibi... Kendi kendime "bir körfez şehrinde yaşadığım için ne kadar şanslıyım" dedim.

Yüzme senin için ne ifade ediyor ve açık sularda yüzme fikri, hayatının hangi döneminde kanına girdi?

Bu sağlıklı spor dalıyla çocuklarımı yüzme kursuna götürmeye başladığım kırklı yaşlarımda tanıştım. Öncesinde, çoğu İzmirli gibi yaz aylarında denizden çıkmayan amatör bir yüzücüydim. Ancak açık sularda yüzmek, zamanla bende tutku hâline geldi. Son üç yıldır, bu hayâlimi

gerçekleştiriyorum. Sonsuzluğa uzanan bir mavilikte huzurla ve mutlulukla yol almak ve dalgalarla dans etmek...

Büyük projelere nasıl hazırlandığından ve yüzdüğün mesafelerden bahsedebilir misin?

İlk olarak, "4 Kadın 4 Deniz 4 Mevsim 4 Yıl" projesi kapsamında, üç arkadaşım ile beraber yüzerek Manş denizini geçtim. İstanbul Boğazı'nı yüzerek geçtiğim gün tanıştığım

Sadiye Kuş, sonradan aramıza katılan Sinem Tüzer ve Günışığı Ceren Cansızoglu ile bir takım olduk. Projenin hazırlık aşamasında "Ocean Walker" adıyla bilinen Adam Walker'ın antrenörlüğünde Malta adasında bir haftalık soğuk su kampına girdim. "Kaş – Meis", "Kaş 361", "Marmaris Açık Su Maratonu" ve Çanakkale - İstanbul boğaz yarışları başta olmak üzere, Türkiye'de düzenlenen tüm açık su maratonlarına katıldım. Manş, çok soğuk bir deniz; geçiş için sekiz kilo alarak soğuğa dayanıklılığımı artırdım. Haftada dört gün havuz antrenmanı yaptım. Sözü ettiğim bu çalışmalara ek olarak, "Dost Kulaçlar" projesinin hazırlık döneminde, kış ayları boyunca denizde idman yaptım. Ocak ayında bile denize girdiğim oldu. Kollarımı güçlendirmek içinse kara çalışmaları yürüttüm.

"Dost Kulaçlar" projesi, bu yazın önemli bir etkinliğiymiş sanırım...

Beş adayı birbirine bağlayan bu dostluk projesinde Sakız'a (9 km), Samos'a (3 km), Kos'a (9 km), Midilli'ye (11 km) ve Rodos'a (24 km) yüzdüm. Rodos yüzüşünde eşim Memduh Kansuk ve arkadaşım Şadi Gödek bana eşlik etti. Adından, Çeşme Belediyesi ile başka etkinlikler düzenlemek için bir araya gelmeye başladık. Her sene yepyeni ve faydalı birçok proje gerçekleştirmek istiyoruz.

Barış ve dostluk adına gerçekleştirdiğin bu projelerin sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsun?

Bu projeler sayesinde, gerek Türk gerekse Yunan olmak üzere, çok önemli kişilerle tanıştım. Birçok sivil toplum hareketi benimle iletişime geçti. UNICEF barış temsilcileriyle beraber yüzdüm. Kos Liman Başkanı, denizin ortasında Bodrum Sahil Güvenlik komutanıyla el sıkışmak istedi. Kıyıları birbirine yakın ülkelerin dostluk adına ortaya koyabileceği pek çok şey olduğunu göstermek istedim. İki kıyıyı birleştirmeye giriştiğim bu deneyler, bana tarifi zor duygular yaşattı ve benzersiz deneyimler kazandırdı.

Bu başarılı projelerle diğer kadınlara hedeflerine ulaşma cesareti verdiğini düşünüyorsun.

Manş'ı yüzerek geçmek, zorluk derecesi açısından hep Everest'e tırmanmakla karşılaştırılmış. Hipotermiye, denizanalarına, yüksek dalga boylarına, yoğun trafiğe ve deniz yüzeyindeki atıklara rağmen önümüze koyduğumuz hedefi gerçekleştirdik. Çok istersen ve ona doğru hazırlanırsan, hayata geçiremeyeceğin hiçbir şey yok. "4forBlue" takımını oluşturan dört Türk kadını olarak, bunu kanıtladık. Umarım arkamızdan tutkuyla gelen birçok kadına örnek olmuştuzdur.

İki çocuk annesi bir eczacı olarak, projeleri hayata geçirirken en çok nerelerde zorlandın?

Severek yaptığım bir şey için katlanamayacağın zorluk yoktur. Zaten yerinde saymayı sevmeyen, çözüm odaklı biriyim. Aile içinde birbirimize çok destek olduk. Yeri geldi; eşim çocukların dersleriyle biraz daha fazla ilgilenerek yükümü hafifletti.

Deniz kıyısında yaşayan İzmirli kadın kimliği, bu yolda ilerlerken sana neler kattı?

İzmirli kadın özgürdür, deniz gibidir. Çalışkan, başarılı, içten ve azimlidir. Aynı zamanda ileri görüşlüdür; dürüstçe fikirlerini söyleyebilecek kadar da cesurdur. İzmir'in suyu havası sadece burada doğanları değil, sonradan gelip buranın havasını soluyan herkesi etkiler.

Açık denizlerimizi ve kıyılarımızı hakıyla değerlendirebiliyor muyuz sence?

Denizle bu kadar iç içe olan, suyu ve havası ayrı güzel başka bir ülkenin olduğunu zannetmiyorum. Kıyı yapısı, iklimsel özellik ve deniz suyu karakteri itibarıyla bizimkine benzeyen ülkeler olsa da hiçbirinin suyu bizimki kadar temiz ve ılık, havası bizimki kadar durgun ve sıcak değil. Türkiye kıyıları gerçekten cennetten farksız ancak bu kıyıları sadece yaz turizmine yönelik olarak değerlendiriyoruz. Oysa su sporlarıyla uğraşmak ve dalgıcılık yapmak için eşsiz bir ülkeyiz. Yüzme ve su sporları tutkunu milyonlarca insanı yarışmalarla, eğlenceli spor organizasyonlarıyla ülkemize çekebiliriz. Hem sporcular hem de ülkemiz kazanır. İzmir'in bu tür faaliyetlere öncülük edebileceğine yürekten inanıyorum.

Hayalini kurduğun kadar yüzdün mü, yoksa başka hedeflerin var mı?

Çıtayı her zaman yükseltmek gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle çok severek yaptığım bu spor dalına ömrüm boyunca doyamayacağım. Gerçekleşmeyi bekleyen pek çok projem var ve zaman içinde hepsine tanık olacaksınız.

Seda Kansuk'un vurguladığı gibi İzmir'in kıyıyla ilişkisini güçlendirecek ve şehre katma değer sağlayacak turistik organizasyonları ivedilikle düzenlemek gerekiyor. Bu tür bir hareketlenme yaratmanın İzmirlilerin yaşam kalitesini, huzurunu, keyfini ve sağlığını da olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyoruz. ✨

İskenderiye’de Alternatif Bir Sanat Okulu Mass Alexandria

NURSAÇ SARGON

Mass Alexandria, Mısır’da yaşayan genç sanatçılara çalışmalarını sürdürebilecekleri bağımsız bir alan yaratma amacıyla 2010’da, İskenderiye’nin doğusunda kurulmuş bir girişim. İskenderiye doğumlu multidisipliner sanatçı Wael Shawky tarafından oluşturulan girişim, sanatsal üretimin kavramsal yönlerine odaklanmayı amaçlıyor.

Mass Alexandria’nın dört yüz metre karelik alanı, ortak paylaşımlı bir stüdyo olarak görev görebilirken performans ve gösterim alanı olarak da değerlendiriliyor. Bu alan, ayrıca çeşitli toplantı ve konferanslara ev sahipliği yapıyor.

Girişim, eğitim programını belirlemek üzere, her sonbaharda açık çağrı yaparak yeni katılımcılara ulaşıyor. Kış aylarından Ağustos’a kadar devam eden program, okuma seminerlerinden, çeşitli derslerden ve atölye çalışmalarından oluşuyor.

Katılımcı öğrenciler; her ay sanatçılardan, sanat eğitimcilerinden ve küratörlerden oluşan karma bir grupta üç ilâ on gün süren, belirli bir konu üzerine odaklanan atölye çalışmaları yürütüyor. Disiplinlerarası çalışmaya teşvik edilen öğrencilerden dönem boyunca bir iş oluşturma

MASS
A L E X A N D R I A

bekleniyor. Öğrenciler, program sonunda düzenlenen sergi sayesinde işlerini izleyici kitleyle paylaşma fırsatı buluyor. Her cuma günü düzenlenen kolektif okuma yazma seminerleri, katılımcılara işlerini geliştirebilmek adına imkân sağlıyor. Sanat tarihi üzerine incelemeleri konu alan her dersin sonunda bir tartışma platformu oluşturuluyor. Detaylı bilgiye girişimin web adresinden ulaşabilirsiniz. ✚

massalexandria.wordpress.com

“Ne Deve Ne Kuş”

Reorient

RÖPORTAJ NURSAÇ SARGON

Ortadoğu'daki kültürel çeşitliliği görünür kılmak ve bu coğrafyadan çıkan kültür sanat üretimlerine, belleksel birikime yeni bakış açıları kazandırmak amacıyla 2012'de kurulan REORIENT'i, derginin kurucusu ve editörü, ödüllü yazar ve eleştirmen Joobin Bekhrad'a sorduk.

İçerik politikanız hakkında bilgi alabilir miyiz?

Reorient; Ortadoğu ve çevresinde gelişen güncel sanat - kültür alanlarıyla ilgili röportajlara, denemelere ve makalelere yer veren, herhangi bir politik ideolojiyi veya dini görüşü savunmayan, tamamen bağımsız bir yayın. Öncelikli ilgi alanları arasında görsel sanatlar, edebiyat, müzik ve sinema yer alıyor. Okurlarımıza kişisel görüş ve düşüncelerimizi yansıtmaktan özellikle kaçınıyoruz. Bunun için yalnızca hikâyeleri ve bilgiyi sunup, sonucu bizzat okurun çıkarmasını bekliyoruz.

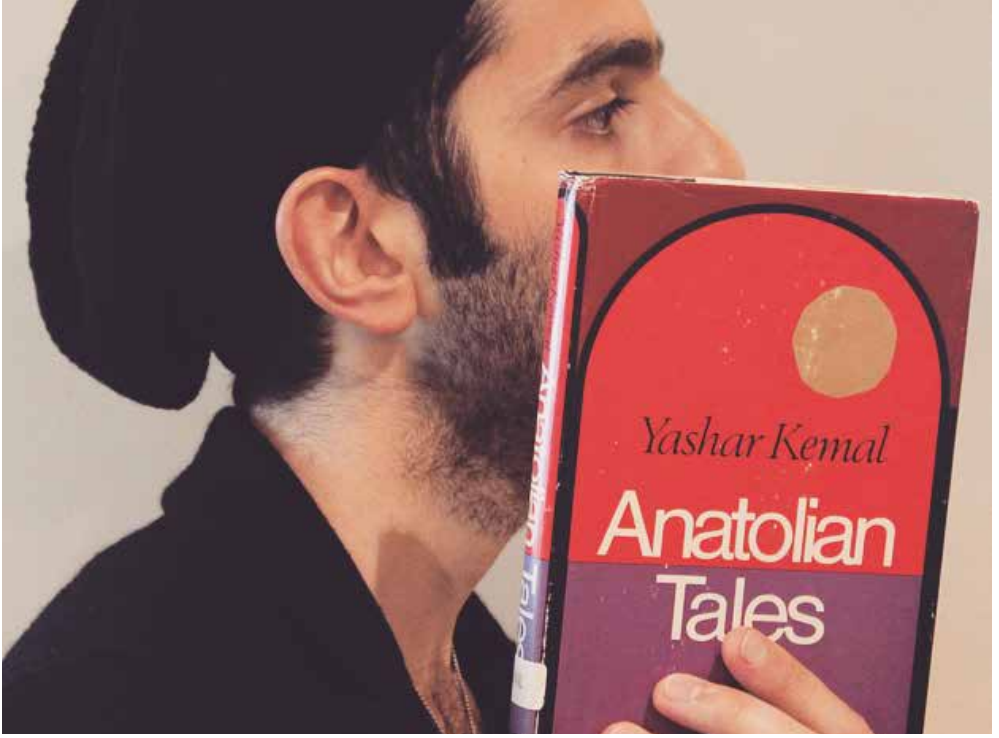
Herhangi bir kurumdan finansal destek alıyor musunuz?

Aslına bakarsanız oldukça tuhaf bir

durumdayız. Kanada menşeli bir yayın olmamıza rağmen, oraya özgü bir içeriğe sahip olmadığımız ve onların ihtiyaçlarını karşılamadığımız için Kanada hükümetinden hiçbir destek görmüyoruz. Tüm Ortadoğu'yu kapsayan içeriğimize rağmen, oralardan bize destek vermeye istekli bir topluluk veya kurum çıkmadı. İranlılar doğal olarak yalnızca kendileriyle ilgili konuları desteklemekle yetiniyor. Bu durum, Türk ve Arap kurumlar için de geçerli. Bu bağlamda bir tür devekuşu gibiyiz, Farsçada dediğimiz gibi “ne deve ne de kuş!”

Finansal destek görmediği için varlığını sürdüremeyen pek çok sanat inisiyatifi var. Bu durumda onlara ne önerirsiniz?

Öncelikle uygulanabilir stratejiler

belirlesinler. Eğer kolaya kaçıp desteği zengin bir patrone alıyorsanız, o destek sizi patronun kölesi yapacaktır. Oyunu ancak onun kurallarına göre oynadığınız sürece oyunda kalabilirsiniz. Eğer o anki koşullara göre davranışınızı değiştirmek sizin için rahatsız edici bir durum değilse sorun yok ama ben kendimi bunu yaparken göremiyorum. Bu tarz oluşumlara önerim, parayı başka alanlarda çalışarak toplamak ve elde edilen geliri yayını ya da girişimi finanse etmek için kullanmak. Açıkça söylemeliyim ki belirli bir zümre tarafından takip edilen Reorient gibi bir yayını tasarlıyorsanız, bu çabanızdan para kazanmayı garanti görmeyin. Para kazanmanın, "İran'ın Rock'n Roll tarihindeki yeri" hakkında yazmaktan çok daha kolay yolları var.

Son yıllarda Akdeniz havzasındaki kültürel üretimin odaklandığı alanlar hakkında neler söylemek istersiniz?

Bu çok geniş kapsamlı bir soru. Türkiye'ye baktığımızda edebiyat ödüllerinden, yeni tarz müziklerden ve özellikle son yıllarda yükselişe geçen film endüstrisinden bahsedebiliriz. Lübnan, gittikçe hareketlenen bir güncel sanat merkezi haline geldi ve sinema, müzik gibi alanlarda çok iyi işler

çıkıyor. Filistinli sanatçı, müzisyen ve film yapımcılarının başardığı inanılmaz işleri de unutmayalım. Siz de katılırsınız ki Akdeniz ülkelerinde sanat, gündelik hayatın bir parçası hâline gelmiş ve ondan ayrı bir şekilde düşünülemez durumda. ✚

f reorientmag
reorientmag.com

FOTOGRAF SARP KESKİNER

AKDENİZ'İN ŞAİRLERİ SEÇKİSİ

“İnsan yaşadığı yere benzer” demiş Edip Cansever ama şair ve şiirleri orada, yaşadığı yerde kalmaz. Her şair ufkun ötesine bakmak, her şiir ufkun ötesine seslenmek ister. Seçkiyi tasarlarlarken aklımda bunlar vardı.

Akdeniz'i hem bir coğrafya hem bir kültürel ortam hem bir duygu iklimi olarak düşündüğümü belirtiyim önce. Listede yer verdiğim şairlerin kimilerinin adının önüne sadece “tüm şiirleri” ya da “bütün şiirleri” yazdım. Gerçekten de bazı şairler, bana göre Akdeniz ruhu diye bir şey varsa o ruhla yaşamış ve yazmış. O yüzden o şairler tek bir yapıta ya da şiire indirgenemez diye düşünüyorum. Zaten çoğunun Akdenizliliğini hemen hemen her şiirine, her yapıtına yansıttığını söyleyebiliriz. Sonuçta, aşağıdaki seçki Akdeniz'in şiirdeki havasını doya doya solumanız için bir başlangıç olabilir. Çünkü eksiği var, fazlası yok...

ENVER TOPALOĞLU

- Homeros “*Odysseus*”
- Dante “*İlahi Komedya*”
- Sappho “*Tüm Şiirleri*”
- Talat Sait Halman “*Eski Mısır Şiiri Antolojisi*”
- Konstantinos Kavafis “*Tüm Şiirleri*”
- Nâzım Hikmet “*Memleketimden İnsan Manzaraları*”
- Frederico Garcia Lorca “*Tüm Şiirleri*”
- Fernando Pessoa “*Tüm Şiirleri*”
- Yannis Ritsos “*Tüm Şiirleri*”
- Yorgo Seferis “*Tüm Şiirleri*”
- Odisseus Elitis “*Tüm Şiirleri*”
- Louis Aragon “*Tüm Şiirleri*”
- René Char “*Tüm Şiirleri*”
- Cesare Pavese “*Tüm Şiirleri*”
- Adonis “*Tüm Şiirleri*”
- Mahmut Derviş “*Tüm Şiirleri*”
- Melih Cevdet Anday “*Teknenin Ölümü*”, “*Göçebe Denizin Üstünde*”, “*Kolları Bağlı Odysseus*”
- Halil Cibran “*Tüm Şiirleri*”
- Mehmet Yaşın “*Toplu Şiirleri*”
- Hüseyin Ferhad Kılıç “*İpekte Sınanır*”

